

Зборник радова чланова
Савеза књижевника у отаџбини и расејању
Нови Сад
САЗВЕЖЋА 12

Издавач

Савез књижевника у отаџбини и расејању,
Нови Сад

За издавача

Игор Станковић, Нови Сад

Главни и одговорни уредник

Милош Иветић, Футог

Технички уредник

Драгица Ждрилић, Петроварадин

Насловна страница

Никола Васић Топаловачки, Кикинда

Тираж - 300 примерака

Штампа: «ГОРАПРЕС» -Земун

ISBN 978-86-7970-118-3

Савез књижевника
у отаџбини и расејању

САЗВЕЖЋА 12

зборник радова

Нови Сад, 2014

ПРЕДГОВОР

*Бојим се човека који је прочитао само једну књигу
(Тома Аквински)*

Вођен овом дивном реченицом, Савез књижевника у отаџбини и расејању по дванаести пут нам презентује свој зборник радова чланова „Сазвежђа“. Прихвативши мудрост Томе Аквинског као своју, СКОР је поново окупио чланове са разних крајева света. Маштовити песници, писци, афористичари, сањари и романтици, генијалци отвореног срца, маште која не зна за границе, људи пуни љубави, вере и наде опет су на једном месту са истом мишљу – да своја осећања и мисли поделе са остатком света. Чини се, нисмо ни трепнули, а иза нас се налази дванаест блиставих година разних песама и прича које су свака на свој начин, оставиле трага у нашој књижевности. Неке од њих чиниле су да се смејемо, неке су нас расплакале, из неких од њих могли смо извући врло битне поуке, но, све су биле ту са једним циљем – да нас учине бољим и квалитетнијим људима.

Ове године тема нашег зборника била је слободна, што је можда утицало да се пријави знатно већи број чланова. Ипак, нису сви песници исти, нити све песме љубавне, приче са срећним крајем, а мисли позитивне. У сваком срцу налази се нешто другачије, свака је душа једна нова прича, свака рука пише својим словом, а свака машта лети ка свом небу. Зато смо одлучили да наше небо проширимо, убацимо и неке другачије звезде и звездице и дамо им шансу да и оне заблистају пуним сјајем. *За велике духове и за велике душе нема среће без величине, али нема ни величине без свог сопственог дела* – каже Јован Дучић. Ја бих само додала – можда наша дела некада нису схваћена на прави начин, можда се некада погрешно протумаче, а некада се признају превише касно. У сваком случају ми смо их сами створили, створили смо прегршт дивних песама, романа, афоризама, прича... Дали смо оно најбоље од себе, веровали смо у чуда... Окупили смо се да дамо још један допринос књижевности и још коју мудрост за генерације које долазе. Дванаест година смо веровали у ово наше небо, грлили сваку звезду као своју, ширили сазвежђа и стварали сопствена дела. Јер ипак само од њих зависи и наша величина.

Са жељом да вера не изостане ни у годинама које тек следе,
Срдачно

Сандра Гргуревић
Нови Сад, 2014

Александар Станојевић, Ниш

СНЕВАЊЕ СТВАРНОСТИ

Истина је зрно песка
у пустињи лажи.
Са тобом сам желео
да проведем
јесен свог живота.
Знала си то,
али вредело није.
Разбила си љубав
на комаде
и отишла без поздрава.
Остају ми сећања
која опомињу
колико сам грешан
што сам ти веровао.
И знам:
лепа је жена
добра недељу дана,
а добра
лепа је – целог живота.

Алтенка Сапунџиева, Ловеч, Бугарска

ЗЕМЉА МАШТЕ

Сунце,
протежући руке,
лети к мени.
Са чиме палим
Љубав у њему?
Сва
сам покривена
латицама
златним.
Сунце
када ми се
приближи
да ли ће знати
како да се приземљи?

Препев на српски: проф. Милан С. Димитријевић, Србија

Анета Александров, Врање

ВЕТРОПИР

Навикла сам да бежим,
ноге ми у сну истроше
десет пари ципела
за ноћ!
Кроз косу ми прохује
сви ветрови
будућности, док јурим
кроз ледину - тако топлу
мојим стопалима,
у којима куцају
жиле ветропирне!
Не покушавај
да ме спречиш кад кренем...
месечина
круни се под мојим
корацима
у дах ми уплети
мирис липе, топлоту дома
у минђуше од
суноврата...
Обухвати ме погледом,
упамти ме!
Већ сутра сам
другачија...

Бојан Ивановић, Ваљево

Вратиће се краљ на српски престо.
Вратиће се, тамо му је место.
Његов отац није одн`о злато,
то злато је лично Брозу дато.

Србијом ће круна да засија,
не постоји без краља Србија.
Александар на престо ће стати,
Карађорђево дух ће засијати.

Вратићемо на престоље краља,
јер без краља никоме не ваља.
Краљев отац још је дете био,
невољно је земљу напустио.

Комунисти клеветаше краља,
да однесе злато, да не ваља,
кажу побегао краљ са врећом злата,
то су оне лажи после рата.

Вратићемо краљевину сјајну,
запевати песму завичајну,
вратићемо на престоље краља,
република традицију каља.

Борислав Путник *Луб*, Нови Сад

БУДУЋНОСТ

(извод из романа у припреми "Пети јахач привредне апокалипсе")

Прокоцкали смо садашњост, а будућност никако да дође...

Будућност у Шљивостоку је увек оно што долази. Ако дође, стигне изненада и док дланом о длан, већ се претвори у садашњост. И док ти провераваш да ли су се оствариле најављене светле перспективе, већ је неко за нову будућност одредио и нове перспективе, много лепше и светлије, тако да не стигнеш да се радујеш овим садашњим, жељно очекиваним, које ти, у односу на нове, баш и не личе на некакве перспективе...

Многи кажу да је добро што је тако, јер је у питању прогрес. Можда су у праву, мада би мени било милије да ми, понекад, дају више времена да се радујем и уједно проверим неке перспективе.

Овако, могу да стекнем погрешан утисак. Као, ја чекао једну будућност, а стигао у другу. Неко ће рећи да је свеједно, ако та друга није лошија. Прво, мени није свеједно, јер сам увек волео да будућност бode моја (оно што је моје - то је моје), а друго, нико ми не гарантује да је та друга иста или чак боља од оне коју сам очекивао, јер су гаранције већ утрошене на новопроектovanу будућност...

Дао бих и прошлост и садашњост за једну неупотребљавану будућност, али таквих понуда још нема. Не, није то никакав инат. Знам неке коју су се вратили из своје будућности са констатацијом - ништа нарочито...

Сећам се ове наше фабрике још из времена док је она била светлија будућност. Паре на кредит, опрема на кредит, сировине јефтине, резервни делови на кредит... Све на кредит, све модерно, најмодерније и најсавременије - све из увоза.

Локални политичари су били пуни хвале за наше потезе. Није нам било јасно шта ми то потежемо, али нам је било мило што добијамо супер фабрику. Пуштање у рад славили смо дуго, а директор и локални оци ии нешто дуже. Сви смо били спремни и помало нестрпљиви да дочекамо светлију будућност која ће, надамо се, стићи са пројектованим перспективама.

Али, прво су стигли проблеми (ваљда је то редослед доласка будућности). Проблеме смо отклањали у ходу, седећи и лежећи - свако према својим могућностима.

Неопходним кадровима подигли смо плате и преузели их од других фабрика, где су такође били неопходни, али то није имало никакве везе са нашим развојним плановима, који су дозвољавали да их ми више платимо. После су стигли проблеми са сировинама, па губици, девизни дугови, курсне разлике, камате...

И ето, како сада да верујемо да смо стигли у ту, дуго очекивану светлу будућност, са још светлијим перспективама које су тренутно у мраку. Изгледа као да су нам други мешали карте. Искуснији коцкари кажу да је време да ми узмемо банку, док у њој нешто има...

Борка Драгољевић, Нови Сад

ЋИРИЛИЦА

О, прелепи првачићу, весело је твоје лице.
Од сутра ћеш научити прво слово ћирилице.

Пошао си сад у школу, да би стеко знање ново.
Сваког дана требало би да научиш једно слово.

Ћирилично лепо писмо, то је дете, писмо твоје.
За Србина ма где био, Вук Караџић смислио је.

А у даљем школовању учићеш и писмо друго.
Ћирилицом увек пиши и воли је дуго, дуго.

Србин има писмо своје, с њиме треба и да пише.
А из својих уџбеника туђе писмо да избрише.

Не користи туђе писмо када имаш писмо своје.
То је наша ћирилица, Вук Караџић рекао је.

Борка Живановић, Нови Сад

СЛОБОДА

Једну годину рат се водио,
много је људи у њему изгинуло,
да би нам било боље,
да би нам сунце слободе синило.

Слобода се родила у мају,
слобода крвљу стечена,
слобода бомбама накићена.

Увек ћеш бити нама,
најдража, слободо, ти си нам
хлеб и жито,
слободо, твоје је име поносито.

Нека више не буде рата,
нека више мајка за сином
не пати.
Слободо, никад те другом
нећемо дати.

Бранка Зенг, Панчево

ЛУТАРЊА КАФА

Тренутак пре него јутро поздрави дан, када ноћ почне бледети у угловима собе...

Будна, одмарам руке од додира. На узглављу још топлом, трепери уздах, мирише ноћ у одласку његових корака. Назире се у бледицу таме набор на јастуку, из сећања стварам лик у њему. Откуцај сата или срца меша се у једном истом такту, подсећа на време које је прошло.

Кроз отворен прозор неко протицање, онако другачије, ново, као ваздух после кише. Чисто, окупано јутро у рађању, препознајем његов дах на образу. У оку видим сва она миловања од којих још треперим. Мелодија коју смо сами компоновали, претвара се у звук и мирис сванућа које сасвим сигурно улази у собу.

- Ко данас кува кафу и иде да купи хлеб?

Као по навици постављам питање, док одговор остаје да лебди... Протежем се, рука ми додирује узглавље... спуштам је намерно не би ли осетила запамћени додир. Измиче ми, као ноћ...

- Данас је на тебе ред...

Додирује ме уснама док се глас разлива шапатам низ врат...

- Нисам потрошио топлу воду... Хајде, лењивице.

Било би лепо остати овако, размишљајем, наслоњена на груди и ослушкивати...

Бенг! Бенг! Бенг...!

„Ух...“

Бацам прекривач, огољени предајемо се освајачу... дану...

На столу у корпи, хлеб мирисом дражи... Црвена ружа из комшијске баште, као нехајно стављена крај тањира са шољицом кафе. Задихан, црвених образа уздржава се од смеха.. Купила сам хлеб а он, како ли је само трчао. Још да је комшија погледао кроз прозор. Уснама додирујем латице, упијајући његов поглед. Смејемо се... Кришку хлеба прекривену путером смањујемо одгризима. Ех, опет смо просули кафу, при покушају да је у истом моменту испијемо.

Као и сваког јутра, сјурили смо се низ степенице док је за нама одзвањао глас: - Комшије, лакше мало...!

„Лакше мало...“, испијам кафу, а јутро, некако без сјаја, тихо се пробија кроз измаглицу која прекрива реку пратећи њен ток. Онако несвесно ставила сам ружу у књигу и заборавила на њу, али, оживела је оно давно јутро, звуке, мирис, додир низ врат. Благо бабацујем главу уназад, нека непозната језа ме је протресла. Уместо да вратим књигу на полицу, остављам је на сто поред вазне у којој се шепуре хризантеме, купила сам их дан раније на пијаци.

- Купи, госпоја, ви'ш како су шарене, ма као да ти се осмехују. Хајде, ево јефтино ћу ти дам.

Гледам их сад. осмехнем се, онако као и ово јутро. Не могу онај сјај да вратим али он постоји. Тихује у успомени...

Братислав Петровић *Браца*, Бела Паланка

САС ПЕСМУ У ЗАТВОР

(приче из полицијске бележнице)

Чудо је мојва служба... Са читам по новине, врљу дрво и камен по њу. Оче неква правила гвоздена. Што виче затезу оно све по лабаво и по климаво. Тој, по мен, је несигурност! Јер, јутре вреве: еве... све по правилу сам уработил, ама се оте. У моје време несмо много гледали на правила, ама ни се ретко када неква отимало.

Сечам се једнога лопова од мој терен, ајде да га крстимо Сале. Цеplenка! А јак... Ко бик! Бог му узел памет, а дал му снагу. А овак нема лошу душу. Детињаст. Оче и да се растужи и да завика. Оче и да помогне и да даде на по сиротињу, иако је и сам бил сиротиња. А волел је да крадне! Неје овака да обива, да пресрита, али дрва... Ма за 55. минути насече, обори, скрати и натовари на Цемса (тип камиона) 7. метра 'растовину.

За тепање је бил луд. Јак, а без ак'л. Како га када ване. Ја сам му одвивал. Резал сам га ко вола у купус, ал' сас муку. Како си иде време он по крацете и сас цеplenће наби снагу ко овија што дизу тегови, ма ко овија кечери.

И тека, назбрало му се... Требе да иде у затвор за теј краце. Нече ни да чује. Требе да га приводимо. Кој да га приведе? Милицајци га виде, ал' се праје да га не виде... Командират кад и прати по њег узиму боловања. Пај си мен чека таја работа. А бре шеф сам на тија терен. Шериф!

И један д'н му се намерачи! Ма мора да напипа затвор. Некако га убеди да дојде до станицу. Он пцује, ока... че се жали... Тушти се. Прети. Коколи. Скргуче сас зуби. Да те стра ване.

Тој беше кадно још наше беше Косово. Вечито си т'г неје имало милицајци по станице. Пола работе, а пола на Косово. Изеде ни тој проклето Косово. И командират ми орати, да мора сам да га водим у затвор!

Како чу бре да га водим? Аман! Једва га убеди доведе да дојде! – кукам.

Како си га доведе довел, тека чеш и у затвор – усмивка ми се мојви шеф. – Вржи га!

Како че га вржем, кад он ћине лисице ко да су куде Кинези купене?! – навикњујем.

Ма нићи ме не ферма. Гледам у овога бандита, ом ми се подсмива. Кад би се рипнул, па кад би га плѣснул, с'в восак би му истекал из уши! Кво чу... Мислим се усеб како да тој уработим. Ко што реко, нема Сале толко лошу душу, само недоправен... Требе му најде човек маривет. Воли јадничко како и ја, да једне, да пине... И не жали за тој пару. Ја се мислим, а он ме гледа и провоцира. Пружа ми руће и орати ми:

Вржи ме! Хахахааха... Б'ш би волел да видим сас кво че ме вржеш...

Марш бре пичка ти материна! – пцујем га нервозан.

Видим ја да нема код овога на прејеботину ништа. Реши се да му се изјадам, па како буде. На ферку! Гледам га у очи и вревим му:

Слушај Сале... У затвор мора да идеш, па да ли данас, јутре, зајутре... Мораш! Ако те ја не одведем, или ако ми побегнеш, че бегаш нећи д'н, пај че те увате. Ако не могу двојица, че дојду десеторица... САЈ! Жандармерија! САС! НАТО...! – све силе му изреди. – Али мора да идеш! Боље да си ја и ти идемо ко љуђи.

А како је тој ко љуђи? – умргује ми се и провоцира.

Нечу те врзујем, али идемо.

Неч ме врзујеш?!

Јок!

Ти ниси нормалан.

Как'в сам так'в... Идемо.

Упали ауто, позва га и појдомо. Тури га те седе до мен ко сувозач. Он ме гледа и чуди се. А ја му се усмивкам и оратим му:

Немој само да рипаш из ауто. Ако оч да бегаш, кажи да станем да се не утепаш, мора и за тој после да одговарам за теб.

Он ћути. Мисли и он сас њигов шиник некво. Возим ја тека... И дојдомо до једну најпознатију у тој време друмску кавану. Дадо леви жмигавац и паркира се преди њу. Он ме гледа и питује ме:

Што стану?

Да једемо и пијемо.

Па јел ме бре у затвор водиш?

Па да ти прославим испраћај... – кезим се. – Ајде излази.

Он стоји и не мрда се од ауто. Зареца га... Идем и седо уз астал на терасу. Он још стоји. Гледа и не верује. Мож да бега на коју оче страну. Дојде конобар, ја појако окам, да ме овија чује, и наручујем:

Две домаће љуте и Шопску салату.

Мојви робијаш се не помера. Питује:

За куга је другата ређија?

За теб!

Тега, ослободи се, и дојде. Пол'к седе на столицу.

Ајде живели! – наздрављах му и гледам га у очи.

Пол'к узе чашуну, куцнумо се, пину, остави ју и гледа ме. Ништа не вревимо. Ја си гледам по паркинг.

Наручува ли некво да једемо? – чу га.

Нес'м.

Што?

Па не знам кво волиш.

Кво и ти, тој чу и ја.

Наручимо. Једемо, почемо и да оратимо. Вревимо си од нормалне ствари. Наручимо си и шприцерајке... Тићем рече:

Манго – тека је ме увек окал кад пине – неси лош човек. Јебаваш ме опасно!

Што манго? – окам га и ја тека, по онија црногорсћи принцип: ти мене војводи, ја тебе сердаре.

И како сад да те зајебем? Како да ти бегам?

А бре... Бар сит че ми побегнеш.
Добро се затопимо... Кад Сале рече:
Манго... Идем! Нечу ти бегам. Ал' имам једну молбу.
Коју?

Да сврнемо куде Перу „Паука“ да некво очукам.
Важи Манго.

Тија Пера је држао у тој време нек'в ђумез оди кавану поред друм. Али је држао и проститутке. И знам да му је Сале бил чест гост. Решил да некво искундачи, пре него ли отиде на робију. Че му напрајим и тија мерак.

Сале, плати и руч'кав. Неје тел ни да чује да ја платим. Сврнумо куде Перу. Пера с'в у завоји... Нећи га ночтуту тепали... На једну руку му тег нек'в из гипс виси... Ко мумија умотан. Сале си најде његову девојку. избеглица једна из Хрватску, па су ју тека и окали – Хрватица. Најубава. Наручи Сале и врућу прасетину. Да сас Перу убивамо време док се он мерачи. Мезимо сас газдуву прасетину, пивкамо, Сале работи у собу. Тићем се Пера засмива:

Побратиме, овај Хрватица ми најбоља има га здоби за десет минута.

Ја си ћутим, не мешам им се у работу. Мезуцкам и пивкам... Ама и не гледам колко је време прошло. Тићем се Пера унервози, и одједанпут рече:

Нема га побратим!?

Нема. Ћеца!

Занимам си се ја сас прасетинку... Ладим се сас шприцери, Пера повртоглавел...

А бре... Побратиме... Овија га нема...

Нема...

Смешан ми Пера. А бре, добар послодавац, сећира се за радничку класу. Тићем излази Хрватицава, ко да је кроз дробилицу за ризлу прошла... Једва оди. Леле... кад ју видо, уплаши се за Салета, какав ли че он да излезне. Че има ли кво да откарам у затвор... Кад ете га! Ко нов излази. Још се и курчи. Испрсил се, дооди и седа при нас. А Пера га питује:

Побратиме... Кво вој работи? Ја сам мислел, готов си, а гле, ти ју умоломочи!

А Сале:

Перо, платио сам сада поштено 20 марака... Следећи пут плаћам 50. али очу тебе да јебем!

Пера превунел у лице! Коколи! Сале се мтрив ладан мези прасетинку. И одједанпут Пера мени:

Побратиме, немој више да ми га доводиш! Терај тој у затвор!

И тека... Убаво се почастимо, једнумо и пинумо... Кад упадомо у затвор, оно се беше веч смрачило. А песма... Чуварини ни гледају и чуде се. Јед'н надзорник, вреви:

Брате, за моје 28. године службе, први пут видим да нећи сас песму овам дооди!

Будимир Фрка, Нови Сад

КАТАКЛИЗМА ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Вулканизацијом премутираних прасинастих отпадака,
у расцепу и одрону растројрне компресије,
разбудише се расплођене креатуре, светлосне!
Са прикључним својствима манипулативне генетике,
без катаклизмиране оријентације
и принудних одбљесака у херметизованом очновидљу,
избауљаше из расхлађеног пупољастог светларника,
попут златострелне срцедражне извиднице,
излуђени подстечајни злоћудници.

Креативном стимулацијом замагљених сензора
и флуоресцентном мускулатором конструкције,
обезвредише енергетско напајалиште и маскиралиште,
протестантских изгредника и дестимулативних очајника!

Вања Ангелова, Велико Тарново, Бугарска

ВЕЛИКА КЊИГА

Велика књига беше ми отац земаљски.
Не дочитах је. Просто не стигох,
но, Бог је одан и гостољубив,
и прихвати га... Опет ли закахних
за све битно време да нађем?
Сада додирујем све редове
које с вама желим да попнем,
пробијајући зидове и ледове,
јер успомена на књигу остаје
у срцу ми до данас непромењена,
а речи одзвањају као звона
са изгревом сваког будућег дана.
И ја одвраћам мисли са ње,
законом, аманетом завештаним.
Тако лакше могу да живим.
Зар није живот вечно обећан,
ако поштујем реч Христову?!
У души поново књигу читам...
Она беше поклон, већ припремљен,
благословена да сам са њим на свету.
Велика књига беше ми отац земаљски.
За који дан ћу је отворити тамо,
где ће он, са оцем ми небеским,
да ме сретне – Адамову књи.
Тада ћу све књиге да видим,
засејане искром са виделом.
На показ теби, судбино, ћу је извадити
да би и човек имао светлости.

Препев на српски: Најдан Стојановић, Србија

Вера Александрић, Нови Сад

ВЕТАР

Синоћ је ветар
као луди кољ,
плесао са кишом
на мом крову,
тако дуго
до плакања.
Оглувела сам
од његовог
урликања,
завијао је
као гладан вук –
кидао и разбијао...
Данас сам богатија
за песму више
с мирисом бола
уморне кише.

Вера Цветковић, Книћанин

САМОЋА НИКОМ НИЈЕ ДРУГ

Стојим на рубу плача,
од мене самоћа јача,
хоћу, само ћу да склоним,
хоћу и ја некога да волим.

Стојим, чекам срећу
да плачем више нећу,
зар срце стално да тужим,
хоћу сретна да се будим.

За моју тугу не знају други,
не знају да и ја желим да љубим,
да срцу мало среће доделим,
да тугу са неким поделим.

Самоћа ником драга није,
у души често тугу кријем.
Често пожелим да тугу
са неким поделим.

Без љубави живот није вредан.
Будиш се увек, јер си љубави жедан.
Без љубави живот не постоји,
схватите једном, пријатељи моји.

Верослава Малешевић, Костолац

ОКО

У око може да стане небо цело.
Из њега ти може гранути сунце,
могу ти треперити звезде,
може те жар опећи, ил' студен кочити.
Можеш видети дугу, ил' бауљати по мраку.
Може, али не мора.

У око може да стане океан цели.
Из њега Посејдон у своје царство зове.
А ти се одазовеш и урониш
и онда тонеш, тонеш, гутајући од сна пену,
све док се не отрезниш.
Можеш сузе кушати и осмехе брати.
Можеш, ал' не мораш.

У око може да стане душа цела,
напрсла ил' крња.
Душа богата, душа пуста,
душа болна, душа рајска.
Може те гледати она кроз
мусаво огледало, ил' бистар кристал.
Можеш је преселити у око своје, ил' пустити да блуди.
Можеш, ал' не мораш.

Владисав Арсеновић *Саморастник*, Шабач

ВИЛА

Бестелесно те милујем,
рукама додирујем.
Нема блуди, нема разврата,
мисао моја отвара врата.
Пролеће, срцем те љубим,
идила, машта, радим ти свашта.
Љубав безгрешна, нема додира,
има Свемира, има топлоте
слави до стоте.
Љубим ти груди, срцем те будим.
Видим ти талент, храбра и славна,
сва се предајеш, више се не кајеш.
Све проживех у овом дану,
била си самном, као на длану.

Војислав Трумпић, Јагодина

- Много је волео да показује зубе. Нажалост, били су вештачки!
- Ивица је много волео Марицу. Зато су га њоме често возили.
- Немој да псујеш. Ниси у „Великом брату“!
- Роде су промениле ћуд. Уместо деце доносе – птичји грип.
- Нисам послушао доктора. Ма, када ћу ја да обезбедим три obroка!
- Велики је то књижевник. Ево, годинама смишља наслов свог романа.
- Опет смо победили. Јао си га нама!
- Као дечак био је врло скроман. Обио је само један киоск.
- Крађа на мало је велики ризик.
- Храбро је кренуо Застао је тек на првом кораку.
- Слободну љубав многи плаћају – алиментацијом.
- Силан човек. Колико још он може глупости да учини!

Горан Ранчић, Бабушница

ПЛАВИ ЛЕПТИР УМЕСТО КРУГА

драги С. закleo сам се да више не запишем ни стих
да зарад испражњеног крвотока не подмећем срце
под лажљиви точак усковитланог свемира поезије

па шта одлази се нечујно иако остајеш непомичан
ходом леопарда помало лењо ка дрвету акације
јер је испод нешто мало хладовине и ноћашњи лов

јутрос нисам урликнуо на нови дан ни рекао хвала
Богу ни свом давно изгубљеном срцу јер сам устао
јер сам будан а на чело ми слетео плави лептир

а могао сам слагати као и камелеон ништа лакше
да би избегли бол која се не може избећи страхом
јер смо рођени рањиви и растргнути ко антилопе

врага опет сам слагао иако знам шта сутра доноси
истину већу него све истине мада више нисам сигуран
да их могу разликовати јер аман отупео сам од боли

никада из собе не треба изаћи због пусте усамљености
једино ако вам крај прозора пролети плави лептир
теби се то десило и то је знак укроћене пролазности

драги С. видиш опет ме надмудри песма љубавна
док сам журио да је запишем скинула је гипсану маску
и ево шта испаде осим њискања нема ничег плавог

Горан Трифуновић, Нови Сад

ГОЛУБИЦА

Прхнуше снови ко јато птица,
у трену нешта све што беше лепо,
одлетела негде моја голубица,
жена косе црне, коју волах слепо.

И нешта жеља, све у једном трену,
остала душа да с тугом се бори,
уздаси болни, јецаји што вену и што је даље,
све више је волим.

Гордана Љ. Миљковић, Параћин

ГРАЧАНИЦА

У једном од најзнаменитијих
неимарских остварења
у духовном свету епохе ове.

Пет купола цркве
и сви њени делови
као у једном даху изведени
силовито стреме небу.

Небеска симфонија изграђена
од крстова и купола
камених зидова исклесаних
и српског бола.

Светиња у лицу Бога,
духовних ширина
из темеља говори и сеже
до небеских висина.

На част заклињемо се
светом дугу, српском роду
жртвама на Косову
палим за Сунце и Слободу.

Гордана Павловић, Београд

ОЧЕВИНА...

Кораком по уснулој земљи газим
и лагано росу руком милујем,
суза из ока низ лице се слива
да не повредим, морам да пазим
на хумке што најдраже покрива.
Родна ме груди снажно пригрлила,
али око срца нешто ме стеже,
кућни праг ме дозива, али огњиште празно
нико ме не дочека.
Стари се шљивици осушили, па попут страшила на њиви стоје,
црни се гаврани на њима угнездили, никог се више и не боје.
Само јабука стара као горостас на сред дворишта стоји,
црвеним се плодовима окитила, а деценије за собом броји.
Узех дар од тог стражара
па се у вратих у детињство,
замириса ми хлеб и кромпир испод жара...
Однекуд ме и отац дозива да жедне краве напојим,
мајка ме пожурјује да потрчим, ја стојим, немоћан да се померим.
Гледам моју очевину, моје деце дедовину,
и онај стажар ми наду даје,
мој је корен у тој земљи још дуго ће да траје.
Поздрављам те очевино, брзо ћу се теби вратити
треба корење заливати и за поколења сачувати.

Горјана Ана Дабих, Београд

ОГЊИШТЕ

На огњишту старом ватре нема дуго
накривљени кров са ветром се бори
јече зидови, бој бију са тугом
никог више руком врата да отвори.

Некада се жари са децом играли
пецкале им руке искре разигране
кад би око њега хитро дотрчали
хладноћу са руку што пре да одстрани.

Нестала је граја дечијег весеља
огњиште чека са сећањем својим
одолева бури пуно старих жеља
време га туче, заборав га доји.

Успомене бледе, птићи одлетели
стари су путе давно изорали
са животом својим њега су понели
потомци им сада град одабрали.

Гроздана Црепајац, Банатски Карловац

НАПУШТЕНА КУЋА

Ластино остављање трага у ваздуху
буди ме.
Устајем са лакоћом пера.
Тишина одмара зидове.
Зраци сунца преносе сањивост на мене.
Књиге на полици дремају.
Усамљеност,
прелистава албум најлепших слика.
Умор се распростире испред мене,
нисам имала снаге да га згазим.
Љуљам се као на ветрометини.
Жеља ме болела као опекотина.
Пришла сам огледалу,
загледах се у фасаду,
гутала сам сопствени живот
секунде, минуте, сате...
Стари се,
оронула сам као напуштена кућа.

КОЛИБА

Градим колибу од твојих обећања
и чекам јутра умивена чежњом
океан утопљених жеља
преточене у будне ноћи
сакупљам разбацане мисли
стопе се саплићу о небеске сузе
кајање у сусрет долази.

Добрила Ристић, Сокобања

ОД ЉУБАВИ ДО СУНОВРАТА

Године детињства су неосетно прошле, а оне зреле, као сунчан дан дошле; донеле су промене моме телу и моме бићу, нешто слично као када ојачају крила птићу, па се узнесе пут неба, у освајање простора нових и нових видика.

Дадох се красном младићу, а то бива исто као када завириш иза непознатог шљивика: крадеш некушано воће, а жеља за њим расте и још више га хоће... И предаш му се потпуно, као опојном пићу.

Често ми је говорио да је срећан, јер је пронашао рунолист, какав се ретко среће, стога што у највишим и недоступним висовима цвета, где људска нога ретко шета; остао је скривен и чекао њега да буде откривен.

Смејала сам се овим речима гласно, увек када ми се тако обраћао, јер била сам срећна. Смех се долом ширио, о висове ударао и као ехо се враћао. И поток је гласније зажуворио, не зато што га је мој смех уморио, већ ми је садруг био у данима среће, у данима када се у мени будило неко ново биће.

Говорио ми је да сам срна, крупноока и хитронога, да ме је немогуће стићи у трку низ поље, па навише, до врха брега. А када ме коначно сустигне, загрли ме јаче и љуби страсније и боље, а ја се смејем, од смеха ме уста заболе. Обори ме у траву, па се загрљени котрљамо, као грудва снега, до подножја, кроз доле...!

Рекао ми је да сам веверица, која се уз дрвеће вешто вере, да сам зверчица која шумске плодове бере и њему их на ударје доноси... Да сам митско биће, са ветром у коси.

Говорио ми је да сам сиви соко, у лету узнет до самих облака, да ми је око бистро, соколово, а да ми је реч као његово перо лака.

И свашта друго ми је говорио... Као, ја сам јежић-бежић и бубамара, која му не да да одахне, да се одмара, јер је љубави пуна, као шипак коштица... И да сам први снежић, бео и чедан, те да му је с неба стигао дар вредан.

И рекао ми је да сам јаребица... И штошта још, угодно и лепо. Наравно да сам му веровала! Ко не би? Веровала сам безрезервно и слепо... А он испао – љубави убица.

Нестаде га једнога дана, као под сунцем јутарња измаглица и предамном се испречи ивица; ивица понора тамног. Саплете ме, умрси ми корак, охлади ми срце, одузе ми ехо, одведе у мрак.

Више је душе и љубави остало у оној стени, у оном камену у подножју неба, у стаблу јавора и цара, у иглицама јеле, него у мени...

Донела сам одлуку важну: да напустим планину и одем у град, пун гаражи сваке, као и моје тело: није остало чисто и невино-бело, па осетих да ми ту није место више, где све у чистоти дише; зато донех одлуку одважну!

Ходајући према граду, леђима окренутим планини, чула сам је како уздише. И поток је зајуборио тише. За мном је викало пољско цвеће, да ће престати да мирише, ако се не вратим...! А ја сам, окамењена срца, ходала даље; ни поглед да свртим...

Шта ћу им ја? Шта им треба више? Моје је тело личило на каљугу! Преварила сам их, учинила прељубу...! Зашто ме онда зову да се вратим? Свако од њих, понаособ, треба из срца да ме избрише!

Добринка Симић, Ниш

ЛАМПА

Мала лампа на писаћем столу
сведок ми је док пишем о болу
и празнини што душу испуни,
у њој љубав умире и труни.

Како онда да живим и патим,
како веру животу да вратим,
како нада да живи у мени,
кад умирем у тужној јесени?

Нек` ме нема, време све нек`збрише,
све трагове нека сперу кише,
на мом гробу само кратко пише
Несрећна је, то и ништа више.

Драгица Добријевић, Смедерево

МУДРИ ТАТА

Учио тата Зорицу,
како би лепо било,
у сваком граду у свету
имати своју кућицу.

*За кућу треба пуно пара,
како ћу да је градим
кад сам тако мала,
не радим и немам плату?*
Питала Зорица тату.

*Најлепше куће, Зорице,
паметна моја девојчице,
могу се градити
и без пребијене парице.*
узврати мудри тата.

Зорица мислила, мислила,
око татиног врата,
ручице мале савила,
па му на уво шапнула:
*Хвала ти драги тата,
сад сам се сетила.*
*Ја ћу да будем добра,
волећу добре људе,
волеће и они мене,
имаћу много другара,
градећи пријатељство,
зидаћемо по целом свету
најлепше куће без пара.*

Порасла мала Зорица,
љубављу и добротом,
стекла је много другара,
у сваком граду у свету
нађе се нека кућица,
која јој широм врата отвара.

Драгица Ждрилић, Петроварадин

САН У ТРИ ПРИЧЕ

одломак из приповетке

Град Груч изграђен је уз саму обалу мора. У очима и ушима оних који први пут ту допловљавају, први знакови тишине јесу љепота која плијени, те мале кућице на обали мора.

Те кућице од трске, потичу из времена које је давно прегазило те спрудове...стари рибари, који су допловљавали у својим чамцима и одмарали се у тишини тог залива, ту су спремали и затезали своја једра, бацали сидра, крпили мреже и отпловљавали.

Чим је нарушен први мир, пристизањем досељеника и изградњом, нестали су без трага, остављајући за собом своје кућице...

Само један од њих ту је и остао, основао породицу, која и данас има своје корјене који причају о прадеди, дједу, старом рибару...

Дјеца, увијек са новим занимањем, шире очи, кад се причају приче, и увијек се нешто ново дода и каже...

Те мале кућице од трске временом су постале трајни извор прича, које су прерастале у успаванке, касније у бајке дјеци причане...још дуго.

Са стране, гдје пристаниште прави јасну разлику од те прве слике...све бива другачије.

Град се пружа дуж великог полуотока, чија дужина и ширина никад није јасно ограничена, дјелом због шума које покривају највећи дио простора, дјелом и самом структуром и неправилним распоредом кућа, које се увијек и изнова граде и откривају.

Изражене неправилности у рељефу, узвишења која јако сјеку своје обода са низијом, чине град као необичну игру природе.

Са трга воде узане степенице, на чијем је почетку бачено огромно сидро стопљено са каменом самога града.

Степенице воде ка узвишењу са каменим вратима, иза којих постоји вјеровање о бројним цивилизацијама. Камене утврде, за које постоје докази о гусарима који су допловљавали у својим лађама, остављајући товари, да би се опет враћали на море.

Ти остаци, камене утврде у чијој близини се налазио порушени двор са срушеним мостом, била је мета многобројних туриста који су допловљавали у Груч на својим путовањима, која су по неком правилу завршавала у Маркреју.

Први већи град и бродоградилиште на путу од Груча ка западу, прије Агнуса. Агнус је мало острво, које се могло видјети само са пристаништа Маркреја. Његова примамљивост била је у величини и свом положају,

мамило је многобројне младе људе, пустолове и студенте историје који нису заобилазили Агнус, само због Груча.

Постојало је вјеровање да испод старих утврда на Гручу, постоје карте, или пак остаци од товара који су ту лежали, а по које се гусари никад нису враћали са својих пловидби.

Становници Груча нису дозвољавали никоме и никада да се раде ископине које би реметиле мир историје свога града.

Тако да град последњих година никад није био сам - неко ново лице се знало и провући кроз ту гужву а да не остане неопажено.

Претпоставља се да је и Ања била, само једно од њих.

Кућица у којој је живјела, била је јасно изграђена на самом узвишењу изнад града.

Њена ближа околина се граничила са црквом и утврдама од које је дјелила Долина мира.

То је био обронак који је назван долином јер је море ту дубоко и уско улазило у копно попут поточица.

Мали мост, високо издигнут због валова и утабана стаза , уз стрмину водила је до пропланка на чијем рубу, на самом крају шуме, старац изградио своју колибу.

Њена даља околина само се могла ограничити шумом, на копну, и морем у недодиру с небом.

Становници Груча су се ријетко спустили у долину мира, а још ријеђе пењали уз стрмину...а кућица је била тако направљена да се њено постојање могло открити само са источне стране острва, оне, коју су многи рибари вјешто заобилазили...гребени, подводне струје оштрих ивица...и струје изузетно јаке и опасне, нису дале пристати ни чамцима, кад је море најмирније.

Сваки детаљ везан за кућу, био је самим тим све већи.

Стара дрвена врата су, уз шкрипу, била широм отворена.

Вјетар је разносио кишу преко прага и хладио просторију, из које се чула тиха...музика самоће.

Ања је мокра носила дрва, сложена у малој остави иза куће. Дрхтала је од хладноће.

Затворивши врата, клекнула је крај камина и наложила ватру, која је ускоро запуцкетала, ширећи своју топлину.

Стајала је над камином и гријала промрзле прсте, још неко вријеме да би се пред зору пренула и упалила свијеће по просторији.

Мирис тамјана се ширио, испуњавајући кућу тихим страхом љепоте.

Ања је живјела сама, у малој планинској колиби подно шуме.

Они, који су је знали, препознавали су је по чудном погледу.

Препознавали су те очи и њу, као самотног зеца у грму, као срну у бијегу и као вука завученог у густину шуме...

Захваљујући њеном погледу, који је мирио сузе, њена одвојеност, којом је штедјела људе око себе, недодирујући их...била је испоштована.

А можда су ти исти људи, штедећи њу, тиме штедјели себе уз ту чудну жену. Вољели су је, али им то није сметало да начине велике приче око њеног малог живота...

С времена на вријеме, ту је било и зазирања, и обилажења њене кућице, али о њој ништа препознатљивије није се могло открити...само, извјесно је једно: у свима се носила као једно својствено чуђење, које се није могло носити, без радозналости. Јер...имала је пријатеље, али ниједан није био њен гост.

Та жена носила је у себи нешто, што је било непознато свима. Била је гост старчеве кућице и живјела је тихим животом.

Извјесно је било да је допутовала, јер полуострво на коме је живјела, сад, није је познавало. Њен долазак је везан за стару колибу, која је била власништво старог шумара, који је био њен први а касније и њен једини гласник. Легенда каже да је он једног дана, напустио своју кућицу и да је тог истог дана млада жена већ била ту. Да ли је то игра судбине и зашто је дошла, баш ту, колико ће остати, зашто је сама, да ли некога очекује.и ко је она?

Било је све то само једна тајна, коју је стари шумар понио са собом,на пут.

Тек касније, исплетене су приче како су је неки становници Груча, малог полуострва на обали, већ видјели једног јутра.

Допутовала је бродом из Агнуса, сама, и са пар кофера се одмах упутила у шуму изнад града... Да ли је она била шумарева нећака из далека, о којој се само знало да постоји, или је то била нека шумарева унука, или пак кћерка...

То нико није знао.

Чак се презпостављало да се њих двоје уопште не познају.

Све те мале приче, носиле су са собом само још више прашине, која се котрљала око клупка истине, а то клупко, сваким даном, постајало је све веће. Њен тихи живот и колиба у којој је живјела, заносило је причу на још једну страну (у улице старог шумара) које су биле непроходне за знатижељнике.

А ови су само увијек, били исти.

Драгица Кораћ Ивановић, Београд

НОВЕ ЖЕНЕ

Какве су то жене нове
високообразоване,
слободоумне
бесрамно блудне -
љубав без љубави нуде?
О боже, да ли нам то ЕУропска начела буде?
Да ли жене наше, овдашње
тако нешто и помислити могу,
водити љубав због ужитка
са било ким, онако, с ногу?
(У мом селу то
сасвим другачије зову
и знам да је тога било,
да још увек има, зима је тамо јака,
не греју се само дрвима)
Бојим се ових “учених”,
који нас у Европу воде,
они заговарају голи секс
под плаштом слободе!
О, госпо драга, Ти, која си тако умешна,
реци ми искрено - јесу ли то
комплекси, фрустрације, освете
или си стварно у нељубави успешна?
То бих желела да знам ето, старомодна сам,
и ове ЕУ филозофске баљезгарије не прихватам...
Срце и љубав стављам
испред свега, на престо
- врхунац је и ужитак
спојити тела, душе, емоције,
то је поетичност вођења љубави
а то се не учи ни на часу поезије.

Драгољуб Станковић, Београд

САЊАР

Гледам у огледало, коса ми седи
кочим казальке, али не вреди
будан сањам, пијем и маштам,
када ме ране, трпим, праштам.

Најгоре ране, боле од браће,
у овој песми, себе препознаће,
будан сањам, пијем и маштам,
када ме ране, трпим, праштам.

Никада, ником ништа, из рачуна,
витезу с` пером, шта ће круна?
Живот су само, снови и машта,
живеће навек, онај ко прашта!

Душан Ђорђевић, Ниш

РАСЦВЕТАК

Мотив је више ако знаш
да као расцветак се радујеш
доласку пчела, посети пријатеља,
ако знаш да због тога растеш
као орхидеја, букет орхидеја
на балу маште, о празнике.
Раскош зелено-жутих латица
на њену хаљину сећа.
Нека посебна радост ближњих
и...твоја стидљивост због раста
у сенци мириса и маште!
Обмањујеш маштаре и друге
к`о...траг си нечега важног
(они тога нису свесни)
што призива осмех и голица машту.
Нико не броји расцветке
због мноштва и чаролије њине:
чула нек се радују због те баште,
знање нек нам ћути
на ливади расцветака и маште.

Душан Живковић, Београд

СРБИН ЈЕ ОВО

Гледај, сине, на њиви човека,
оног што небо мери, кишу чека,
за плодове земље, што деда је сков'о,
еј, сине, Србин је, тежак је ово.

Док воћке сече и сваку мази,
виноград сецка, а при том пази,
како ће му срочити свако слово,
љуби те отац, Србин је ово.

Храни он стоку и свима тепа,
меље кукуруз, слика прелепа,
рекоше неки, домаћин, чово,
сети се, синко, Србин је ово.

Поврћа разног врт је препун,
двориштем шета све што има кљун,
деда, па отац, је то основ'о,
унук наставио, Србин је ово.

Село је његова животна мука
и увек фали по нека рука,
да буде боље, уз Божије слово,
ма, сине татин, Србин је ово.

И онда смирај, сунце кад зађе
село утихне, ноћ кад нађе,
вољену помази храпавим прстима,
за Србина, сине, још наде има.

Душан Ж. Јовановић, Бела Паланка

ВИЛИНСКА РЕКА

Нишава – Нависус – Вилинска река
симбол опстанка – упис и запис
између Старе и Суве планине
мами рибаре маглена и снена
- артерија водна.

По рођењу источна, туђе хирове носи,
заискри брзацима од Пирота до Паланке
па у врбове гране уплиће
последње праменове Дунавске кошаве
кикотава, клокотава жури вијугава
несташна цурица.

Низ паланачко поље вртложно плеше и мами
узима, дави, можда и плави
па кад јој дојади лелек са обала
беживотне у врбово жилиште оставља
вила проклетница.

Шири звездане скуте разигране
код Белановца, Врандола и Крупца
где је бродарише хајдуци и вуци.

Измождена, плаховита и бучна
преболе стењаке клисуре сићевачке
па низ Нишко поље рашири недра и бедра
мирна, вировита, питома и широка
стасала жена податна.

И у аманет носи легенде и бајке
- у моравске тајне.

Можда смо, водо, у нечем слични.
Кад ме до последње капи у камен стисну
- нађемо свој пут.

СИЛУГАТА И САМАЦ

Силугата, затупљен, каменит, огољен врх на надморској висини од преко 1000 метара са кога се пружа изванредан видик на ближу и ширу околину, па га ловци радо користе за рани и јутарњи лов. Наиме, све падине са нижих простора воде ка овом врху, те дивљач подигнута од ловачких гонича, углавном бежи ка коти на којој стоје ловци.

Одушевљен сам, пуно ми је срце, мислим да сам свемогућ, када се нађем на Силугати рано изјутра, када се на истоку, тамо у даљини, иза врхова Старе планине појаве црвене трепавице сунца.

То сам доживео и овог јесењег јутра, када су дани ократели, а ноћи су бивале све дуже и хладније. Освануло је прохладно, а пре би се рекло мало свежије сунчано септембарско јутро са неизбежном маглом на нижем терену. Тамо доле испод мене магла је испунила целу долину Влашког дола и полако се пела падинама Рињских планина. Нисам волео маглу, њену ћуд спознао сам још у детињству, када су је вукови користили, да мени и ујаку невидљиво и нечујно украду и закољу понекад понајбољу овцу из стада оваца које смо чували.

На Силугату сам стигао са групом ловаца из наше секције, који су сишли доле у гламском атару да потраже чопор свиња, који је харао по кукурузима на висоравни „Дубје“. Са козјанске стране очекивао сам да се појави „Генерал“, ловац од детињства (са својим оцем), мој „школски“ из гимназије, пензионер после задњег рата на Косову.

Идући полако ка „Бучју“ посматрам огромно ненасељено, шумовито, дивље и прелепо пространство на странама Силугате. Преко је Козјанска планина испресецана падинама и планинским потоцима, прави је драгуљ природе где се наизменично смењују појасеви разноразног растиња. Непрегледне су грабове, церове, храстове, а поготову букове шуме које чине ову планину великим резерватом многих дивљих животиња па чак и оних које су нестале у другим деловима Европе.

Налазимо се на крстопутини за Бабин Кал, Козју, Гламу, Рињ и Дол. Кратко се питамо за здравље. Ту је и неизбежна плjosка. Потегосмо по једном.

„Генерал“ ми даде знак да ућутимо, стављајући усправљен кажипрст на уста –*Пст!* Са гламске стране чуо се лавез гонича. Међу њима препознајем „Гарчу“ балканског гонича, експерта за дивљу свињу, кога су раније већ „цепале“ дивље свиње. У „празно“ се никада није оглашавао. Уједначени лавез гонича приближавао се према нама. Тихо се раздвојисмо из долине и прећутно се попесмо на ободима исте, један лево други десно. Испред нас, у правцу лавежа била је велика чистина, обрасла сасушеном травом, после изузетно јаким летњих врућина. Сунце са истока сијало је преко чистине и својим јаким зрацима „било“ (гађало) нам је право у очи. Руком сам заклањао сунце од очију да би могао да пратим насталу ситуацију испред нас. На коси где су се преламали сунчеви зраци, појави се огроман

вепар, а на двадесетак метара за њим и јуришна елита гонича на челу са „Гарчом“. Напред вепар са накострешеном длаком, деловао је још огромније, а за њим „Гарча“ на високим чврстим ногама. Вепар је бежао према нама долином на чијим ивицама смо били „Генерал“ и ја. На стотинак метара од нас нагло је скренуо удесно од нас и смотао се у маглу Влашког дола. „Генерал“ му опали једном. Остали смо збуњени његовом моменталном реакцијом скретања и променом правца кретања. Жалили смо за пропуштеном приликом. „Генерал“ прокоментариса: -„Сигурно је дошло до одсјаја са пушака док смо га нишанили“.

Сунце је нама „било у очи“, а самцу је сигнализирало опасност.

Каква штета, какав ловачки трофеј, са сунчане подлоге оде у маглу.

Емилија Живковић, Крагујевац

СВЕТА ЗЕМЉО

Кад кандило зажежем,
молитвом проговорим,
Земљо моја,
шапатам зборим,
о дубокој рани...
Будућа времена,
дане славне,
Немањиће дозива.
Нек нам истина,
завет,
буде опомена.
Историја моје земље
црвеним словима се пише.
Док Хиландар живи,
живи дух Светога Саве,
дух народа мог.

СРЦЕ

Срце,
оде чега си?
Метала?
Камена?
Метал се топи.
Камен пуца.
Срце куца,
живи и боли.

Живка Зубанов, Беоцин

ПИСМО СЛИКАРУ

Драги пријатељу,
Рекли сте ми, пишите, пишите, а ја...
написах песме, и...сем Вас и мене, не чита их нико, и...
знам , не разуме их свако, рекли бисте, ради утехе,
и...рекли сте, како бих ја онда сликао...
Али, ето..
Ни Ваше слике не гледа нико,
на зиду их прашина прекрива,
мада су мени Ваша дела занимљива.
Али, ето..
Купио сам новине, у трафици, преко пута, кад,
поглед ми залута у хрпи јефтине голотиње,
замислите, неке глупости су објављене. И сад...
сад ми следи кајање.
Дадох задњи динар за новине, надајући се да ће објавити моју нову књигу,
Еее, да сам бар динар сачувао, не бих си наметнуо бригу,
Можда бих онда пловио, летео без крила,
можда бих се оженио, унучад чувао, а, ја...
ја, пустињак, песме пишем , речи нижем , хартију брљам,
није ми жао,
тако сам опстао.

Поздравља Вас, један песник.

Живојка Жујкић, Ракова Бара

НЕГДЕ УНУТРА

Ах, твој поглед!
Сећање.
Плачем.
Тескобно ми је унутра.
Напољу се наоблачило, скоро ће киша.
Март.
Младо лишће
негде изнутра гране ниче, сочно, пуно снаге.
Замишљам:
Ти из нутрине неба
гледаш ме и тугујеш
једнако као и ја овде доле
из унутра тебе, унутар тебе.

Загорка Тополац-Ристивојевић, Трстеник

БЕКСТВО У НЕПОВРАТ

Бежим од дана
сна
ноћи
зоре
приче
љубави
времена.

Бежим од брда
равнице
реке
бежим од свега
што ме окружује,
од истине
живота!

Некада сам трчала
у сусрет новом дану.
Радовала се зори
Сунцу
причи
љубави.

Радовала се цвету
листу и гори
жубору реке
птици
животу.

Раскршће...
Морска пучина...
Дођох до краја дана
сна
ноћи
зоре
до задњег цвета убраног
цвркута птица
до последње приче
последње љубави.

Тако бежећи
дођох до краја
- до живота.

Зора Рашка, Кикинда

ЧУДА СЕ ИПАК ДЕШАВАЈУ

*Ниједан физички бол се не може поредити
са болом душе
јеврејска пословица*

У вечерњим сатима, док дан полако склапа уморне очи, у руке узимам бицикло, своје омиљено превозно средство. Помилујем га нежно, као да милујем најдраже биће. Он је сведок свих мојих дешавања. Ружних, тужних и лепих. Али...,наравно ћути, и ником не прича моју причу.

Вожња ме опушта, релаксира. Мисли слободно пребирају по животу. По прошлости и садашњости.

Док ми вечерњи поветарац милује лице, застајем, загледана у месец над уснулим њивама родног села. Месец ме подсећа на принцезу дуге косе, која ноћу излази из шуме, праћена огромном свитом светлећих звезда. Грациозно корача, не додирујући тло.

Принцезу претварам у своју принцезу, коју су хладни таласи реке Тисе, зграбили, и повукли у смртоносни загрљај. Чини ми се, заиста је то она. Висока, витка, прелепа девојка плаве косе. Чујем бешумне кораке, и осећам њен дах. Знам да је то немогуће. Знам да је то моја жеља, моја огромна љубав према њој. Све то заједно даје слику нереалног, а у подсвести тако стварног, а срцу тако драгог. Затресем главом, протрљах сузне очи. Враћам се у стварност. Моја девојчица већ давно снива тихи, миран сан у окриљу Господа.

Ничија судбина се не може наслутити! Нема срца које остаје незасечено, без ожиљка!

Несрећа није покуцала на врата мога дома. Нагло их је отворила, улетела без икакве најаве, и уграбила оно што јој не припада. Моју кћер. Моју Маријану!

Иза ње је остала празнина, бол, туга и вечно питање: зашто?!

Сваки нови дан, доносио је осећај узалудности и жељу, што пре стићи до гробља, до Мајине вечне куће.

Украшавала сам је цвећем, и заливала сузама. У јесен сам посадила лале, јер их је много волела.

Уствари, волела је сво цвеће. Желела сам да јој подигнем споменик. Леп, најлепши! Правила скице и нацрте, мада сам одувек осећала аверзију према споменицама и говорила да је то лудост. Али у тим данима, мозак не региструје наше мисли! Све радимо срцем, вођени жељом, да још нешто учинимо за вољено биће, којег више нема. Желела сам да сазидам сећање на њу, не обазирјући се на речи пријатељице: “Не, не чини то. То је грех! То не пише у Библији!”

Покушавала сам да спојим покидане нити живота. Кренула сам у цркву, читала Библију, тражећи одговоре на питања која су ми била не јасна, а њих је било превише. Молила сам Бога да ми да неки знак, подићи споменик, или не? У мени се одигравала борба две личности. Једна је била за, а друга против. Срце је хтелo једно, а разум друго! У том превирању, у тој борби два ја, прошла је зима, грануло је пролеће. И у граду вечне тишине, видљиво је буђење пролећа. На Мајином гробу, лале су биле пуне пупољака, док су се висibabaе нежно њихале на пролећном поветарцу.

Касно после подне, отишла сам на гробље. Приближавала се Мајина годишњица смрти. По неком неписаном правилу, до тада треба поставити споменик. У великој недоумици, стала сам поред гроба, затворила очи, молећи се у себи благом Богу. Он увек услиши моје молитве, и увек помогне! Пољубивши крст, поздравила сам се са Мајом, и тешким, трoним кораком старице, кренула пут куће. Провела сам немирну, бесану ноћ, једва дочекавши јутро да поново одем на гробље. Издалека сам видела нешто, што јуче није било. Прилазећи полако гробу, осетила сам комешање у стомаку, и невидљиву руку која ме води. Застала сам и занемела. Једна бела лала, једна једина од десетине засађених, отворила се, раширила латице у свој својој лепоти. Личила је на белог ањела раширених крила. И тада сам схватила! То је знак!

Знак, који сам тако жељно чекала, молећи Бога да ми га пошаље. И послао је! Чудо, чудо се десило!

Чуда се дешавају, захваљујући Господу!

Осетила сам велико олакшање. Моја молба није остала без одговора. Све што је нама немогуће, Њему је могуће! Треба веровати, молити се искрено, од срца! Клечећи, склопљених руку, захвалила сам Му за сву љубав и милост. Загрлила сам Мајин крст, и дуго, дуго плакала. Моја неизмерна туга, претворила се у свету тихост, која је необјашњиво обузела моју душу! Молила сам Господа, да ми опрости за моје досадашње не знање.

Као и лала, и ја сам процветала! Вером! Вером у Царство небеско!

Споменик није подигнут. Ту, на месту вечног окупљања, сви смо исти...до судњегa дана!

Зоран Недељковић, Врање

ОДЛАЗАК

Те године, тог октобарског, тмурног и хладног кишовитог дана, господин Горњоречанин, двадесетогодишњак, висока раста, витког стаса, стајао је на прагу свог трошног кућерка. На глави је имао шајкачу. На себи чакшире и доламу од вунене тканине. На одећи је вирила ту и тамо понека закрпа. Преко доламе пребачена модра кабаница, која је допирала до горњег дела вунених чараша, ручно плетених. На ногама је носио пиротске опанке. Иза њега стајала је његова мајка Стојана, крупна педесетогодишња жена плавих очију и румених образа. Њену црну и дугу косу прошарану белим власима, покривала је чиста, избледела маама. Плетена блуза и алева фута такође су биле у закрпама. На ногама су јој се црниле плетене чарапе и опанци. Она тихим гласом упита сина:

- Синко, куде ће идеш?

- У бел свет, мајке!

- Немој, синко, да идеш, моли те мајка. Остани овде у овј наш дом и куде нас сиромашни живот је убав.

- Мајке, мори, несм утепан. Знам да је живот најубав онам куде се човек родија и тој при мајку и при татка.

- Синко, добро га тој знајеш, али га знај и овој – од овуј нашу кућу расподотину у коју си се родија, од овј наш брег уз који си и низ кој си овеј дваес године одија, од овуј нашу реку Пчињу у кују си се бањаја и од овуј нашу мекану месечину на коју си се с друштво играја и појаја, поубаво у бел свет нема на нађеш.

- Мила си, мајке, све си га ја тој знам, али см решија да иду у бел свет у печалку и ће иду.

Стојана дрхтавим гласом каза сину:

- Не иди, зиму ће гу прекарамо с гра и с кромпири и с побиберено козје млеко. Оној поголемо каче напунија си га с рибе. Помалечко каче ће га напунимо и с купус. Мајка ће меси мумурузан леб, а и качамак ће праи. Понеки пут и мутмељ ће меси. Паре за сол и шикер у надницу ће ги запечалимо.

- Мајке, мори, не ме одврћај. Решија сам у печалку да иду и ће иду.

Господин Горњоречанин се окрете ка мајци, клече пред њом. Сузе су му навирале. Пољуби јој руку, устаде, обриса јој сузе и каза:

- Мајке, поздрави ми татка кад се врне из воденицу и кажи му да ће се врну, а и то га тој знај.

- Синко, ја знам овој – онј кој отиде из наше село у печалку и заmine Крстато дрво, тј се више не врћа овде живот да си тера.

Господин Горњоречанин је сузе које су ми клизиле низ образе вешто сакрио од мајке и са тим сузама пошао путем за бољим животом.

Стојана је тужно посматрала сина како одлази све док јој је био на видику. Затим са болом у срцу и тугом у души ушла у кућу, села на треножац крај огњишта у којем је пуцкетала церовина.

Господин Горњоречанин је ходао путањом која се од његове куће пружала ка насипу. Успут је сам са собом разговарао:

„Овдека см се родија, овдека см детињство провеја, овдека ми је све мило, па мил ми је и онј макем од кој см прсти на ноге разбијаја. Врни се, будало једна, куде си пошја и куде ће идеш! Море, кд си пошја, иди.“

За тренутак заћута, а затим запева:

- Срем, Банат и Бачка – три срца, јуначка!

Зоран Маслаковић, Ниш

КОЛИКО ЈЕ КИШНИХ КАПИ

Колико кишних капи
натопи жедну земљу,
толико је мојих уздаха за тобом,
а сваки поглед је пробуђена нада,
која зауставља заборав
из фиоке наших сећања.
Колико кишних капи
на прозорском окну заблиста,
толико ћу изговорити чаробних речи
којима ћу сломити тугу,
опрати душу од лажи и превара,
на граници наших додира.
Колико је кишних капи
на твојим образима,
толико је проливених суза,
незаборављених и записаних
у нашим споменарима.
Колико је кишних капи,
не могу их пребројати,
толико си посадила боли,
у башти наших живота,
који постадоше сенке успомена,
самониколо зрно раздора,
пусто острво бродоломника,
који изгубише веру у себе,
у корову изгубљених нада.

Зорка Чордашевић, Франкфурт, Немачка

СТАЗА ПРЕДАКА

Ти не идеш више стазом утабаном
о, мој мили роде о, стадо расуто,
што створише преци светим Видовданом
чије путе слиједиш, куда си залут'о?

Не боле их ране Павла Орловића
не брине их више ни Гробница плава,
нити Ћеле кула зидана од глава,
ни витештво сјајно храбрих Југовића.

Странпутицом крећеш - роде заведени.
Пробуди се једном, растјерај кошмаре
чујеш л' лелек мајки што прерано старе
не препусти претке само успомени.

Уздигнутог чела - светосавском стазом
који су се клели Видовданом, Видом
што никада нису живјели са стидом
наши мудри преци ишли истим газом.

Са све четири стране крени, стадо красно
нек барјак слободе у небо се вине.
Најтеже су сузе, сузе Отаџбине,
провалија вреба, сутра биће касно.

Патријарх вас закле` да будете људи,
ја заклињем Богом и мајчиним млијеком
да не дате пријесто издајнику неком,
нити туђој чизми да на прагу суди.

Уклоните срамне границе на Дрини.
Нахраните гладне, напојите жедне,
нек вам дјеца знају да су крви једне,
највећи су гријеси чинит' Отаџбини.

Сакупи се сада - о, расуто стадо,
да крвава зора више нам не руди,
и не дајте ником срце нам из груди
то Косово Свето – гдје је Лазар страд'о.

Зорица Станковић, Ниш

ТУГОВАНКА

Разорене хумке,
просуте по свиленој месечини.
Растопљено олово,
земљу оковало.
Цветају, крвљу задојени,
косовски божури.
Туђа стада, на ливадама Грачанице.

Из празних изгорелих штала мук.
Куће празне, похаране.
Лелек, на згариштима.
У неораним и нежњевеним њивама,
у шљивике и винограде где одавно ништа не рађа,
понека старина.
Зуре у небо.
Погледи им угашени угарци.
Питају се?
Хоће ли опет једнога дана,
заорати нову родну бразду.
Угледати процват јоргована
и низове росе ко манистре.
Ђуте гусле.
Ветар у гранама мрси тугу.
Плачу звона.

За мртве и живе,
тихујем задушнице.

Игор Станковић - *Змај Врањски*, Нови Сад

ГОДИНЕ СУ ПРОЛАЗИЛЕ, АЛИ ЖАЛ НИЈЕ

одломак из приче

Дунули са Фрушке горе благи ветрови. Мирише Дунав, миришу шуме и расцветали виногради. Миришу баште... Негде, у нечијем стану, неко свира кларинет.

У стану Димитрија као на угаслом огњишту. Недељама не крчка ујутру на шпорету малена цезва са кафом, нити се на старом расклиманом столу пуши врућ и мирисни хлеб у чистој тепсији... Јутром трепери сунце на небу, сјајно и заносно од лепоте, а ноћу греје месец. Све се то упија у младо Димитријево срце и ствара у њему дубоку, неодољиву жеђ за животом. Али живота нема. Не промиче кроз његов малени двор на врху зграде млада жена да бар донекле утоли ту жеђ и огреје младићеву душу, која "капе" од тешке депресије што се угнездила у кућу, откад остаде без ње... Димитрији се понекад, док седи у дневној соби на спрату свог стана, учини да чује из кухиње како по столу лупка сукаљка. У Миљаниним рукама та је сукаљка увек певала слатку песму, слађу од пите с прازیлуком, коју је знала да зготиви тако да се топила у устима...

Три дуге године. Заборавио би он да није снова. Ти снови, мрачни, тешки, муче га и не престају. Цеде га скоро сваке ноћи...

– А каква је то мора? – упитао га је једном приликом Божа, његов таст, када му се Димитрије пожалио. – Шта сањаш? Неки догађај, ту саобраћајку... шта?

Димитрије је гледао таста, размишљајући да ли да га додатно оптерећује својом муком поред његове муке, тешке и горке. Божа је исти онако мали, жилав, вечито бос, са рукама тврдим од столарског заната, са испуцалом, дебелом кожом. Сада су му плећке мало искочиле, те је од тога био дошао мало погурен, још мањи, још нижи.

"Мука је мања кад се подели. И њему и мени очигледно треба пуно приче. Само да не ћутимо", помисли Димитрије те крену са причом.

– Стално је различито. Сањам неvezане ствари, увек нешто друго, али је једно заједничко за сваки сан – објашњавао је Димитрије. – Она. Појави ми се одједном. Онако витка, сва лепа, али прозрачна. Стоји непомично, а око ње се ваздух помера невероватном брзином. Густ ваздух.

– Па шта се онда дешава? Каже ли ти нешто?

Димитрије климну главом потврдно.

– Каже... каже *Мито*, не могу да ходам. Не могу да ходам, *Мито*. Не знам шта јој то значи, али се уплашим када јој чујем глас. Видиш да сам од страха почео да седим – заврши Димитрије показујући руком ка глави на којој су густе траке седе власи прошарале смеђе.

Таст је само климао главом, не знајући како да му одговори. Несрећа која их је задесила, све је пореметила из корена, али на Димитрија је деловала као ураган на плодну земљу. Божи је било много тешко гледати младог човека како се пати. Разговарао је често с њим, видевши да су му друштво и разговор неопходни. Некад не би ни причали, већ би седели на тераси и ћутали, а Димитрије би одједном уздахнуо и то тако изненада, дубоко, рањаво, да би се Божа забезекнут уплашио. Димитрије је био леп, наочит младић, висок, развијен и затегнутих мишица, само је стомачић одударао. Сада није било тог стомачића, јер није било ни апетита. Лице, некада неговано, било је обрасло у чекињасту браду. Очи су му још биле праве, уздигнуте, али сада не више сјајне, већ тамне, пуне опојне туге, уста скупљена, а зуби и вилице, стегнуте од беса, шкргутале су. На руци је носио наруквицу исплетену од кожица скинутих са руку покојне супруге, а посебно се сјајило мало бижутеријско срце.

После краћег ћутања, Божа рече:

– Проћи ће. Проћи ће, Димитрије. А што се тиче седих власи, шта те брига, то је данас модерно. Ево погледај мене – покуша да се нашали, провлачећи леву шаку кроз бујну, као у црнаца коврџаву, али седу косу.

Димитрије се насмеја на ту шалу, настојећи да не увреди таста, иако му није било до смеха.

Димитрије је прве године узео боловање након сахране његове супруге. Није више могао да издржи гужву на послу, велики број људи који су се врзмали око њега, свађајући се, смејући се...

Једно време је мир тражио на градском гробљу. Седео би на клупици крај њеног гроба до касно у ноћ. Поклапа га мртво, непомично небо, које се склапа око Фрушке горе... Умор га сустиже и обара, али му је још теже да се растави од њене слике на споменику. Тада су почели снови. Када је сваке друге ноћи, почео да се буди окупан у зноју, преплашен и задихан, побегао је у Книћанин, код њених. Само да не буде сам. Надао се да ће снови да престану.

Рано изјутра оде на обалу Тисе. Тамо се притаји у високој трави, слуша како попци певају у шибљу и гледа снажну реку како носи гранчице и лишће. Река га је смиривала, односећи му проблеме. Али сада као да није хтела да узме у своје тамне дубине његову муку. Претешка јој је.

Предвече се врати и седне у двориште испод старе мушмуле. Она скоро засађена, једва да је одскочила од земље. Леје у башти, лево од ње, и не познају се, а клупа на којој седи, проста даска на кочевима, скоро да се извалила. Он седи и слуша како ветар јауче поред зидова између густо засађених борова, дрма стару порту и свира кроз високу спратну кућу, у којој је она ходала у пролеће и у лето, када се велика башта расцвета и почне да букти запаљена од тамноцрвених ружа, јоргована, зумбула и жутих лала, а ветрић разнесе мирисе целим селом. И она и он су избегавали да долазе код њених у јесен и зиму. Њему би као јужњаку тамо кошава дувала "до кости", а и она се већ била навикла на "градско грејање". Зато су, када прођу хладни и

кишни дани, користили сваки слободан викенд да оду да помогну њенима. А сада ње нема...

Брзо се вратио у Нови Сад. Није још увек успео да потисне страх од самоће, али није више могао да издржи дуге разговоре са родитељима своје покојне супруге, који су покушавали да му ублаже тугу и чемер, наговарајући га да крене даље. Чак су му једном приликом предложили и да покуша да нађе некога, да се заљуби... Вратио се у стан, где су га чекали дуги сати самоће. Године су пролазиле, али жал није...

Јадранка Тулум, Вршац

САЊАМ

Сањам
Да
трајем у песми
ослобођена окова
Да
ми душа лети изнад
долина
Да
испијам светлост што се
точи у чаше
од етера
Да
се красим
твојом тананошћу
и лепотом
Да
ми ветар диже крила
Да
ми мисао лети равницом
Да
сам ја у твојој песми
јер у твојем певу
је нешто што
чула ми гане
Сањам
Срце ми светилиште
мира
Ти
краљица на трону

Јелена Радоњић, Горњи Милановац

ДЕТЕ У ЧОВЕКУ

Да л` ће икад да полете
у облаке све конфете
што их шаље с пуно сете
један човек, једно дете?

Да се сјате све крилате птице света
да оживи у човеку сета, па да шета
путевима бескраја и наде
да ће срести само још једанпут
очи младе, своје рођене
када се у седо рухо одене
дете у човеку.

ВРЕТЕНО

Да ли бледи или расте
с јутрима,
пролећима, у осами чекајући
да путују ласте
ова љубав?

Да ли време прегршт снова
руши ил се диже сидро, пене
валови
воде победе негде у души?

Јесмо ли ближи
ил` миљама далеко
док нас живот спаја и раздваја
где је почетак а где нити краја?

Јелена Филиповић, Велико Градиште

МОДА - ФИРМА КОЈУ САМ ВОЛЕО

Једног дана као што то обично и бива у свим могућим варијантама почетака неке приче, наш јунак се пробудио као што се обично свако од нас и буди. Устао је из кревета, лагано. Натукао папуче и огрнуо мантил и одшетао до купатила. Звук шиштања воде... руке су грабиле ка млазу и хладна вода је плъуснула у очне капке... тек тада је почео дан. Хитно је одјурио до своје собе, до кревета. Вило је хладно јутро чији је зрак осетио подиравши ролетне на прозору... диван неумивен дан, сјајан почетак, отворио је прозор. Судар са свежином.

Сео је на ивицу кревета и присетио се како је било лепо све раније док је тако устајао и спремао се да оде на посао. Маштао је како је са еланом и неком вољом свако јутро устајао жељан да оде на посао и ради, да се сусретне са погледима својих колега и колегиница, да се нашали са њима, да оде у свој погон и тамо полако преслаже ролне велике трикотајне, разних боја, да спрема извештаје за шефа... сећао се како је све то радио са вољом, како је свако јутро прегледао свој простор, трудио се, иако је све било расуто око њега, да његов радни део изгледа потпуно сређено, да сви буду задивљени. Колегиница која је радила у суседном делу смејала се гласно и то му је пријало. Сада се сетио и пошалица и вицева и свега што се одвијало тих лепих радних дана. Није му било јасно како је могло и како је дошло до тога да сав њихов рад, све што су годинама уложили у ту фирму наједном нестане. Слушао је политичаре. Знао је и предосећао да лажу. Знао је да нешто није било у реду са испорукама те тканине која је одлазила уместо директно у Словенију преко Мађарске и Црне Горе да би се вратила поново код њих и тако са неким замишљеним увозом и извозом одлазила у Словенију. Знали су сви да је то превара, да шеф неком трпа новац у џеп, да је све то крађа. Гадила му се и шефица рачуноводства за коју су од остатака чоје шили капуте и разне друге одевне предмете уз њен онако болећиво умилан осмејак који је искежен мамио погледе. Гадило му се све што се тицало те прљаве, подмићене, покварене комунистичке управе. Иако никада није имао ништа ни за ни против било које политике, схватио је да је све само параван за једну крађу, мале болесне и покварене шаке људи која је обезвластила и понизила сваку искрену и поштену радњу.

Седео је непрекидно на свом кревету, умивен, обучен за посао као некада. Седео и маштао како би сада корачао ка свом послу журно, гледајући на ручни сат да не закасни ни минут да му портир не упише негативне минуте, како се смејао, шалио, како је брзо секао делове тканине, како је одмеравао, читао извештаје, примао нове поруџбине, одбијао сашивене делове гардеробе који нису били савршени... Све је посматрао, гледао, сваку

је шваљу у фабрици бодрио да буде боља, да буде ведрија, раднија. Свако је од њих радио поштено. Сви су били сложни. Нико није крао. А све је пропало. Је ли то могуће? Схватио је очајно држећи се за главу наслоњеним рукама на колена да је то немогуће и да је живео у неком окружењу пуном лажи... да... све је лаж... све је постала једна опсервантна велика и незаустављива лаж у којој се живело попут паразита... нечим успавано... Схватио је да је све постало само сан... да су сви његови пријатељи који су без посла само успавани, уљуљкани у нека правила, са неким бедним социјалним примањима намерно обесмишљени, намерно потлачени, намерно гурнути у беду.. намерно осиромашени... Као нека бува која живи на леђима гладног пса, тако му се учинио сопствени живот у земљи која је и сама гладан пас. Није заплакао. Није имао ни једну емоцију. Хтео је неколико пута да узме пиштољ који је остао после ратишта и који је скривао на тавану и да сам пресуди лоповским директорима по кратком поступку... да им сам скреше, да их сам избрише.. али се предомислио. Било је превише лопова, више него сви његови меци које је имао у малој кутијици. Довољно би било да један преживи... Хм... размишљао је дуго, болно је јечао његов страх над свиме што се могло и што ће се тек десити. Није гледао назад... само је замишљао да ради, чинило му се лакше него да је лежао и спавао сада... Устао је, обријао се. Обуо своје ципеле. Лепо их изгланцао. Морао је да заради новац. Отишао је до Завода прво и схватио да тамо никог нема, канцеларија је била празна и закључана... није знао куда ће. Стајао је на улици и крајичком ока видео је своју колегиницу која је онако дебела и масна носила у рукама кесе са пијаце. Раније му се увек удварала. Сада је прошла поред њега и чула је његово „Хеј, здраво...“ али је само рекла „Здраво“ веома кратко и одсечно и пожурила напред. Када људи остану без новца, нико их више не познаје. Овај свет је капиталистички. Онај ко не ради, отписан је и осуђен на смрт, лагану смрт. Онај ко не ради, осуђен је на избегавање, на етикетирање. Само је немо гледао и задржао неку кнедлу која се котрљала од грла до суза које нису потекле. Стегнуо је песницу јако, готово до пуцања прстију. Сетио се стегнуте песнице, српа и чекића, сетио се Тита, сетио се радничке заклетве, пионирске заклетве, сетио се времена одржавања вежби ванредног стања, сетио се пролетерских времена, сетио се сељака који му се смејао на једној свадби, јер је музици давао ситниш, док је исти вијао са стоткама у којима се мерила његова плата. Сетио се тог златног зуба који је сијао испод бркова сељака који су му се смејали. Сада је желео и волео те сељаке, сада је схватао да је то било нешто најлепше што му се дешавало, најискреније и најболније и најлепше у исто време. Тај подсмех га је подсетио да је вредео много више него што сада вреди док стоји испред вата Националне службе за запошљавање и не може ни да уђе у њу.

Пружио је корак. Лагано је кренуо ка центру, без циља. Срео је свог школског друга који је само пројурио аутом крај њега не препознавши га. Тихо је корачао. Без икаквог циља. Над њим су у облацима мисли лепршале велике заставе са петокраком, тробојка која је лебдела имала је лик Тита који му се смејао у лице и показивао стегнуту песницу из које је вирио палац

стегнут у шипак. Кораци су се претварали у оне кораке хода за штафетом, у онај озарени тријумфани приказ сплета игара школске деце које је волео да гледа некада. Са зидова истрошених фасада градских кућа крај којих је пролазио вирио је срп и чекић и понеки мусави дечак је смешно изгледао лижући папир омота од чоколадице. Сетио се *Кики* бомбона које је кришом јео стидећи се од своје деце.

Асфалт га је гутао, настрешнице локала су га прождирале у том плесу његових стопала и неког бесциљног трагања за ко зна чим. Није био више сигуран ни у шта. Само је ходао. Куда ће стићи? Није знао. Није ни желео да зна. Осетио је погледе који су се лепили за њега. Загледан у неку тачку која му је стално измицала, одједном је стао. Испред њега био је зид. Ни сам не зна одакле, ни шта ће ту. Ни да ли је ово била само слепа улица или ћорсокак. Одједном осећа муку, велику муку која се рађа у желуцу и киселину која прети да изађе на уста. Незадрживи осећај.

Снажан звук продире наједном. Осећа да ће заплакати. Отвара очи. Искаче из кревета. Снажан дрхтај руке диже ролетне. Гледа избезумљено у улицу. Гледа на сат на руци који није ни скинуо прошло вече. Трчи без папуча у купатило, инстинктивно умива лице, плусак ледене воде се шири, осећај расте, очи се отварају јако. Огледало показује лик уредног човека. Улази у собу, облачи одело, истрчава. Улица га граби, осећа мирис дана, осећа јак судар са овим звуцима. Инстинктивно долази до фирме, улази, смеје се. Да.... о дааа, све је био само сан! Моја фирма ради, моја фирма није пропала, ја сам сањао неки глупи ружан сан! Улази у свој део фабричког погона, отвара витрине, узима своје ролне, чита извештаје...

...

Вести у пола осам чекали смо сви веома радознало, јер нам је речено да ће о овом догађају бити речи. Мој комшија је доживео једну ретку нервну болест. Наиме, јавили су да је умислио да живи у неком времену иза, да је отишао проваливши у рушевине фирме која је одавно обрасла травом и не ради. Затечен је како мота неке прашњаве хартије и у неком мантилу који је био исцепан прича сам са собом смејући се негде у даљину загледан. Одбијао је да пође са медицинским особљем говорећи да ће посекотина брзо зарастати.

Немо сам гледала у ТВ-екран. То је све.

Јелица Богојевић, Бабушница

ЦРВЕНА НОВЧАНИЦА

Зрачила је надземаљски,
незамисливо чисто,
незаслепљујуће,
невиђено црвено, божански,
док се достојанствено приклањала
убледелој и запрљаној,
убогој и неухрањеној старици
крај контејнера.

Уручена последња, преостала,
из вредне радничке руке,
човека не много далеко на лествици
тужног и меког израза лица,
не могавши да гледа и поднесе
неуспело копање по смећу.

У земљи неземаљској,
понижених, изблелих,
у земљи невиђено заслепљених,
незамисливо нечистих и безбожних,
у земљи прљавих новчанокрадица.

Створена да буде
земаљски гест хуманости
коме ниједна прича
о љубави према човеку
дорасла није.

Јована Раилић, Прњавор, Република Српска

ЦРНИ БИСЕРИ

Бљесак из вјечног равног хоризонта
утврди облацима записан пут
силовито разјари утихле пламове
да завире помно под вјековни skut.

Под скутом весело ватра разгори
и пред ноге црне бисере сјајне
плимом мириса тамјана нанесе
да шапну љепотом чуване тајне.

Да кажу све што зна вријеме
што знају тама и рујна зора
да једнако дијелимо наше бreme
и душу околних планинских гора.

Проструји дах молитве у крви
покупи симболе Богом дате
кад ватре облаке на починак донесу
да их поново бљеску врате.

Катарина Стаменковић, Врање

ШТА ЈЕ ТО ШТО МИ НЕ ДА МИРА

Зашто? По хиљадити пут се питам зашто. Зашто те још увек волим, зашто ми толико значиш и зашто дозвољавам себи да ми срцем увек запараш, знам, није требало ово да пишем, можда је мало глупо, али схватам – без тебе не могу да дишем.

Нигде не излазим. Повукла сам се у неки свој свет и покушавам да средим утиске, да можда пронађем себе, своје ново Ја. Изгубила сам осмех, сваки смисао за хумор. Један се живот једноставно завршио. Горчина на лицу, у души. Кошмар у глави. Очај је узео маха, жива сам само физички. Срце је моје давно, негде далеко, умрло.

Свако има свој животни пут, краћи или дужи, погрешан или онај прави. Само, чини ми се да на мом путу не постоји ниједна друга, већа срећа. Морам да корачам њиме, све лепо постало ми је страшно, чак и смех. Зашто? Знаш ли ти, можда, одговоре на моја безбројна питања? Не знаш? И боље да не знаш. Иначе, само би се насмејао, цинички. Но, ипак, једино ти можеш да одговориш. А што си говорио да ме волиш, па онда без речи нестао?

Иако сам те мало повредила, ниси ли ми могао опростити? Па, била сам дете! Једно велико дете, како не разумеш? И како можеш да поднесеш да после свега нас двоје останемо странци?

Гледам те пре неки дан, још увек си онај исти. И даље носиш ону твоју колецицу, по којој сам те издалека познавала. Још ти блистају лепе црне очи, које су ме некада топло гледале. Све је на теби исти, само ти ниси. Променио си се. Побеђује ме жеља да увек будем с тобом, да те држим за руку, да се заједно смејемо и радујемо. Само кад би знао колико желим да се врати она ноћ када смо се пољубили, када си у тишини парка био само мој.

Пружи ми још једну шансу. Ниам више оно незрело дериште, она клинка, које те је излуђивала и истовремено волела, на свој, дечији, несташан начин. Пружи ми поново своје руке, помогни ми да се родим, да изађем из ове сете у коју су ме отерале твоје хладне очи. Не могу да пронађем речи којима бих описала своју љубав, која је истим жаром горела три године самоће. Био си странац за мене, а опет... осећала сам те својим у дугим, тихим ноћима.

Пружала сам руке да додирнем твоју црну косу, лице, да осетим твоје нежне руке како ме милују, а додиривала сам усамљеност и падала у загрљај таме.

Ти си био сунце, али туђе, небеско. Зашто срећа припада другима? Зар је небо заборавило да постојим и ја?

Ма колико желела да си поред мене, ти ћеш увек тражити нешто друго. И сама помисао на једну такву истину, задаје ми бол у грудима. А сада, патим као дете када му узму драгу играчку која га је чинила срећним.

Понекад у сатима усамљености гледам твоју слику. Замишљаам себе крај тебе, сетим се наше прве вечери и мислим да је наша љубав од почетка до краја била осуђена на умирање, знај да си ти дечко којег ћу увек волети, кога никада нећу моћи заборавити. Не жалим се, али није ми лако - као ти да буде не може свако.

Лазар Лаушев, Идвор

НОЋНА ЕЛЕГИЈА

Често пута питам самог себе –
чему речи, кад чемером зборе?
Нек утихну виолине звуци,
чему песме кад тугом говоре?

У кафани седим сам за столом,
испред мене стоје празне чаше,
на Истоку запловио зором
зов сећања на сусрете наше.

Љутим димом обавијам тугу
и кисела испарења ноћи,
ко очајник погледам у врата,
а знам добро да ти нећеш доћи.

Елегија плави моју душу,
чаше жучи испијам у зоре,
нека песник заувек ућути:
Чему речи кад празнином зборе?

Лепосава Увалин *Лена*, Кикинда

СРБИЈА

Србија је земља снова,
земља снова свих Богова.
Ал` постоји један
на све стране света
што нас гледа,
Православље своје не да.
Кад` би` га послушали
у животу све би ми имали.
Небески је народ у земљи
од снова,
и зато је ово Србија Богова.
Ту су наше свете славе
што их у години Срби славе,
сваки Србин има славу своју,
свети Сава и он је на броју.
Учитељ је народ научио,
на земљи се прославио,
дао знање ђаку и просјаку,
Србија је земља снова.
Нашег Бога јединога,
само да још слога
Србијом завлада,
ето нама Раја изненада.
Чекаћемо ми још мало
и чувати што је Павле дао,
лепе речи, народе, имајте,
слогу, Срби, не заборављајте.
Четири слова на грбу нам стоје,
кад заставе земљом завијоре.
Свако слово нешто значи,
заједно смо, Срби, јачи.
Није слово писано бадава:
„Само слога Србина спасава``.
И сви свеци у дванаест месеци,
тако каже Бог са висина.
„Љуби ближњег свог,
ко` рођеног сина``.

Љиљана Глигоријевић, Власотинце

ЗОРА ЗОРИ

Зазорила зором зора
златокоса, звонка, здрава,
зденац зраком захватала,
засаде зебњом зајутрила.

Закрилила златна зрна,
задихана зове здравље,
замршена зунзорује,
зарад звезда зазорује.

Завитлује зевалице,
замајава звуком зрикце,
зрачи звездом заузdana
заборавом забадана.

Зову зове запетљана,
златицама закриљена,
здравац зрном завезује,
зеленилом засењује.

Зора, зори зазорена,
завијена, зајутрена,
зденцом здравља замотана –
зора, зора забраздана.

Љиљана Марић, Смедерево

ЛЕДЕНО ТРАЈЕМ

Тражим
смисао живљења

Корачам
непроходним путевима
стазама бура и олуја

Кроз тунел пролазности
хоћу да ти покажем
светлост и топлину

Да те одведем
тамо где нас
само птице
могу пратити

Мој свет ниси препознао

Постојим
снагом немоћи

Ледено трајем
у самоћи

Љиљана Фијат, Нови Сад

У ВРДНИКУ

Теби, који луташ од земље до земље, уместо ка кући,
како си обећао.
Ти, који си држао змију отровницу у загрљају на Косову.
Чији се прах са неба плави. Којем је Јефимија
извезла златним концем по црвеној свили похвалу.
Да ли чујеш познате гласове? Радујеш ли им се
у љубави вечној, као када су у Врднику
монаси из Раванице застали?
Са крстом словенским и мучења венцем
да ли се и даље молиш над његовом чесмом?
Знаш ли да довољно није што наша чед
твојим именом се позивају
да по нама траве не заиграју,
док господари с руком на балчаку поврх нас стражаре?
У помоћ нашу, где год да си, дођи!
Ја ти се већ радујем на овом истом месту, Лазаре.

ПРИЈЕПОЉЕ

Када дођеш у Пријепоље, драги, изненада и небиран као животно следовање,
у овај многугодни град трговаца, сплавара и песника
у који те могу довести само цвркути птица, хујање ветра,
добовање кише по крововима скромних кућа;
одважан у жељи да ме препознаш по невероватној светлости у глави,
маглама у крви; не реци „мила“, пре него што ступиш у подножје планине.
Не очекуј да ћу Ти се надати у средишту света, испод дрвета, са храном
и пићем спремљеним после напорног пута. Обучена у чисто могу
се обрадовати и твојој браћи, летачима плавих крила.
Са мислима о телу и догађајима који су нам досуђени
можда ће ме огрнути гуњевима и капутима мужевима бивши,
стегнути, попут мрза, и грлићу се с њима уз светла кандила.
„Ко ће прозрети густу завесу која нам скрива будуће дане?“,
питаћу, а издаћу се осмехом и звездама на уснама.
Земља ће звуке упити, месец ће раширити крила и знаћемо да, градове у
којима смо били, и људе које смо срили, као да видели нисмо, а да је ово
сигурно град с најлепшим метафорама.

Љубинка Живковић Златковић, Ниш

САН

Ходала сам по прашини
журећи,
и кад пут угледах,
сузе у очима осетих
и усне се овлажише.
Постојао је пут,
ту на изворишту,
где су свици пошли на спавање.
Застадох да погледам трагове,
нису се видели.
Зар сам морала да пропустим
и ово ноћно лутање?

ДОДИР

Љубав није само реч,
то је стих који се никад
не брише. И ништа више.
Љубав није само мит,
љубав је цвет,
који нежно мирише,
мирише и ништа више.
Љубав није легенда,
то је све оно што остаје,
у нама што вечно траје,
то је једно страсно предање,
које ће увек у нама да траје...

Љубинка Светозаревић Љупка, Ниш

ДА ЛИ ЗНАШ

Да ли знаш да живиш у мом погледу,
да станујеш у мојој души,
да си путоказ на мом путу?

Да ли знаш да си осмех на мом лицу
и мисао из моје главе?

Када се сретнемо, знам - то је љубав,
јер неми поглед говори
колико ми значиш.

Знај, да си се везао за хемоглобин у мојој крви
и да течеш мојим венама.

Љубомир Глигорић, Нови Сад

СЕОСКА ИДИЛА

Можеш ме наћи у пољу
за плугом, упрегнути коњи,
како орем и преоравам,
или је спремно за сетву.

Лако ћеш ме препознати,
шешир од сламе на глави.
На прашњавом путу ти остани,
ако се плашиш бусења и бразди.

Нећеш се покајати да приђеш,
па тако осетиш мирис земље,
ту су и птице да покупе храну,
на њиви свако има своју корист.

Није то сваког дана тако,
да те то не забрињава,
из града у село доћи,
за тебе је то једина новина.

Ти нећеш бити орач ни копач,
ништа нећеш радити што се ради,
за тебе је сеоска кућа атеље,
да се посветиш и усавршиш.

Ја ти нећу стати на пут,
само ти могу помоћи,
нису ни сеоски младићи,
само да се ради у пољу.
Желим ти успех и бисту
испред моје куће.

Љубомир Тројановић, Врање

ГОРЕ УМИРЕ СВЕТ

Продавали су
само Зло

Знали од угледа
да граде Беду

Троше нашу
Будућност

Сити

Проговориће

Топимо врх
Леденог брега

Доле је Дубоко

Горе умире Свет
На наше око

ЗВЕРИ

Ваља се књига у Блато
Прљаве речи нечастиви перу

Привилеговани
Суво злато
Сатиру мозак
Савест деру

Пробуди се, Свете

Из блата књигу извади
Истином је опери

Недај им да тек рођено Дете
Прогутају
Звери

Маја Томић, Богатић

ТРАГОВИ

У суноврату сопствених идеала,
сретнем судбину као неизбежно решење и
нашла сам ту још много тога
само нисам људскост и поштење.
Нема ту људи.
То су само неке чудне ћуди.
Покисле. Труле. Наивне. Кобне.
Личе на чаробне.
Нема ту среће.
То су само празне вреће
неостварених снова без основа, а ипак их сањаш.
То су само кршне стазе, прашњаве од уморних стопала,
оних којима срећа као да се није допала,
оних који се одричу,
а у себи урличу најтишом виком рана које тиште.
То су само трагови најлепших птица,
са душом лешинара
и гласом славуја који пиште.

Марија Лесан, Београд

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

одломак из приче

Некадашњи професор са Универзитета, који сада преводи на српски језик искуства француског официра, констатује:

- То указује на њихову скору предају. То је, превасходно, добро за сав напаћени народ.

Француз му одговара:

- Силе Антанте од почетка рата везује кохезиона снага. Она је уочљива свугде међу војском. Приметићете, како која земља постаје чланица, у свакоме је војнику окрепљен дух што нагиње неминовној победи. Да је победа неминовна, то овде свако зна.

- Тако је - одговара професор. – Ми ову пометњу ничиме нисмо изискивали. Зато се нико неће задовољити док не повратимо своје територије и суверенитет. Када су неке основне вредности осакаћене, а основна добра одузета, онда се може рећи да је правда угрожена.

- Видите, у томе и јесте ствар. Они дечаци тамо јуришају за своје голе животе. У овим судњим часовима више им није битно ко их је у рат повео и која ће страна рат добити. Мори их глад, скоро једнако као и тенкови. Више не ходају друг крај друга као двојица вођени истим циљем, неголи је сваки постао опет појединац, сваки је свестан свога срца које му у крвоток пумпа голи нагон за опстанком. Свесни су они у даљинама својих умова да поседују и успомене, али се плаше призивати те успомене док тенкови пљуште. Зато што се морају одрећи својих прошлости због наде, а сваки је већ почео да њуши самртни страх. Шта кажете?

- Сваки већ зна да је његово бивство избрисано из врсте.

- Тако је. Зато убијају голим рукама. Јуришају бајонетима, лопатама, ашовима...

Разумем француски језик, но немам вољу да учествујем у разговору. Понеки другови доцније, док једемо своја следовања хране, траже од професора да им преведе. Он то чини стрпљиво, свакоме ко затражи понаособ. Друговима на то очи постају ведрије. Они се не плаше некаквих дечака који ће на њих скакати са ножевима. Већ се по двојица договарају ко ће таквове насртљивцу подметнути ногу, а ко разоружати га. Морам признати, њихове речи слушам без имало прекора. Нису то више двојица против једног, макар не у класичном смислу те речи.

Професор примећује:

-Однос снага био је на њиховој страни 1915, због чега је наша команда тада одредила повлачење. Ми смо тако успели избећи капитулацију. Ти млади борци на непријатељској страни ће, пак, остати без државе.

Они ће ипак, резонујем, постати ратни заробљеници или у најбољем случају - заробљеници својих сећања. Уосталом, као и сви ми. По први пут желим да одагнам сећања која ме преплављују: Голготу Србије, на коју се кренуло проласком кроз опљачкане и опустошене насеобине, са језивим воњом на крематоријум у ваздуху - то је спаљивана жива стока, црно слутим - као и живи људи. Чему онда студирати партије шаха како, резервисан, мислим о професору? Као и шах, ово се зло на обе стране води док један од краљева не испадне из игре, а са које год стране дође да се то прво догоди и та је страна изгубила већ превише пуна."

Руски народ се у најгорим условима у земљи, у глади и слабом људству, организовао у револуционарну масу. Прескочимо бесмислени призив ове реченице, јер она никако није бесмислена. Маса никако није маса уколико је координирана заједничким добром, зар не? Ипак, координацију у којој се појединци претварају у "задовољну стоку", у којој су добро за човека и човеков циљ изједначени, не могу сматрати најбољом. Оно што сматрам добрим у овоме јесте топлота која из људи није ишчилела, даље - која их и нагони да се другоме бићу обраћају упитно, иако је глад у њима била једнака као у остацима снаге Централних сила, онако како је нагон у свакоме исти; иако смо сви носиоци једнога даха Универзума, свако од нас је буквално носилац само једнога даха, који у добрим тренуцима, каткад, има чега заједничког са стваралачком силом, а скоро никад са другим бићем.

Сећам се да је почетак рата Србији донео значајне победе, а борцима и цивилима улио наде како зло неће још дуго трајати. У екстази, не победе, већ радујући се самоме себи као несаломивоме младоме човеку и изданку духа једне генерације која ће свој живот посветити очувању мира, дакле, у томе заносу, мислећи да је оправдан, јер вести споља нису редовно стизале, није знао исток шта се на западу кува, а самоме себи сам тада био највећа новост на којој се могло градити: славио сам са друговима победу у име краља, јер су нам циљеви и добро били поклопљени. Упад аустроугарске у јесен 1914, те сви ратни удари закључно са данашњим даном, нису у свакоме нужно колебали поверење у врх краљевине. Лично, о томе нисам размишљао. Али сам увидео да сам близак свакоме ко је прошао исто страдање као ја, ма које националности он био. Ономе ко се уз државну, политичку, реторичку или ма коју другу моћ, нашао у слободној зони ван фронта, није ми близак, зато што сам нисам могао, иако ми је живот мио. Довољно је видети како у самртном ропцу изазваном ратом упадају у дупље очи некога кога се моћ ништа не тиче и преферирати његову судбину у даљем току преиспитивања ствари над некиме ко је био меродаван у доношењу одлука, невезано за карактер његовог бића или самих одлука. Одлука из које се црпе добри исходи свих индивидуалних слобода не може потицати од малог броја субјеката; штавише, иста одлука за, на пример, просветним напретком уколико је вођена надзором једнога лица, уместо целе групе особа који је подржавају и којих се она тиче, увек ће застати у некој својој недовољној изражености а ово ће представљати неке штете.

Лидија... Ох, драга, највише вољена Лидија... Овај рат претворио ме је у номада који ваздан задржава успомену на неки предео који је највише волео, који би могао бити његов дом, али је приморан да се креће напред како би остао жив за оне које воли, јер му такав начин живота обећава да ће истрајати. У њему је нада да ће се једном моћи скућити. Лидија... Многе речи што сажежу нисам изговорио. На овим се путевима мудрости губе и приповести јењавају у магли; тек рекао сам их превише споредних, са увелим лицима зборио бих коју нимало импресивну о војсковођама и генералима, нимало импресивно или значајно нисам умео казати ни о уређењу сопствене стварности. Храна и једење су претворени у нужно зло, а једина реч коју изговарам када призивам неки смисао јесте твоје име, Лидија, али о смислу не умем да говорим. Не уме то ни космос који нас је дао, али ми смо толико далеко од икакве стваралачке енергије; некада смо умели говорити један о другоме са поштовањем и уважавањем личности. Нема више таквих којима личност није разорена бомбом, једноставно је праснула; ово све није ништа друго до лудило. Кроз сећања испливавају лица умрлих сабораца са којима сам дуже ходао, без обзира где су скончали, ваздан их у мислима видим како плутају смрзнутих црта по ономе црноме мору, што га назваше Плавом гробницом. Као да су се ослободили из својих гробова. Тако виђам и породицу. У њиховим лицима срећем успомене на заједничке трене, а онда као да у свако лице тресне граната, и све успомене постају хаотичне, а целокупни животи лудило. Једино ми утисци ћуте пред твојим лицем. Дивим му се као да га никада нисам познавао, а истовремено знам да сам га одувек највише волео и да сам желео докучити тајну његове лепоте, без жеље да га поседујем. Бојим се да сам превише уморан. Отуда што никада нисам желео ништа више до управо да те поседујем, оженим, учиним срећном по критеријуму којим сам тумачио срећу, ах, сад сам већ и заборавио каквом сам срећу замишљао. Бојим се, кад би се поново саставили, ми би пролазили кроз туробна лутања, сећајући се старих и поузданих путева ми би од сваке нове стазе коју би поново загрљени пронашли правили аналогije за старим надама, правећи пречице ка врлим путевима које знадосмо, тако да би се ми поуздано изгубили и међусобно. "

То је последња забелешка црвене топле крви. Црном је постала свега неколико часова потом. По хронологији догађаја, било је то око 30 септембра 1918, на дан када је склопљено примирје са Бугарима. Потом ће бити склопљено примирје са Турском, свега неколико дана пре него ће бити ослобођен Београд и савезничка војска прећи Дунав.

Марија Миленковић *Маца*, Ниш

САМО ЖЕЛИМ ДА У СТИХОВАЊУ ПРОНАЂЕМ МИР

Често ми одлутају мисли, уроне у мене
у моју повампирену стварност
извири све, никако нога напред да крене
ко' напуштена деца смо, све у нама бриди
што се крај одра мајке стисли
где полако с годинама трунемо сви
највећи прогонитељ су наше мисли
ломе нас, а да л' се то нама свиди?

Туга ми постаје једина сапутница
ухвате ме мисли, наиђе време безнађа
душа од немоћи громко бриди
храним је мислима, с оним што сам снила
сасвим је другачије од оног што сам хтела
већ сломљена крила ломе ми хриди
ал' морам даље, нови дан се рађа
много сам могла, ал' нисам смела.

Не даје нам живот све што срце снива
отворене душе најлакше су жртве
неписано правило, увек тако бива
ко' живи песак повуче нас у вир
ко' да смо крај пута лешине мртве
и сенка је моја почела да стари
отворене душе најлакше су жртве
околишу и кљуцају бедни лешинари.

Проклета сећања
душом немилице још пирују свој пир
почињала сам изнова, ал' неко то поквари
и сенка је моја почела да стари
моје мисли, моје све, ником не обећавам
прекасно је за све да мењам ствари
сваки покушај вуче ме у нови вир
само желим да у мом стиховању пронађем мир.

Марина Адамовић, Ниш

ЋУТКЕ ЈЕ СВЕ РЕЧЕНО

И вода, и ваздух,
храна и пиће,
крошње и
тло,
машта,
реалност

све је то исто
сем што их смрт
разликује.

Себи је издвојила
Месец.

Ћутке.

МЕСЕЧЕВЕ СТОПЕ

Увек кад прођем поред куће на углу
одиграва се
оно
што је морало и
увек ће
тако бити.

„Не увек
не...
само док још мајка има
крв, руке и мисли
којима тражи драге стопе
моје младости у земљи“

каже син
ходајући
раскопаном
сланом баштом
наспрам Месечевих
нити.

Милан Добровољски *Ранчер*, Маглић

ЈОШ НОЋАС

Пустите ме још ноћас
да уживам у песми мога сна,
музика тиха нек свира,
јер сутра одлазим ја.

Пустите да животни снови
буду још ноћас уз мој skut,
више се вратити нећу,
одлазим на далек пут.

Пустите да одиграм ноћас
последњу игру са вама.
Сутра ме неће бити,
мени остаје вечна тама.

Немојте мене питати ништа,
јер више времена немам ја,
музика само тихо нек свира,
док моја звезда задњи пут сја.

Сутра, кад испустим душу,
само ће јутро каз`ти,
да моје звезде, на небу нема,
и она ће за мном пасти.
Пустите ме, још ноћас...

Милан Милутиновић, Београд

СВЕТЛОСТ ВЕЛЕГРАДА

Мисао је искра, жар
вечни пламен света што изроди
звезде, Месец, Сунце
Црну рупу и Млечни пут.
Мисао је бистра суза океана
која изнедри облаке, кише
мора, реке, животиње и људе.
Или су људи изродили животиње?
Промишљају и размишљају
умне и седе главе,
опхрване и скрхане
деменцијом и годинама.
Мисао је фонема, реч
која се наслеђује са првим плачем детета,
преноси се као залогај од уста до уста,
очи гладне да се нахране чинијом снова.

Миланка Голубовић, Пожаревац

У ОДОРИ ЗА ВЕЧНОСТ

Ова земља
одору за вечност има.

У њеним грудима
ватра љубави
божанске тиња
и само мало
небеске нежности иште.

Ова земља
отворених очију
кроз страже ђавоље пролази
и за трептај ока само
посустати може.

Ова земља
тамну сенку
ко грбу уклету
на себи носи,
ал` на чистину погледа
опет ће изаћи.

Ова земља
из бетона клија.

Ова земља
одору за вечност има.

Миле Костић, Врање

- Ако оћеш да ти је образ чис, голема школа ти не треба.
- Богатство је само паучина, у којој се уплићу исти.
- Боље бидни паметан, него убав, од убавињу се не живи.
- Боље си пешке оди, него ћорав коњ у чезе да те вози.
- Жена је за мужа и рана и лек.
- Жена ти је како и кућни катанац, отвара душу по потреби.
- Завидном је увек празна кућа.
- Зла реч је најбржи путник.
- Злу жену и у воденицу да је самелеш, она ће и одатле изаћи као зло.
- И будала срећу тражи, само по друг пут.
- Ко изгуби завичај, изгубио је језик.
- Која се жена од својега мужа жали, тај и другог тражи.
- Куде те мушка рука огребе, туј голема рана останује.
- Лепа реч је најбољи гост у свакој кући.
- Лепа реч најтежа врата отвара.
- Мудар ћути док будала прича.
- Нема жене без мане и хлеба без шупљине.
- Ноћна шетња мозгова, отворени корзо у граду.
- Од брљиву жену доброту не тражи.
- Стрпљиво срце је најјаче оружје.
- Само бедан човек немање поштује.
- Самоћа нема пријатеља.
- У сув вир жабе не тражи.
- Увек је тишина била гласнија од речи.
- Што је пало на земљи, то се више не враћа дрвету.
- Што је човеку више титула, све је мањи у души.

Милета Томић *Мимо*, Ваљево

МИРИСНА ПЕСМА

(одраслима и заљубљенима)

Најлепши букет пољског цвећа – нећу ти набрати,
водићу те на ливаде цветне, да загрљени шетамо.
Ниску црвених шумских јагода – нећу ти донети,
водићу те у шумицу, тамо да се уз јагоде љубимо.

Нећу ти нудити сунце, на поклон да ти дам,
волећу те, под сунцем небеским, сваки дан.
Нећу ти скидати, драга, ни месец, ни звезде с неба,
пружићу ти љубави жарке, колико желиш и колико треба.

Хтео бих на бистром извору твоје љубави да се напијем,
кад те негде у ливади, под јасеном – у загрљај свијем.
Неизрециву тајну пуне радости и среће хоћу да докучим,
кад се с тобом, најдража, сав занесен – у вечности спојим.

Милијана Голубовић *Мика*, Ужице

МУК...

Искорак из
оног јуче
и улазак у оно сутра
претвори ме у ватру жеља.
Огрнута истином
ноћи, отиснух се
низ улицу сањара.
И данас ходам
том улицом,
гоњена шапатам
уличних светилки,
тражећи одговор
који се заглавио
између сазвежђа
и оног данас
и ту стоји као мук...

Милица Стојковић, Ниш

ИЗМЕЂУ СЛОБОДЕ И БЛИСКОСТИ

Једну бригу мењам за другу.
Допуштам прошлости да подигне своју ружну главу.
Покушам да ти за минут одузmem дах,
а онда сам та која се сатима гуши.
Не могу да се изборим са својим патњама.
Зграбим кофер и одем.
Јак талас жудње.
Не смем да покушам још једном.
Покушаји су са предиспозицијом разочаравајући.
Или је то предрасуда?
Живот ми је просут по празној соби.
Између краја и мене - болно сазнање.
Ужасан осећај рањивости.
Жеља и равнодушност.
Борба и одустајање.
Хоћу да затворим врата,
да се срушим на тај кревет, и да изигравам мученицу.
Врата су без браве.
Ушетај лаког корака и лези крај мене.
Продај душу, принципе, уверења.
Погази речи због жене која ће те искрено волети.
Искрено волети тек тада,
када између слободе и блискости буде изабрала оно друго.

Миленко Милошевић, Маглић

МОЈ ЖИВОТ НИЈЕ ПЕСМА

Каже се: "Како сејеш, тако жањеш".
Па се нешто питам за песме,
сејах ли их, или то беше моја жетва?
Ако сејах, могу ли срећу очекивати,
а ако жњех, за мене више среће нема,
бар не више од оно мало што беше.
Мало среће и мало песама,
а шта човек и може више?
Зато више ништа ни не очекујем,
иако и при жетви песама сањах
да буде "шта бити не може"
и да буде "чудо невиђено".
Али то је само у песми могуће,
а мој живот ипак није песма.
Само си песма Ти, вечита љубави.

Милош Иветић, Футог

СЛИВОВИ СРПСТВА

Српске ноге на Косову нема
нити ће њиме да ступа,
само пуста светиња оста
да је безбожник немилице лупа!

Православно, свето, камено узглавље
маљем на делове ситне разбише.
Од тога праве народно славље,
али јадни једно само заборављају!

Спомен плоча се разбити може
и порушити све наше светиње,
али оно што у души пламти
и гене наше вековима краси,
ниједан маљ окрњити не може,
а плам тај српство ће да спаси!

Излиће се реке и потоци,
и све ће у слив српски да похрле,
па ће Тиса и Сава, Дрина и Дрим
опет весело да се грле!

Заплакаће Вардар, Босна и Врбас,
па ће разорним повикати гласом:
*Мили наши, зар заборављате нас,
и нама поред вас само је спас!*

Амазонски талас и руке Силвана
ново корито себи створиће
и то река биће сасвим нова,
све сливове српства око себе објединиће!

Миљана Игњатовић Кнежевић, Ниш

МАКОВИ У ЖИТУ

Процветали су макови црвени ове ноћи.
У зрелом житу класје полегло месец броји,
расута зрна, а цвеће црвено гордо стоји,
пита се ко је то овде кроз жито морао проћи.

Ко гази жито, хлеб будући, колач за славу?
Ко под окриљем ноћи се шуња док трава снева?
Коме пут осветли нит сјајна, нит месечева?
Да ли је пред полеглим класјем сагао главу?

Каква га мука тера да земљу поорану
и посејану, с изниклим житом и маковима
прегази, ко непријатељ у ратовима
и то мучки и ноћу, а не по сунцу и дану?

Само је туга на стазу пала од зрелог жита,
чак ни свици се не чују и виде да засјаје,
макови главе свијају своје, гле, сузе њихове сјаје
на латицама, јутарња роса се исто ко ово цвеће пита.

Миодраг Бркин, Кикинда

МОЈА ЗЕМЉА

У мојој земљи мач прича о истини,
и речи су понекад сувишне.
У мојој земљи богови битку воде,
и борба никада не престаје.

О мојој земљи се причају лажи,
све је део велике преваре.
Сенка зла је умешала прсте,
и расцепила је на делове.

Семе се рађа из дечијих суза
и у мојој земљи још постоји нада.
Пораз се увек дочекује смехом,
и нико лажима не може да влада.

Ово је моја једина земља,
о њој не престајем да сањам.
Овде је гроб мојих предака,
којима се поносно клањам.

Миомирка Нешић, Смедерево

ЗОВА

Укрстили се путеви
у чвор сплели
у времену изгубили
и саплели
и хорови белих звезда
шали на стабла свитања

Одазвали се
на зов тајни из дубина
на зов крви
на дозивање душа
у бесконачном низу
оредака далеких

Као шапат жубори
па се слива у време
па се небеска путања
савила око прашњавих друмова
као тајни знак

Опојни мирис
преко можданих таласа
разлио се до далеких пукотина
свемирског песка
и хорови белих звезда
исписују судбину
на тамном пергаменту вечности

Мирјана Ђапо, дистрикт Брчко

ШТА ТО ИМАШ У ЦЕПУ

Један презерватив, посебан, неискориштен, предмет је ове приче. Данас је скоро некултура немати га при руци, за сваки случај, изненадну прилику... Али, то су биле ране седамдесете, још увек је секс био табу тема пристожних девојака, посебно провинцијалки.

Био је црвен, миришљав, далеко било да је купљен. У апотеци, или продавници, трафици обелоданити да то радиш... ма ни случајно! Чини се да би те чули и зидови, и они на улици, можда и мама која још увек верује у невиност своје цурице. Па како се нашао у том цепу од фармерки... Е, то је посебна прича.

Била је зима на измаку. Забављали смо се већ два месеца, љубили, пипкали, али на томе се све завршавало. Сваки покушај да се приближи мојој интими био је одбијен. Мамине приче биле су толико застрашујуће, да није постојала та рука која би ми скинула грудњак, или, не дај Боже, гаћице. Да, све док се не појави неко ко је и рођен са том намером да разголити неко невино девојче, буде јој први, научи је лепоти телесног уживања.

Наравно да ни њему нисам допустила. Колико је ту било отимања... чак и суза, мојих. Обећавао је да неће да боли, да то сви раде... Мислили сте да ћу вам причати о том првом контакту са мушкарцем? Не, то се не прича. То се деси када сатић у теби каже да је време, када се све потрефи... прилика, место, он, она... Хоћу, али не појединости.

- Чуваћемо се мала моја! Па не мислиш ваљда да сам дивљак.

- А, ако останем трудна?

- А чему служе кондоми?

- Не, дефинитивно не. Ето дала сам да ми дираш груди... Више не смем, не могу...

И даље смо се смрзавали пред улазом у дом, грејали се, стискајући се, на хладним клупама парка.

- Јеси ли икада видела како он изгледа?

- Луд си! Никада нисам видела голог мушкарца!

- Мислим на кондом, лудице. Носим га стално са собом... Све се надам да ћеш једном бити радознала да га загледаш. Можда ћеш тада пожелети да водимо љубав. Да ти га покажем? Нећу те присиљавати, али је заиста смешно да једна двадесетогодишња девојка, у данашње време, не зна како изгледа, чему служи.

- Другом приликом. Данас сам некаква... Боли ме глава. А и стомак ме боли.

- Где те боли, маче моје? Наравно да те боли. Раде хормони.

Гледао ме је заљубљено. Заиста је био стрпљив. Стрпљивији од претходних момака који су после десетак излазака одустајали од моје невиности. И... када год би се то десило осећала сам тријумф.

- Шта си мислио? Да сам ја лака девојка коју можеш тек тако?

На идућем састанку је предложио:

- Да ја тебе едукујем. Не морамо то радити. Да видиш како изгледа, како... Па . ако једном будеш пожелела да будеш жена, постанеш жена, да не испаднеш глупа.

Ћутала сам. Ово је већ изгледало мање опасно. Ништа се неће десити ако у руке узмем то, што он назива кондом. Завукао је руку у џеп и нешто извукао. Било је у кутијици. Малој кутијици, а ја мислила да је то нешто велико, што ће ме уплашити, повредити. Вероватно сам изгледала крајње глупо док сам стидљиво бацала поглед на садржај кутијице.

Извукао је. Изгледао је као дукат. Када га је развукао личио је на балон... Ха, ха... О чему причам. Пружио ми га је, чини ми се и он, стидљиво. Мирисао је на јагоду и био тако мек. Баш као онај балон који смо надували.

- Ето видела сам како изгледа, а сада склони. Знаш да не могу.

- Не. Нећу га задржати. Лепо ћу га вратити у кутијицу, а кутијицу ћу у твој џеп.

- Луд си? Стварно си луд. Зашто код мене?

- Зато што ти одлучујеш када ће то да се деси. Нећу те више присиљавати. Када одлучиш - извади кутијицу.

Пољубио ме је и повео ка дому. Уплашена, као да имам змију у џепу, ушла сам у своју студентску собу. Срећом да сестра, која ми је била и цимерка, није још стигла са факултета....Шта да радим са њим? Са тим мојим момком и оном гумицом. Не смем да га извадим, може га наћи неко, можда и сека. Најбоље је да остане у џепу фармерки.

Три дана се нисмо видели. Као да су атомска бомба, толико сам се бојала тога, у џепу.. Облацила сам сукње и џемпере и питала се када ће онај мој момак да се врати са такмичења у каратеу. Већ ми је недостајао, а у исто време сам га се и плашила. Сестру сам виђала само увече и тада на кратко јер је волела да излази. Мењале смо гардеробу, биле смо сличне грађе.

- Узећу твоје фармерке. Видим да их ових дана не носиш.

Претренула сам.

- Мислила сам вечерас да их обучем, да мало прошетам.

Ту реченицу није чула и већ се нашла у купатилу. Претрнула сам. Пронаћиће... Наравно. Шта да јој кажем? Објасним.

Ево је. Њој су боље стајале јер је мало виша и крупнија. Закопчавала је рајфешлус, о онај џеп са презервативом издајнички је упадао у очи.

- Само да нешто извадим, окрени се...притрчаш.

-Шта ти је то у џепу? - рука јој је већ држала кутијицу.

-Нисам знала да водите љубав.

Поцрвенеле смо обе.

-Објаснићу ти...

-Не мораш. Довољно си одрасла. Добро је што се чуваш.

Нисам јој објаснила. Било је мање страшно него што сам замишљала. Пружила ми га је. Мој, наш, први презерватив.

Онда се вратила и загрлила ме.

- Нећу да ти узимам фармерице. Данас ћу га шокитати једним минићем.

Обукла сам их. Обећала сам му да ће да ми стоји у цепу и да га чека, мене чека када будем спремна. Можда и јесам?

Сестра је изашла у ноћни живот, а ја сам пожелела свој. Неко је звонио на вратима. Кутијица ми јејош била у рукама.

- Много си лепа...и много сам те пожеleo...и изгледа да си спремна.

Загрлио ме је.

- И погледај шта имам у цепу?- Не мораш да ми кажеш. Знам.

Мирјана Крчмар, Банатско Велико Село

ДЕЛО МРЖЊЕ (МУМИЈА)

У завојима
у саркофагу
сахрањујеш сваки део мене
мржње су ми твоје
црне гадне скарабеје
месо ми једу
кости ситно глабају

Крећем влаком беживотних
бришеш ме из памћења
сећаће ме се
уклета кутија
Књига мртвих

На путу кроз време
истраживач далеки
изговорио је речи древних клетви

Испод напукле коре
аплајне скарабеје
гмижу испод каменог зида Хада
црну душу ти једу

Војска побуњеника
цепа покров
у завоје завијају те
затрпавају дубоко у пустињски песак

У Анубисовом царству
устајао нам дах
у црном телесном праху
иза затворених врата светлости
устајалим мржњама посматрамо се

Мирјана Соколовић, Стара Пазова

МОЈ САЊАР И ЈА

Како да разбудим мога сањара
како песму да не изустим
како душу љубави да не препустим
како дане да дотакнем
прстима разума?

Разум, шта ли је?

Како да уверим мога сањара
да иза сна јавља долази
иза песме тишина
да пепео прекрива жар?

Како, када знам
да и будан сања
да у тишини
најлепше песме остихује
у пепелу искру проналази
нови огањ распламсава
и радује се
пркосом срца и осмеха?

Како да га на млечну стазу вратим
када босоног по трњу корача
када завежљај јаука и бола
на груди привија страсно
уздиже чело небесима
и иде, иде, иде
зовом Путовође занесен?

Како да кажем моме сањару
да му робиња више нећу бити?

Како лаж
преко усана на преведем
када заробљени
у истој честици бескраја
нераздвојиви у лепоти и истини
ми уточиште неспокојима проналазимо

Док објављујемо Свету
будни смо, за тебе лепото!

Мирјана Цветковић *Мирча*, Смедерево

МОЖДА ЈЕ ВЕТАР КРИВ

Тужна сам данас!
Фали ми осмех,
она брада боцкава
од три дана.
Фали ми пољубац
у врат, онако, у пролазу.
Тужна сам данас!
Осмех ми фали,
оне речи неизговорене,
тек заустиле, а ућутале.
И она рука груба и нежна у исти мах.
Дан је дуг, ноћи бескрајне,
година за годином
плете свој венац.
А мени и даље фали
боцкава брада од три дана
и пољубац у врат у пролазу.
А можда је киша крива
док плаче олуцима,
или ветар док ломи гране
и тера их на јецај.

Мирослав Болтрес *Мишел*, Смедерево

НАДА И МОЛИТВА

/песма са упутством/

У времена сва -
од човековог постанка
за све боли душе и тела
које нас муче
постоје само два
успешна лека:
Нада и Молитва...

/упутство за употребу/

Надом се умивајте
свакога јутра након буђења,
Молитвом пре доручка.

У току дана, кад год
имате за себе времена
бољем се надајте и
Молитвом окрепите.

Обавезно пред спавање
- умивање Надом и
Молитвом пред вашим иконама.

Мирослава Цветковић *Мира*, Смедерево

ДУНАВОМ ПЕСМЕ ПЛОВЕ

У оно чаробно сутон-доба,
одвојим време за тишину,
живу и фину,
па седнем крај Дунава
кад није *шибан од ветрова*.

Он дремован, *небо га љуби*.
пожар боја на њему буди.
Ветрове му кћери певају,
крилима љуљају:
Ој, Дунаве, тија водо...

Не спава, а сања.
Гиб се око ногу плете.
Ја чекам као дете,
свијена око душе своје
да ми тајну одгонетне.

Одмотава се, спор.
полако, дрешим чвор по чвор...
Тихе воде ткају ведро своју нит...
(Ех, та сетна, плава слика
песника и изгнаника).

Смедерево би да се отвори
ко вечној птици додвори.
Певају му *стари добри аласи*.
И тамбуре и фруле чују таласи.
А Дунав воду *све даље носи...*

Тера га неки заплет...
На рамену му седи смрт.
И кад стоји, тече;
сели се, путује.
Па, ипак, где и пре, станује!

Нада Адамовић, Кикинда

МЕЦИНА ГЛАВОБОЉА

Мецу је мога
заболела глава.
Неће да једе,
неће да спава.

Немо ме гледа
к'о да се дури.
Од јутрос само
у плафон зури.

Ја сам га тешила,
брижно га чувала,
меда му давала
и чај му кувала.

Знам да га боли,
није му лако,
због тог' се мало
и расплак'о.

Данас ми играчке
на све стране стоје,
грдиће ме мама
због лењости моје.

Ма, немој се љутити
на своју Јецу!
Како да спремам
и лечим Мецу?

Нада Малек, Панчево

БОЕМ

Тек је мај, а упекло по банатској равници. Ове године, не видим кукуруз ни ону фину пшеницу, као сомот, кад таласа... Волела сам да је гледам док сам путовала у Српску Црњу, на Липарске вечери. Тада сам писала како замире село, мислећи на становништво које је све старије. Сада видим како су и њиве спарушене, нису пооране. Ни бразде нису онако лепе, као некада. Све ми је другачије, чак и пут којим идемо из Панчева ка Зрењанину, преко Ченте.

И нас четворо, који смо се запутили у Српску Црњу по овој врућини, нисмо више оно што смо били. Прегазило нас је време. У колима тишина, не причамо вицее као некад, не певамо, чак и не разговарамо. Само понека реч. А, због приче нисмо ни пошли. Кренули смо да урадимо нешто што смо одавно требали, а није нам се дало. Изгледа да свака породица има само своју причу.

2001. година (из дневника)

Рођена сам у малом тихом месту, у средњем Банату. Тамо где је у пролеће све зелено и мирише зелено... То банатско зеленило лети прошарају црвене булке и жути сунцокрети. У носу се осећа она ситна сеоска прашина, која се, када падне летња киша, претвара у пријатно, топло блато. Тада ми, клинци из улице (Лолиног сокака), истрчимо ко циганчићи и гацамо по киши, боси. Блато нам клизи између прстију, брбоћу мехурићи, пара се диже. Била су то нека друга лета. Лета педесет и неке... Права. Није нам требало много. Било је довољно видети дугу после кише.

О својој породици написаћу сасвим мало. У селу смо до 1964. године живели отац, мајка, сестра и ја. Тата је био зидар, предузимач, вредан мајстор и поштен човек. Мајка способна и добра домаћица. Прво дете, син Војислав, умро је са шест месеци, а четрдесет девете родила се моја сестра Злата, па ја.

Првих десет година мога живота имала сам све. Тата је купио кућу од наше комшинице Маре, коју је срушио да бисмо имали веће двориште (какво расипништво). Имали смо поплочано двориште и први паркет у селу, а дугачак ходник, сав у стаклу, звали смо конк. Иза куће винова лоза, рунделе зеленила, цвеће, рибизле... Из Зрењанина је стигао камион с новим намештајем (још увек на тераси чувам једну столицу на расклапање, из сентименталних разлога). Моја сестра је добила најлепшу лутку на свету (склапала је очи кад се положи). Ја своју нисам стигла да добијем. Тата се убрзо пропио и све је почело да нестаје као балон од сапунице. Приметила сам да сам почела да се мењам. Није ме више интересовао дечији свет. Бојала сам се овог у коме сам се одједном нашла. А излаз се није видео. Волела сам да одем сама у музеј и кад никог нема, гледам „Девојку у плавом“. Цркву, сам вероватно, заволела због фресака Ђуре Јакшића.

За време летњег распуста, 1964. године, када сам завршила седми разред основне школе, мајка је покушала да спасе породицу. Тако смо се доселили у Панчево. Отац се, међутим, није снашао у Панчеву и пропио се још више. Ускоро се вратио у село.

Нас три смо остале, јер нас није хтео. Моја деца деду никада нису видела, иако сам ја покушала да нађем неко решење за све нас. Мој отац, мајстор Милан, зидар, завршио је исто онако како је живео – трагично.

Данас сам на телевизији видела нешто што ме је у исто време обрадовало и растужило.

Видела сам слику Ђуре Јакшића „Девојка у плавом“. То што ја све радим срцем, а тако и пишем, управо је разлог што дуго нисам ишла у своје село.

Прошло је скоро 46 година откако сам се одселила из своје Црње. У исто време, родбина се раселила по разним местима, од Зрењанина до Котора. Није више весеље отићи у Црњу. Нема више свињокоља, нема ко да слави Светог Јована... Нико се не жени и не удаје, нико се не рађа... Не пева се више „Знаш ли, драга, ону шљиву ранку?“, „Копа цура виноград“ нити „Мој Милане, јабуко са гране“.

Када сам била последњи пут, мој зет Браца, возио је главном улицом и, читајући ми мисли, скренуо је у Лолин сокак. Све је било другачије, чак се ни мирис сеоске прашине није осећао у ваздуху. Други неки клинци на улици, непознати, туђи...

Изаšla сам из кола. Стала сам да изблиза видим кућу коју тако често видим у својим сновима. У мојим сновима је та кућа велика, нова... Ова, коју видим пред собом, је оронула, делује тужно и непознато. Све је другачије, старије, баш као и ови људи што седе непомично на клупици испод винове лозе. Када су нам се погледи срили, били смо збуњени, и они и ја. Од суза које су ми лиле, нисам се сетила да кажем ни добар дан, ни ко сам, ни шта желим. А шта бих им рекла? Случајна пролазница која тражи своје изгубљене снове и своју младост. Они су радознато гледали непознату жену на прагу њихове капије, која ништа не тражи и ништа не пита, а ја две старије особе, које се никако нису уклапале у рам моје слике из детињства. Нисам имала шта ту да тражим. Ушла сам у кола, обрисала очи надлактицом и кренула даље. А куда него на гробље, шта је овде још остало? Само сећање на детињство и младост. И оно што ме је данас натерало да узмем оловку. Ђурина слика „Девојка у плавом“...

Стајала сам са породицом код споменика свог оца, док је поп Рада Дивљаков читао из своје књиге пригодну беседу. Слике су се саме низале: детињство, рана младост, па пропаст породице. Сузе само цуре и муж ми дискретно додаје своју марамицу. А онда, чујем свештеников глас: „Сви ми грешимо, сви смо грешни. Данас, на овом месту, опростимо Тодоров Милану, грешке које је починио, јер Бог прашта свима!“

Сада на овом делу гробља где су споменици породице Тодоров, осетила сам по први пут олакшање. Заборавила сам све оно што је било

ружно и болно и неким чудом отворила давно заборављену кутију успомена из најранијег детињства. Само је она имала шарене лептириће који су се опет разлетели: Славе, свињокољи, Божић...

Док сам била сасвим мала, сећам се да ме је отац звао Змај „Микул“. Нисам знала шта то значи, али сам се осећала јако важном. Било је то једино показивање нежности мог оца! Ових дана сам проверила шта тачно значи Змај „Микул“. Мали змај, рекао ми је пријатељ Румун. А љутила сам се кад су ми говорили да личим на оца!

Сунце је и даље пекло док је поп Рада читао своју беседу. А у мојој глави одзвањало је једно исто питање, које су ми многи постављали: „Зашто не пишеш о оцу?“ Како, кад немам ниједну очеву слику (сем војничке), случајно пронађене, немам породичну слику: нас четворо... Ниједну немам. Немам венчану слику својих родитеља, ону са дебелим дрвеним рамом која виси у свакој сеоској кући. Нема тих слика које би ми рекле: Ето, то је твоја породица! Отац, мајка, деца... Породица као да није постојала, можда само у нашим срцима. Овако се само ја стално враћам лику који је давно избледео и који се полако губи, а слике не постоје да подсети. Само догађаји.

2002. година (из дневника)

Данас кажу да је све у материјалним стварима. Ја на живот гледам из другог угла, и вероватно грешим.

Ја сам, као сасвим мала девојчица, имала све (чак и сувише). Али ме очева рука никад није помиловала. Нисам запамтила његов осмех, већ само грмљавину његовог гласа.

Кажу да је паре носио у џаковима на вашариште, на крају села, и бацао их певачицама и свирачима.

Кад се ујутру враћао пијан, знало се шта нас чека. А звали су га Боем из Лолиног сокака!

После таквих дана и ноћи, моје дечије срце није могло да разуме и прихвати зашто се то дешава баш нашој породици.

Отац је стално био пијан, бесан, киван на све и свакога. А страдале смо само нас три. Није нам дао прилику да га упознамо трезног. Ни да га упознамо, нити да га заволимо. Пио је, трезнио се, опет пио и тако у недоглед. Тада још нисам знала да је и он био јако усамљен.

Упознала сам, случајно, господина Маринка И. Марића, писца који је живео и радио у Српској Црњи, (данас је Зрењанинац а пише о Црњанима).

Писмо из Зрењанина

11. маја 2010.године господин Маринко Марић послао ми је писмо и ја сам добила прилику да упознам оца из сасвим другог угла.

„Овде ћу 'набацити' неке појединости које говоре о карактеру Милана Попаре“, каже.

Од првог августа 1983.године био је мој мајстор – малтерисао ми је кућу у Зрењанину. „Неверне Томе“ из Црње тврдили су да са њим нећу добро проћи. На то нисам обраћао пажњу – желео сам да им докажем супротно. У томе сам успео на обострано задовољство. Код мене је становао, а и храна и дуван били су му обезбеђени. Био је задовољан. Лако је њега задовољити.

Малтер му је случајно повредио око. Пребачен је у болницу где је боравио три дана. Свакодневно смо га посећивали као да је наш члан породице. Такав третман му је недостајао. Довољно је да сам ја то знао...

Кад је изашао из болнице, сели смо за пун четвртаст сто. Супруга нас је служила, а ја, моја дјеца и наш Милан - зна се шта нам ваља чинити. Милан нас је посматрао и при том глаголу – кваasio је очи, правдајући се да то малтер „производи“. Касније нам је признао да се тог момента сетио своје деце и породице. Процедио је: „Шта бих дао да се овако нађем у друштву моје породице. Трпим због тога, а они трпе због мене.“

Причао је Милан о свему, једино није желео да прича о својој породици коју је он са уздахом и сетом назвао несрећном и разореном.

2001. година (из дневника)

Скоро у исто време, у сасвим другом граду, ћерка Милана Попаре, писац ове приче, написала је у свој дневик:

„Једне претпразничке зимске вечери, за породичном трпезом код моје другарице била сам и ја. Са једне стране стола њена породица на окупу, са друге ја, усамљена, дирнута породичном топлином. Кад нас је тетка Каја послужила својим чувеним кремпитама, зарекла сам се у себи: „Имаћеш једног дана овакав дом! Топао, мирисан, домаћински.“

Прича мог оца из Зрењанина, и моја из Панчева, готово да су идентичне. То само живот може.

Кад су се моји родитељи, растали, расејали смо се на четири стране. Мајка је отишла да ради приватно, а отац се вратио у Српску Црњу. Није то случајно. За кућу коју је продао у Црњи, купио је плац у Панчеву. Испоставило се да је плац у улици Светозара Милетића национализован. Нису нам дозволили градњу. Сада, у улици Светозара Милетића, ничу огромне зграде... Кад прошетам са својим мужем, с вечери, иза лелујавих завеса видим упаљена светла, палме, непознате људе. И сузе опет крену. Плац мог оца, из Српске Црње, очигледно више није национализован (али за неке друге људе). Уговор који имамо, не важи! Сваки пут се закунем: „Нећу више ићи том улицом!“ А онда схватим зашто се отац вратио у Српску Црњу. Бар је она земља, „црница“, била његова. Сви смо остали несрећни: он с једне стране, ми с друге.

Нисмо успели да успоставимо мост зван – породица.

Кад је поп Рада завршио беседу, обавили смо све православне обичаје по реду. На гробљу, сем нас, није било никога из села. Тихо и топло подне. Поново смо сели у ауто. На самом завијутку из Црње ка Зрењанину, заплакала сам одједном, страшно! Остали путници из аута су ћутали. Био је то мој коначни опроштај са оцем. А, онда је дошао мир који је мојој души толико требао.

Нађа Бранков, Вршац

ИЗДАЈСТВО

Велика лаж
игру игра
коцку баца,
за бело рухо моје
два света сукоб
човек и част, разишли се

Јарбол ми без барјака,
а поробљен сан
мартир-душа раскопчана...
Под престолом Твојим, Господи,
проказује да сам:
поглед ожучила
језик укупљила
срцем преврнула
јер, Невиности неима!

Издајство звекиром режи
у дан кад се помире Пилат и Ирод Антипа...
Па, Истину разапели,
међу собом

Док руља нема
цара, сем ћесара,
главу си скрио,
у јаму, под пазухом.
Шапћем, вапим:
корак ближе приђи
клекни, лелекни
усред гнева,
милости се сети!

Ал' Велика лаж
игру игра
коцку баца,
за бело рухо моје...

Наталија Карић Слијепчевић, Смедерево

МЕСЕЧЕВ РАТНИК

Видам ти ране, ратниче,
љубећ' ти усне ледене,
за тебе ловим јелене
и берем руже опојне.

Док лежиш болан крај мене,
ја крадем вео Селене,
видајућ њима ти ране,
Хекати шапћем да стане.

Не носи душу његову,
пао је за те у лову,
сивог сокола ловећи
од зоре рује до ноћи.

БЕЗИМЕНА

Подигнем главу,
небо.
Глас винем као птицу,
небо.
Само ми стопала, корени,
рију земљу дубоко.
Смрт ми под грло
потура своје тело.
На хоризонту обзорја бледило
звонца покреће сребрна
на лишћу и у очима.
Плаче ли то ноћ
ил' дан спира своје трагове
са снених влати трава?

Невена Џаја, Беч, Аустрија

МЕХАНИЧАР

Сада ћу вам испричати како сам прошла са механичарем. Осванула субота и ја и мој Генерал се спремамо за пут у Србију. Тако спаковани кренули ми, а ја кажем њему да стане крај Дунава мало да се прошетам. Јер, у јутарњим сатима волим да се шетам и посматрам природу. Стаде он крај Дунава, угаси мотор и ми изађемо да посматрамо природу. Шетали се тако ми једно добрих петнаестак минута и хајде да кренемо тамо где смо пошли. Авај, ауто ни да мрдне, неће да упали. Генерал назове службу за помоћ и дође један механичар као сан леп, згодан, још мирише на колоњску воду. Генерал му објасни шта је са аутом и оде у оближњи ресторан. Зове и мене, а ја нећу. Остадох ја са њим крај кола, у краткој сукњици и као девојчица испитујем о каквом се квару ради. Он ти узме неку даску са точковима стави код аута и леже на њу. Подвуче се под ауто и чепрка нешто испод, ја не видим шта.

- Госпођо, гурните ми мало даље ову даску и држите ногу на њој да би стабилна била.

Хајде гурнем ја ногом даску и стојим тако раскречена крај аута посматрам Дунав.

Кад одједном он запева:

- Турам, гурам, па неће да уђе, овај шрафић у рупице друге.

Мислим ја, па чекај и ја теби да отпевам:

- Турај, гурај ти шрафове твоје, али не гледај у гаћице моје.

Распевали се нас двоје и не примећујемо да се Генерал враћа. Таман он поново запева:

- Волим жене, поготово плаве, не пашу ми од шрафова главе.

Ја свакако одговарам:

- Воли, воли, али нећеш моћи, јер Генерал ускоро ће доћи.

Кад иза наших леђа Генерал:

- Лепо сте се ви распевали, а шта је са аутом?

- Ево, готово је - одговори механичар и полако се извуче испод аута. - Да наплатим - рече он Генералу, а он ни пет ни шест јадника гурну у Дунав.

Јој, ја дрхтим, удавиће се јадник, а Генерал поче песму.

- Док ти пливаш у Дунаву тако, ја са Сосом водим борбу јако. Ја је возим до кићаног Срема, ти нестајеш у води те нема.

Тако ја све до Срема преплакала за јадником. Чула сам кад сам се вратила да је испливао на други крај Дунава жив и здрав.

Видите људи који малер.

АХ, КАД БИХ МОГЛА АНЂЕО БИТИ

Ах, кад бих могла Анђео бити
и своје жеље остварити
никада не би било јада,
ја не бих дала нико да страда.

Када бих могла, ах, када би,
сви би тада срећни били
и само једном да дам доброту
овом проклетом тужном животу.

Свуда би руке испружила,
све људе ја бих загрлила,
створила тада читав свет
у један прекрасан, румени цвет.

Ах, када бих могла Анђео бити
не бих ја дала сузе лити,
спасила ја бих мученика,
срећу бих поклонила свима за века.

Никада не би било краја,
свако би имао мало раја,
али срце није у лавице
сузе ми квасе трепавице.

Нена Миљановић, Лозница

ПРЕЛУДИЈУМ

Умрећу
и неће жалити за мном заборављене јасике
радосно ће шумети
некој другој заљубљеници у поезију
у црвене сутоне на реци
све ће тећи као што је текло
ниједан вал моје Дрине неће стати
кад последњи мој такас смири осека
и даље ће се мрестити рибе у вировима
и гачци у врбацама ће се парити и певати
о три моје смрти:
о мртвилу пре него сам те срела
о умирању по растанку
и овој коначној која је закаснила
требало је да умрем пре бола друге смрти
бојим се да му ни коначност не може ништа
шта ако крај живота није и крај љубави
Боже
зар ћу умирати за тобом докле је вечности
под заборављеним јасикама
заборављена од тебе
и мојих песама

Оливера Носов, Ниш

У ГРАДУ ПРОКУПЉУ

Ево ме у завичају
све је остало исто
сада је и горе
црно и јадно
суманута лица
и лаж
птице одлећу
ти на магарцу
у Магареву
облудео
лажи моја највећа
нећу ти опростити
неслободу и патњу
отето детињство мом сину
Хисар ти над главом
крошње кестена
украден Драинац
он припада мом Блацу
све си саздао на туђим сузама и несрећи

Увек ће над Топлицом падати црне кише
јер овде сви пишу песме а зло мисле
иста улица и људи бесни
на птицу у лету
слободну од вас
птић је одрастао
истина ће вас залудети

Петар Јаћимовић, Сремска Каменица

ТАМО СВЕТЛА НЕМА ЗА СРПСКУ ЋИРИЛИЦУ

(одломак)

Језик нам је наш, српски, запуштен, напуштен и препуштен – на изволите свакоме. Као што се са тешко разградивим најлонским кесама ветрови поигравају по запуштеним улицама; тако исто се вију, и множе, као печурке после кише, туђице у нашем, српском језику, на много места пробивијеног, у продртом и рањеном језику. Од њега сада већ немоћног, напуштеног и препуштеног недобронамерницима да одваљују део по део „свој“, и са собом односе „наша бивша браћа“, који сада желе да буду нешто друго. Облаче новокомпоноване националне дресове и нашем, српском језику, језику – једином којим знају да говоре, дају нека нова – „своја имена“.

Први корак приликом присвајања – отимања језика је *затирање српске ћирилице*. А то није од јуче. Ћирилица уопште, па и ова наша – српска на мети затирача је од постанка. Борба против ћирилице је непрестана. Смењују се само затирачи – уништитељи и сам начин те борбе, који се крећу и понављају у распону од примене најгрубље силе и крвавог терора, који је спровођен током аустроугарске окупације (1914. – 1918.) и хрватске нацистичке окупације (1941. – 1945.), до перфидне присиле током лажног, комунистичког братства и јединства. Тада за наше „шумске интелектуалце“ и њихове наследнике – клонове, хрватска латиница је била лепше, интернационално и модерно писмо, а српска ћирилица није. Ћирилица је писмо уско националног карактера, директно или изокола националистичко, такорећи локалног карактера, стручно и маркетиншки уливано нам је у главу. Ћирилицом се служе само они мање образовани, неинтелигентни, они у гуњевима, опанцима и шајкачама на глави. И не само то, мамили су нас што даље од ћирилице говорећи да се са латиницом могу боље, лакше и брже научити страни језици. Тако су нас од ћирилице „спасавали“ врховни креатори свега у овој земљи, комунистички шумски академици са четири разреда основне школе, често и са свршеним вечерњим курсевима, абацијским, опанчарским, ковачким или неким другим занатом. Они су креирали и уређивали све односе у нашем ондашњем „складном и неконфликтном“ друштву и готова решења диктирали од „среће“ слуђеној радничкој класи.

Наша велика несрећа у тој „срећи“ била је и остала, што властодршци стари и нови, јесу хтели и хоће, да у српски језик уведу хрватску латиницу а из њега да потисну српску ћирилицу.

Наши родитељи и наставници, они који су нас васпитавали и образовали урадили су оно што су морали и могли. Резултат је био поразан. Из дана у дан, из године у годину, из деценије у деценију, све мање је било српске ћирилице у српском језику. И привикли смо се на то. Неки јесу. Неки нису – и никада неће.

Учили су нас, протеклих деценија да нам је језик, матерњи – наш, и да није само наш. Да је име нашег језика и српски, и хрватски. И да се зове још: српски или хрватски, хрватски или српски, српскохрватски и хрватскосрпски.

Српска ћирилица се, тих раних педесетих година прошлога века и поред свих мера предузетих против ње, још чврсто држала у српском језику; а онда су мозгови из шумске академије смислили да је у сопственом језику, учине равноправном са хрватском латиницом. То су спровели преко, већ временских скојеваца из Матице српске, који су додуше спровели и „намештену анкету“ о језику и све припремили да се, 1954. године, усвоји и потпише Новосадски договор о српскохрватском као једином језику и равноправној употреби српске ћирилице и хрватске латинице.

Новосадским договором Срби су уништили део свог идентитета, затресли су лопту у сопствену мрежу. То није био обичан аутогол. То је била катастрофална одлука, којом су својим противницима омогућили одлучујућу предност, о питању језика и писма, све трајање заједничке државе, све до данашњих дана. Сад већ као „равноправна“ ћирилица је почела да нестаје из српског језика, као грудва снега на јулском сунцу.

Па шта, ништа необично се не дешава – тумачили су наведени шумски академици, извршиоци њихових налога – у нашем језику је двоазбучје, оба писма су равноправна. Може да пише ко како хоће на целом подручју српскохрватског језика, ћирилицом или латиницом свеједно је.

Називи места и сви путни правци, тад су, у ондашњој држави, били исписани само „интернационалном“ хрватском латиницом. Због страних туриста, рекли би они. У војсци била је, мимо устава и правописа у употреби само хрватска латиница, зато што неки припадници армије (мањина) нису знали српску ћирилицу, а хрватску латиницу су морали знати сви. Етикете на производима као и увозне декларације биле су, а и сада су искључиво на тој латиници, као опет због туриста и лакшег извоза. Претило се, и застрашивало речима, држави су потребне девизе, па нећемо ваљда, због српске ћирилице, довести у питање економске интересе и просперитет заједничке нам државе?

Сада имамо такву ситуацију да многи (преко 90%) и не знају чија је то латиница, него мисле да је и она наша, а уједно и да је то наша предност и наше богатство. Ово су идеје које су наши водећи, вајни лингвисти и професори српског језика усађивали у свест генерацијама српског народа. Они други нису тако радили, они су се већ после десетак година одрекли

Новосадског договора, док српски лингвисти и дан данас упорно заговарају и спроводе двоазбучје у српском језику...

...Недуго после Новосадског договора, почеле су да се испод жита пласирају идеје типа: двоазбучје је велико богатство, али је нерационално. Неминовно је да ће временом једно писмо морати друго потиснути. Па шта, ако се то и деси, оба писма су наша, било које да нестане – наше је и оно друго...

...Седамдесетих година прошлога века, српска ћирилица је сведена на најмању меру, у службеној, јавној и приватној употреби. „Преподобне“ институције које се баве језиком и писмом, покорно су извршавале све оно што им је власт, у вези са језиком и посебно писмом налагала. Појединци у њима који су имали своје, властито супростављено мишљење, добијали су етикете националисте и склањани са свог радног места и културног живота (Милић од Мачве).

Сама употреба српске ћирилице постајала је сумњива, а не често таквим особама је од појединаца (најчешће надређених) прећено и негативно су третирани. Једног младог наставника, у једном српском месту и српској школи, питали су те далеке 1976. године, шта жели постићи тиме што, једимо он, своје часове и дневнике уписује српском ћирилицом. Уставом загарантовано право на српску ћирилицу у личним документима (личној карти, возачкој дозволи...) могли сте остварити своје право само ако се направи посебан захтев. А онда је тражилац био обележен, свако службено лице које је имало увид у оваква документа знало је с ким има посла, са националистом, шовинистом наравно...

...И ето на крају, свих крајева, остадосмо сами. Са нама је наш српски језик (уствари то је и даље српскохрватски језик) и наша писма: - „Такав, истина редак, суживот двају писама, за нас једино прихватљивим редоследом савладавања и приоритетом употребе – ћирилица па латиница, верујемо, не може бити штетан по српску културу све дотле док ћирилица не би заиста била егзистенцијално угрожена“. Ето, тако пише у Правопису српскога језика.

Када су затајиле институције и кад су ућуткани побуњени истакнути појединци из језичке струке и науке, свој глас су дигли обични грађани забринути за судбину свог српског језика и српске ћирилице. У складу са законом основано је неколико удружења за заштиту ћирилице српскога језика која у том правцу већ деценију и по предузимају разне акције. Највише институције српске културе и науке на ове акције гледају са висине и ниподоштавајуће, а истакнути појединци активности удружења квалификују као агресивне. Уважена новинарска пера српских угледних недељника, представнике и чланове удружења називају смешним додолама и незналицама...

Времена су тешка, а српски језик, темељ наше културе и идентитета; нашег опстанка као народа – на смрт је оболео. Из њега је готово ишчезла српска ћирилица. Загађен је украденом хрватском латиницом, преко које се у

њега увлаче туђице које га изједају и гуше. На плећа положен, као Павле Орловић; наш језик лежи – а нико му боли не вида, нити га рујним вином залива. Око њега студен и тама, а светла ниоткуд. Тамни су прозори, и на Матици српској, и Српској академији наука и уметности. Тамо светла нема за српску ћирилицу, а кроз непрозирну таму прилазе само неки смешни, агресивни и бучни људи што на додоле личе; српском језику и ћириличком писму прву помоћ хоће да пруже, докторе иза тамних прозора да пробуде.

Петар Шушњар, Нови Сад

ДВА ПЛАВУШАНА

Тог окретног, наочитог плавушана са чијег лица ретко да је силазио весео осмех, упознао сам на ратишту у околини Вуковара, на почетку 1992. Сви су га звали наш Влада. Ту на ратишту у војсци Савезне републике Југославије служио је други део војни рок. Наше познанство утврђено је догађајима које само живот зна да изрежира. Рат онај започет 1991 за њих из састава војске Савезне републике Југославије, окончан је повлачењем те војске у току 1992 године.

Влада је одавно био резервиста. Рат, ратна догађања, била су, како се то каже иза њега.

Па да ли?

На радном столу затекао сам поруку: Тражи вас неки Влада. Ту вам је број његовог мобилног. Преклиње вас да му се јавите.

И овај пут при нашем сусрету ко и сваки пут када намерава да оствари нешто без чега не може веома је узбуђен. Без много увода тражи да му помогнем да што пре отпутује за Загреб.

- Данас је 2010, а ја се са мојим Владом нисам још од 1997 године видео. Те године био ми је на неколико дана гост. Баш смо се лепо проводили овде у Новом Саду и у Београду. Био је тако узбуђен, чини ми се и срећан. О рату у коме је сваки од нас био на својој, да не кажем супротној страни нисмо говорили. Да свако брани своју страну. Бесмислено је. Било је довољно што је рекао: *Владо, мој, наш трик је успео. Оно што смо ми смислили мој командир је прихватио. Мој изглед, измазан, изгребан и крајње прљав, те моје одглумљено узбуђење била му је очигледан доказ. За њега да, али не за оне друге. Оне који су нас припремили за овај рат. Њима сам морао да напишем и посебан извештај*, нерадо је причао. После растанка своја осећања исказивао је у дугим писмима. Онда је одједном престао. Рачунао сам да је разлог стање рата са агресорима НАТО састава. Данас видим да су времена прерасла у неку мирну колотечину. Покушавам да га добијем. На мобилни ми се не јавља а писма се враћају. Мора да нешто није у реду. Хоћу да видим то моје друго ја. У Загреб. Хоћу да га видим.

- Добро, Владо, покушаћу да ти помогнем.

Алармирао сам мог пријатеља из доба заједничке државе. Од давнашњег пријатеља преко посредника добио сам на одговор. На прилично изгужваној цедуљици и то на енглеском, писало је: "Ово што ти пишем никада ти нећу потврдити. Твој Влада Ш. налази се на тајној потерници. Ови наши га терете за ратни злочин. Наводе да је мучио и злоастваљао ратне заробљенике и да је једног од њих без суђења, после мучења, покушао да убије. Пријаву је, да би себе оправдао тајној служби безбедности поднео

припадник Збора народне гарде Владислав Х. Мој савет је - Нека не изазива судбину. Нека се окане и да овде у овој нашој Лијепој тражи неког свог побратима".

Приговарати овој информацији у ово наше време, бесмислено је. Поготово, када само објављивања да је неко ратни злочинац исто је што и пресуђена ствар. Докази, исповести и право на правично суђење су илузија. Шта ће им када они имају пороту, тужиоце, пресудитеље, ту су им и егзекутори.

Са Владом сам био саучесник догађаја који су ми потврдили да је тај млади човек саздан од добра. То што је своју дужност војника обављао по свим правилима униформисаног припадника војске, за коју је уверен да часно обвља своју улогу, не значи да зло у њему може да преплави добро. Не дозвољавам да се моје веровање у људско добро може оспоравати само зато што смо једни другима у ово време нанели и још увек наносимо много зла. Не, јер верујем у човека. Зар могу изневерити сазнање сажето у следећем:

У свом десетине миленијума дугом постојању, човек је на земљи и у природи оставио неизбрисиве трагове свог постојања. Стварања и неоспорног револуционарног напретка. У том ходу изменио је себе и природу. Створио је и свакодневно ствара таква чуда која су била непојмљива и незамислива пре хиљаду сто или десет година. Винуо се у звездана пространства. Верујемо није му много остало да контактира са далеким световима. Међутим и поред очигледних доказа своје стваралачке моћи, човек се ни до данас није одрекао, није превазишао неке своје старе особености. Није умртно и стваралаштву и заједништву подредио нагон да влада и својој власти подреди друге, често исто тако вредне и способне људске заједнице. Уместо да сарађује и координира стваралачке активности и даље показује нагон да отима и за себе присваја резултате туђе муке. Чини то стварајући средства којима појачава средства која му служе за уништавање и освајање туђег.

На овим нашим просторима имали смо много разлога да верујемо да имамо смисла и воље да заједничким напорима крчимо пут свог напретка. Имали јесмо, али смо листом кренули обрнутим првцем. Заклињали смо се да после ужасних жртава у Другом светском рату никада више у рат. А ето 1991 улетесмо у братоубилачки. У том рату "мој" Влада Ш. и Владислав Х. (који се приликом заробљавања представио као Влада), нашли су се на супротним странама. По изгледу била је то иста слика у два одвојена рама.

Да би вас, драги читаоци, ставио у улогу поротника за утврђивању кривице за учињени ратни злочин. уместо изношења доказа настављам причом: Прича отпочиње:

Брзо лети овај касно зимски дан. Пре мрака, морам бити далеко од Вуковара. Знам то али уради ово. уради оно и дан се изгуби. Хитам, доле код команданта батаљона да се поздравимо и да ми овери пропусницу. Није лако доћи до Шида и оне на више од тридесетак контролних пунктова уверити да си исправан и лојалан.

- Окаснио си ти мени, мој другар - дочекује ме окретни и увек у покрету мајор. - Остани још мало док ми пристигну извиђачи. Најавили су

нека значајна саопштења. Ево их улазе на капију. С њима ћу да разговарам у суседној соби.

После пола ста журно улази. Узима стрелице различитих боја и забада их на повелику скицу са утврђеним ратним распоредом која се налази на супротном зиду. То је она која се редовно прекрива завесом.

- Друзе мој, ову ноћ мораш остати овде. Бирај, хоћеш ли овде код мене у команди или ћеш горе у викенд насеље?

- Шта се десило - питам.

- Извиђачи нам јављају да су код ових наших противника приметили покрете снага јачине од најмање два батаљона.

- Значи ли то да ће Зенге кренути у напад?

- Кренути могу, али проћи неће! - са сигурношћу тврди мајор. - Што се тебе тиче - препаркирај твој комби у ону разорену кућу са друге стране улице. Тамо ће за случај артиљеријског и ракетног напада бити безбеднији. Ми ћемо се са падом мрака преместити на наш резервни полажај.

Са смирајем дана отпочела је полусатна обострана артиљеријско-ракетна канонада. На овој нашој страни чули су се топовске салве са Церића и у позадини размештаја батаљона.

Последица ове провокације или припреме за евентуални напад била је да се за једну трећину појачају јединице у првој линији. На полажај сам пошао са Владом Ш.(разумљиво је што не означавам његово пуно презиме и оволико је довољно). Тај плавокоси лепотан, који ни у овој напетости ситуацији скоро не затвара уста одиста је одличан саборац. Зачас ми је дао све податке о положају. Указао на оријентире и на могуће правце доласка нападача. При томе и нас двојица добро смо се маскирали и припремили чак два резервна полжаја. Остварили смо контакте са левим и десним суседом, а боме и са овим нашим из борбених возила. Од напада није били ништа. На спавање смо се вратили у цик зоре.

Да није овако тмурно време одавно бих био у покрету. Тих два сата у миру били су довољни да се одморим. Очекивање да сунце, тај весник рађања новог дана тешко пробија тмасте облаке, одужило се. Даље ипак не могу да чекам. Носим моје наоружање којим су ме снабдели приликом сврставања у борбени строј, преко у викендицу у којој је командир вода и магазин опреме. Тек што сам обавио формалност раздуживања и ушао у просторију за окупљања, сав узбуђен улеће Влада.

- Вас тражим. Треbate ми ко парче хлеба - брза. - Причајте ми како се поступа са ратним заробљеницима и како бих ја могао једно моје друго ја да спасем?

Започињем, ратни заробљеници уживају заштиту Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима (III Женевска конвенција). Са ратним заробљеницима (ова категорија је прецизирана у смислу ко су) се и у сукобу унутар државе (какав би се се могао означити и овај наш) а посебно у сукобу међународног карактера, са заробљеницима мора се човечно поступати, мора им се пружити помоћ у свим приликама, обезбедити заштита у правном и физичком смислу.

Влада нестрпљиво упада:

- Могу ли се ратни заробљеници ослободити?

- Како да не – дочекујем. - Поготово ако се њима не може обезбедити одговорајућа заштита. У овом садашњем рату стално се врше размене и пуштање ратних заробљеника и то по систему сви за све.

- Шта то значи?

- То значи да се размена не односи један за једног већ све што је заробљено се размењује са оном другом страном. Ми по правилу дајемо много више него што добијамо. Поштујемо принцип све за све. Добро, Владо, чему ти све ово?

- Оно пре сат два кад сам пројурио онако безглаво поред вас упутих се тамо поред оног мостића удесно ка линији раздвајања. Тамо су наши из оног шеvara извукли једног усташу. Окружили су га. Нешто га питају. Он ти сасвим смирено прича: *Другари, ја сам вам пре неки дан мобилисан. Терен не познајем. Залутао сам. Пустите ме. Ево вам мој хеклер. Видите да немам ништа друго осим овога што је на мени. Претресли сте ме. Пустите ме. Ја бих вас да сте ви на мом месту.*

- Ћавола би ти нас, усташетино, пустио! - раздерах се. Учинио сам то јер ми је за око запало његово вешто глуматање, а преплануло лице и руке, црна поткошуља наводи ме на закључак да се ради о прекаљеном зенгисти. Све то ме љути као и његов плавоки поглед који ме прострели. Дрекнух: - Убите ту уштву! Тај није за заробљавање. Само он зна колико је наших убио. Тај вам је у шпијунажи. Шпијуни и терористи не уживају заштиту ратног права. Ако ви нећете дајте ми оружје, ја ћу га овде на лицу места средити, па макар и мене наши стрелјали.

Потегнем ти ја од оног малог Мићка његов аутомат. Мали не да. Уноси ми се у лице и каже:

- Кржави ти своје оружје, а моје остави на миру.

На то ће онај, сад тек примећујем да је то моје друго ја.

- Овде ме свако може убити, само ти не.

- Зашто ја не? - дрекнух.

- Пре два дана мотао си се горе на бенту, пењао си се на борбено возило, смејао си се и увесељавао друштво. Ниси слушао ни опомене да се заклониш. Тада сам те ја имао на нишану. Три пута одлучивао сам да повучем обарач. Нисам могао. Тај ведри осмех, тај плави чуперак нису ми дозволили да се определим да згасне живот који је кључао у теби.

На ово просто смо занемели. Да би ствари смирио онај наш десетар, који је страхоте заробљеника преживео у Словенији (њега су ноћима будили и претили су му да су донели иглу и конач да му ушију звезду петокраку с једне и кокарду са друге стране слепоочнице), нареди да тог Валадислава како је стајало у његовој хрватској легитимацији одведу у команду. Једва сам се довукао до нашег коначишта и кад сам вас видео, реших да уз вашу помоћ учиним све да спасем мога Владу. Овог момента осећам да би за њега и живот дао.

И урадили смо. Прича је узбудила и команданта батаљона. Помогао нам и упутио нас у Вуковар, код команданта бригаде. На срећу Владислав још увек није био евидентиран као ратни заробљеник. Предадоше нам га уз пропусницу у којој је стајало да је Владислав сад само Влада доровољац.

У сам смирај дана Влада је Владислава довео да линије раздвајања, објаснио му је куда да се доле низ ону урвину спусти и да се увуче у онај купиник и да пузањем дође до својих. Саветовао му је да ту остане целу ноћ, а да се ујутро, каобојаги сав измучен, јави својима. Дао му је топлу капу, крзнене рукавице, два повелика сендвича, комад сланине панчете и векну хлеба. Изљубили су се. Разменили су бројеве мобилних.

Владислав је уз јецај рекао:

- Владо, ти си мој вечити пријатељ. По вашим обичајима ти си мој побратим.

Предраг Виденовић, Сокобања

ВРАЧЕВЕ РЕЧИ

Ја, ваш врач,
тумач наше вере,
слутим плач
и ратне профитере.

Било је као на јави –
међ` собом земљу деле,
у црно племе се зави,
већ видим људе беле.

Ја нисам пијани клен,
ватрену воду вуку,
далеко носе плен.
Из металних цеви туку.

А ми ћемо бити слуге,
бесплатна радна снага.
Скво ће црћи од туге
распета тела нага.

У обор ће да нас ставе
убице из земље своје,
као да чувају краве,
памтите речи моје.

Причам ово са муком,
а нико се не једи.
Само одмахну руком
Бик који седи.

Предраг Лазаров, Шид

ЗА ЧАСТ НЕБЕСКОГ ОТЕЧЕСТВА

одломак из романа

Европа – културна, велика, зелена, непрегледна земља, испресецана плавим бистрим рекама, а у њеној средини, као зелени ћилим, велика равница, коју по средини пара велика плава река, прави себи, пут, провлачећи се рубом Карпата, одвајајући их од Старе планине, крчећи и склања све пред собом, све до Црног мора.

На рубу равнице на месту спајања великих река – Дунава са Савом, на самом зближавању река, срце је велике равнице, са градом величанственим, на висини, на брду, као место главне артерије, центра свега. Са Београдског брда поглед на равницу је очаравајући, најлепши су заласци сунца, повечерја, погледи на бескрајну равницу у чије се зеленило утапа Сунце у свом великом чину, заласка. Освајачи су се ту ређали, наметали, од старина, долазили и одлазили, борили се и под његовим зидинама, остајали заувек. Град су још стари римљани звали – Сингидунум. Становници те области за свој крај кажу, да је најлепши на целом свету, и да је то центар велике равнице која се простире од царствујућег Беча, па све до мора, и све тамо до другог царског града кога тако и зваше – Цариград. Земља плодна, а народ поносан. Град моћан, великих бедема, на брду спајања река, древан, од памтивека глас се вије о том бесмртнику, старом, а увек младом, Белом граду, којег су стари Словени, у своје време, населили, верујући, да је то најлепше место, за које, свет, зна. Ипак, и на жалост, мира нема. Мира ту нема и војске се ређају. Смењују се власти над градом, а град квари, пати рањен, али стоички издржава туђинце и ране вије.

После више векова Турци град препуштају Аустријанцима. Срби после целог века мира, који су имали кад су престали да се буне и дижу устанке, живљаше у скромном и релативном миру кроз тај, седамнаести век. Тако би, све до велике Војне, 1683 године. Велики везир Кара-Мустафа, обећао је свом падишаху у Цариграду, да ће злато и богатства Европе и Беча, бацити њему под ноге. Са сто хиљада војника и сто топова опседа, Беч. Први пут несрећа и пораз захвата Турску. Срећа и слава која их прати, већ 300 година, окреће им леђа, сада. Пољаци спасавају вечну Виену. Турци се повлаче кроз Угарску па губе и Бели град, у коме слава, и живот, Великог везира, бивају прекинути, златним гајтаном. Везир великог обећања, завршио је како Турци кажу, по правди, правдом кад се златни гајтан увије око врата, и тако стеже врат, до мере када дах на уста не излази, а душа се опрашта са телом. Аустријанци се спуштају кроз српске земље па до самог Скопља, те после 300 година, скида се јарам Ислама. Пораз Турске која је отпочела самоуверено рат, гурајући исламску веру у европско срце, сада плаћа голему

цену неуспеха. Прича се да су бечлије, седам дана после бежаније Турака, купили плен, а да је после држава покупила остатак. У Турској, завлада – глад, расуло, трзавице разних врста и фела. Рат се настављао. Суров, немилосрдан и тежак, крвав, до тада најкрвавији у човековој историји, најкрвавији за који се до тада чуло. Срби узбуњени и натерани на суделовање у нечем што нису започели, у нечем што нису скривили, натерани у ватру боја, код Качаника у бици и грдног пораза, кривицом оних који су их узбунили, крећу у бежанију, у прогон, у неизвесно, у своју до тада највећу голготу, уз плач, напуштајући земљу натопљену крвљу још од Косова...

Народ косовске и метохијске котлине, до тада чисти Срби, пред одмаздом и зулумом Турака и Арнаута, под вођством патријарха трећег Арсенија Чарнојевића, крећу на север у неизвесно, према Белом граду. Турска и арнаутска одмазда је била једна од најгорих до тада. Читаве котлине, Косовска и Метохијска, гореле су, али и даље, сва земља од Ниша до Скадра, и даље уз море. Горела је скадарска област и равница, и све око река које имају назив Дрим, па и једне од српских земаља коју зваше због црних брда виђених са мора – Черна Гора. Горела су огњишта и светиње, вековни манастири, горели су крстови и иконе, горео је свет који је постојао, а пошао путем у небо.

Европа и Беч су спасени, али страда један народ за који тада нико у Европи није марио. Страда народ који није крив, а протеран је, изгнан, и у селидбу натеран, са своје, у земљу туђина.

Неуспео напад Кара-Мустафе, одагнао је и опасност по Венецију, те и сам Рим – седиште папе који тада, а и много пута раније, није марио за пропаст православних; једино кад је по потреби било нужно, да помогну у рату, да помогну католичку војску, у временима кад су католичке земље угрожене. Име Срба би забрањено, како у Турској због „потирица“ које име чуваше за себе, јер су именом Срба, хтели да сачувају образ који изгубише, док у Аустрији име беше забрањено како би се – укинуло, заборавило и сатрло. Православни Срби име своје чуваше, сами за себе говораху, да су то – да су Срби, сам народ своје име чува и користи, верује у себе и своје, и тако име своје сачува кроз векове, да се зна, ко је, ко су, да се зна да су славјанског рода; моли се, са три прста скупљена, и велику Русију спомиње. За Рим то су шизматици, а о њима се не расправља, нити се бране од некрста. Земље Немачког реда су спасене, а Срби у изгнанству; после Београдске Скупштине, крећу уз Дунав, на туђе, на зебњу сердашца, уз Дунав, па све до Сент Андреје. Фрушка гора или како странци кажу: *Mons pingvis*, *Mons almus*, *Alma mons* – постаде им мајка и заштитница.

Рат се настављао још опаснији и жешћи. Рат је постао рат дивова, светова, рат хришћана и правоверца, и тако све до 1699.године, кад је Карловачки мир, донео мир, а нова граница подели – Срем.

Срем деле по дијагонали на два дела – река Сава, од Босута, па дијагоналом према Сланкамену, даље, Дунавом и реком Тисом све тамо негде према Араду. Аустрија се после овог рата више него удвостручила. Након Карловачког мира, а девете године од Велике Сеобе, народ осети благодети

мира. Мир је за све постала крајња потреба, јер су обе стране страшно опустеле и искрвариле. Ницале су куће набијаче и тршчаре, куће покривене шиндром, и блатом, по земљи спаљеној, и уништаваној окупацијом туђина. Староседеоци после нестанка Турака, они који су од пре Деспотовине, насељавали области, Срема и Јужне Угарске, православци су са планом требали бити – однародовани, са циљем унијаћења, покатоличавања, да би Великом Сеоба то спречила и да би се све области око Саве, Тисе и Дунава, попуниле живљем светосавским и вером православном. Некад богат, народ, сада осиромашео сеобама, јадан, похаран и опљачкан. Од Сланкамена, па до Сент Андреје, прогнаници су враћали живот пустолинама, испрва сматрајући да су на туђем, временом прогнаници схватише да на тој земљи – сем њих, никог и нема, схватише да аутохтон народ беху им земљаци, по крви и вери, који су насељавали и дотле Срем, Бачку, Славонију, схватише да је то и било и јесте – серпско, али да дуготрајном одвојеношћу, изолацијом, народ донекле отуђен, али исти.

Срби, и после великог рата, поново су остали подељени, на два дела, на две царевине, у границама две државе, прогнаници, одвојени од земљака у старом завичају, ослобођени стега Ислама, али прикљештени стегом католицизма, који по притисцима и методама, поста гори – од омражених Турака. Патријарх Арсеније Чарнојевић је 1700.године, због свог рада у народа, због протеривања унијатских свештеника из православних богомоља, из цркава, својим писмима народу серпском и позивом на бојкот унијата и језуита и њихово одбацивање, био је санкционисан и ограничен од власти, на кретање само по Сент Андреји. Све проповедање, духовно у царевини Аустрији је било проповедање римокатоличке цркве, све друге су биле забрањене. Све је тада било под утицајем језуита и кардинала Колонића.

Друге године по завршетку највећег и најкрвавијег рата до тада, народ мало одахну те се окренуо у новом свету, и новом адету, понашао се и сналазио, како је ко умео и могао. Лечиле су се ране изгнанства, ране бола и туге за погинулима и онима, који су страдали на разне начине, од глади и зима, од болести и зла.

Срби добише аутономију вере и културе од цара Леополда, све на око изгледаше лепо, али...

Предраг Радаковић, Житиште

Николи В.Т.

Сећам се када смо
гасили звезде
када смо од ничега правили истину
улични пси су понављали рефрене

сачувај савест за старост

сећам се када смо
ватром слободном
поцепане ноћи крпили заставом
из талоба кафе вриштале су заблуде

сачувај савест за старост

сећам се када смо
ми анђели
терали ђавола, до ђавола
а он је упорно понављао

сачувај савест за старост

сећам се када смо ми мали
хтели да будемо велики
голи до појаса
терали смо запреге

мени је било ужасно хладно.

Радисав Пантелић, Београд

ВОЛИМ ТЕ, СРБИЈО

Волим те, небо плаво.
И тебе, реко ко очи моје.
Волим те, планино сунцем обасјана.
Волим те, волим, као чедо своје.
Волим све твоје винограде,
и родна жита што се злате.
Волим и камен моје земље.
И живот свој, дао би за те.
Како и где да се молим,
када светиња било не би?
Како би се звао поносно Србин,
да нисам рођен, земљо у теби?
Како да заборавим Велике Дечане?
И Цркву Љевишку и патријаршију у Пећи?
Како да немам Грачаницу,
од свих светиња, тај храм од већих?
Моје је православље у души мојој.
Славим Божић, Васкрс и Крсну славу.
Славим са мојом децом у школи
великог просветитеља Светог Саву.
Највећи храм под овим небом
градише Срби и неколико столећа.
Тамо где су спаљене мошти свеца
поносно стоји сад црква највећа.
Волим врањанску свиту,
волим и нишке зоре плаве.
Волим заласке сунца,
волим и звезде када се на небу јаве.
Волим кајмак из лепог Краљева.
И пршуту са Златибора.
Волим и моје путеве криве,
све од Хоргоша па до мора.
Ко не би волео само
румене и лепе девојке Шумадије?
Ко не би волео Сремицу једру,
ил лепу Влајну из Текије?
Волим те, земљо моја
као зеницу ока свога.
Ти си ми била и увек ћеш бити,
највећа љубав срца мога.

Радожка Кувизић, Нови Сад

ЛАМЕНТ НАД КОСОВОМ

Како ћу без тебе, колевко,
корену и камену странцу?
Где да те тражим непролазу –
тамо где су на костима прадедова
никла нашазначења и памчења,
наше жиће и наше биће.
Како ћу без тебе, колевко и прамајко,
коме ће звона манастира испуњавати
душу, око и памћење?
Како ће поље Косово
без српске песме, српске душе,
која је засађена, јуначка никла
у црвеним божурима на Гази – местану?
О, душо српска почивај на Косову!
Како ћу без тебе, зеницо, извору и увиру,
без успаванке и тугованке твојих звона,
без Косовке девојке, руке Дамјанове
и Светог Кнеза Лазара, који вазда језди
светим Пољем Косовом?
О, Свети Виде, свевиде, видиш ли ламент овај?
Како нам туђин опогани колевку, душу и сој,
погази божуре, сруши звона, замути небо и воду
отима веру, децу и слободу
оскрнави огњиште и Косовку девојку
вади ми очи, убија ме и сахрањује
на Гази – местану да стражарим вечно
с мајком Југовића и понирем очи
пуне тебе у ту свету земљу!
Јој, небо, чујеш ли моје вапаје?
Јој, Косово, чујеш ли моје јецаје?
Шта ћу унуку казати, где ми је Косово
шта му је Косово,
зашто му отеше Косово?
Како ћеш, сине, ти унуку причати
где ти је колевка и зеница
и прва повојница?
Читај му песме јуначке
нек зна да наше беше

и у души остаде,
па нек нам то отму
ако могу!

На Видовдан 1999. самртне

II

Имам шест рана на срцу:
Дечане и Грачаницу,
Богородицу Љевишку,
Призрен на рамену,
Пећку патријаршију
Косово и Метохију.
У свакој рани сузу
пут у небо
и врисак Дамјановог зеленка.
Србијо, на све четири стране
разапни се и плачи
крици су ти у прах закопани.
Али шест векова над Србијом
цвета косовских војника рана
и кити колевку и њиву
браћу мртву и живу.

новембар 1999.

Ратко Белић, Суботица

XX

Корачам, шапућем, себе питам:
Ко је тај што пише, кораке броји?
Улицом незнаном се скитам.
Толико мисли главом ми се роји.

Пред очима несташно ђаче.
У руци деде вино.
Срце у грудима трепери јаче.
Шта, отаџбино?

Којим путем бих требао ићи?
Кланцем, јаругом, брдима?
Отаџбини својој вољено прићи.
Шта беше са снима?

Сад, кад несигурно колено клеча,
далеко пут иза. На раскрсници стојим.
У оку искри суза, у грудима бол јеца.
Па ту сам само путник с` јадом својим.

Прошлост записана у дрхтавој руци.
Лика и Косово у сећању ме има.
Прогледао у рату, грчу и муци,
у Бог зна којим рођен крајевима.

Ружена Краћица, Падина

ИМАТИ СВОГ АНЂЕЛА ЧУВАРА

Позивам космичке силе и виле
заробите га у мреже
у вреже нек се заплете
нека се заувек сећа мене
а само најбољи део сећања
постају неизбрисиве успомене
све што ми треба је разумевање
визија и таштина се преплићу
у наднаравну жељу
живети безбрижно у веселу
као лакоћа опстајања
у мајчиној утроби
мада је сада могуће
опстати и ван ње – in vitro
али када си марионета
злехуде среће
и кад те она неће
прелазим у сферу страховања
и тек када савладам страхове
добијам оно што желим – награде
обележене пролазношћу времена
са тобом или без тебе
корачам уз свог анђела чувара

Сандра Гргуревић, Нови Сад

СЕЋАШ ЛИ СЕ?

Сећаш се кад смо боси трчали кроз поља,
када су била времена боља?
Сећаш се жита, макова, росе
и моје дуге плаве косе?
Сећаш се, били смо само безбрижна деца,
крај старог канала и старца што пеца?
Сећаш се чеза, блатњавих сокака,
врцавих цура и момака?
Сећаш се када одрасли смо мало,
колико нам беше стало,
до прве игранке, изласка, прела,
где би се скупило пола села?
Сећаш се... волесмо се лудо,
ал` почеше кише?!
Сећаш ли се ил`... не сећаш више?

Саша Аранђеловић, Бабушница

РЕЧ У КАВЕЗУ

Ко зна због чега, та реч поцепала је мој кавез.
Остала је тишина, а њен спокој ме уплашио.
Са једне стране наслутио сам сву срећу,
са друге стране страх ми није дао мира.

Ако бескрај прође, краја нигде неће бити.
Тада ћеш наступити ти, покренућеш вечност из почетка.
Твоје очи изникнуће из таме, покренувши светлост.
Ново време, нови бескрај.
У почетку беше реч.
Ако је Рај потпуно уживање
Може ли трајати један дан?
А један живот?

Какво треба да буде уживање
да би трајало довољно дуго?

Славица Лалошевић, Нови Сад

ДИВНО ЈЕ БИТИ...

Дивно је бити дуга
на небу твога живота,
заустављен поглед дивљења пун,
тек наслућена лепота,
само очима милована,
драга тајна, само нама знана...

Дивно је бити осмех
на твојем лицу урезан,
разлог постојања радовања пун,
мислима топлим заувек повезан,
тек слутњом обавијена,
драга прича, још не испричана...

НЕМИНОВНОСТ

Неки људи морају да се сретну,
неки загрљаји морају да се десе,
све је то негде већ записано,
нису нам потребне адресе.

По неком коду дешава се све,
кад туга каже - излаза нема,
неко као да ти је најрођенији у роду,
постане мисли твојих тема.

И поново безбрижно сањаш,
смејеш се, верујеш у боље сутра,
у његов загрљај од хладноће се склањаш,
будиш се у сунчана јутра...

Славица Мијатовић, Лозница

ПРИНЦ СПОЗНАЈЕ (Деспот Стефан Лазаревић)

одломак из романа

Поново магија септембра закуцала је на моја врата. Када се најгушћи мрак спустио, најаче сунце засијало је пред мојим очима. Као „Змај“, пратио сам Барбару и Жигмунда у посети селима Угарске. Али нисам их пратио, већ смо имали заједничку тајну мисију. У једном селу Угарске, наша духовна браћа су се окупила у оближњој пећини, ради заједничке молитве. Очаран сјајем свеца и тихом молитвом коју смо изговарали, пожелео сам да останем у овом селу и следећи дан.

- Краљу мој, ја бих још мало био са овим људима. Да ли бих могао код некога наћи кров над главом? Могао бих и у овој пећини спавати?

- Питаћемо браћу. Остани колико хоћеш, и одмори свој дух.

Изговарали смо *Оче наш*, тихо, полако, уранајући унутар себе. На зиду пећине запазио сам цвет са шест латица. Испред верника стао је средњовечни мушкарац, огрнут у црвени плашт, изгледао је као Назарен. Мало ме подсетио на мога оца. Извукао је испод плашта књигу умотану у зелене корице. Привукао ме је обим те књиге, јер је изгледала моћно. Нешто снажно привукло ме је светом предмету. Срце је јаче закуцало.

- Да ли је то једна од оних копија?“- шапатам сам упитао Барбару.

- Јесте. Погледај како је величанствена. Странице као да блистају.

Духовни вођа је отворио књигу, и ја видех предиван рукопис, нове странице...

- Деспоте српски, приђи!

Звао је мене, а ја збуњен, гледах у њега ћутке. Погледао сам и остале око себе. Гледали су ме радосно, и чекали моју реакцију. Све се ово раније припремило за мене, док сам ратовао против брата, и поново огрезао у крв. Док ми се дух разарао од патње, они су мислили о томе како ћу да наставим своју мисију. Пришао сам учитељу, а он се очински насмеши и срдечно пружи књигу у моје руке. Осетио сам јаке вибрације при самом додиру корица.

- Оваквих копија има више. Неки од наше браће посвећени су њеним преписивањем и дању и ноћу. Ова је за тебе. Да у школи Манасији доведеш преписиваче, а они ће начинити још копија. Без ових речи не може се очувати учење, и његови корени.

- Да ли је то копија „црвене књиге“? Радости мојој нема краја. Учили су ме о њој, чекао сам дан да је узмем у руке.

- Тако је. Ту су оригиналне речи Исуса, Магдалене и Саре, записи Лукини и Томини. Сви су они написали своја јеванђеља, и све је у „црвеној

књизи“, која се данас налази у Тоскани. У рукама породице Медичи, која скрива нашу духовну браћу.

- Козимо Медичи? Познато ми је.

- Његова породица имаће судбину да испуни многе мисије. Требао би да одеш тамо, и упознаш Медичија. Он је момак који ће многе тајне чувати. Његови потомци имаће у будућности оно што ти данас градиш. Преписивачи и уметници. То ће да очува учење. Једну светињу нико није успео да сачува. Књигу Исусову, коју је он лично написао својом руком. У руци је немани која влада светом. Све док је поседују, имаће моћ.

Прислонио сам књигу на груди. Нешто ме је грејало, а такву топлоту нисам никада осетио. Веза са оним временом када су ходали земљом, и променили свет... Капија прошлости се отворила, ваздух око мене постајао је све гушћи, као да више нисам био у овом простору.

Сакрио сам књигу под огртач. Имали смо искројене тајне преграде, да никада нико није могао помислити како носимо нешто осим мача. Учитељ ме је одвео код себе, да тамо преноћим и останем колико хоћу. Скинуо је огртач са себе, и оставио на скривеном месту изнад пећине. Изненадио сам се. Његова кућа била је изнад једне мале гостионице.

- Видео сам ову кућу. Ово је твоје?

- Моје, а припадало је и мом оцу. Живимо од тога, а трудимо се и да помогнемо сиромашнима. Имам жену, три сина и једну кћер. Синови су отишли на своју страну, Марија је још увек са нама.

- Зар није била са нама вечерас*

- Не, трудимо се да никада не идемо сви заједно, да не пробудимо сумњу. Сви људи које си видео вечерас имају породице, а само по један члан напусти кућу и дође на молитву.

Гостионица је у то доба вечери била затворена. Унутра беше све од дрвета и камена, сиромашно, али лепо. Попели смо се горе каменим степеницама, и ја осетих љубав. Нешто ми је говорило да сам у својој породици, и као да сам овде одувек био. Нисам могао препознати шта значи то предосећање. Домаћица ме је срдачно поздравила. Поклонио сам се тој лепој госпи, имала је осмех моје мајке. Поставила је пред нас вечеру и насула вино, а ја сам је све време посматрао, као син мајку.

- Драга госпо, подсећаш ме на моју мајку. А и ти, учитељу, личиш на мога Лазара. Волео бих да упознам вашу кћер.

- Заспала је. Пуно је радила данас, спремала је гозбе за трговце који су пролазили. Поред тога, она је преписивач.

- Прави исту такву књигу - поносно је мајка описала Марију.

- Образовали смо је. Желели смо да наша деца добију знање - рекао је отац.

Лепо разговори са њима испунили су ме лепотом, и спавао сам те ноћи мирно, као да се не сећам ничега из блиске прошлости.

Ујутру је на моја врата неко закуцао. Отворио сам, верујући да је мој домаћин. Већ сам био обучен, у намери да сиђем доле. Отворио сам стара

врата, а предамном се отворила прастара истина. И небеска врата су се отворила, рај беше тако близу, јер гледах у очи невесте своје.

Стајала је гледајући ме сузних очију, а очи њене, исте као моје. И све на њеном лицу слично је мени. Само боја њене косе није црвена, него је боја кестена... Препознао сам други део своје душе, Бог нас је створио у исти дан Постојања. Никада је нисам тражио, нисам веровао да ће у овом животу највећа срећа и мене задесити. А догодила се, као награда после свега преживљеног, после свих крвавих путева и трагедија.

Препознали смо једно друго.

- Поштована госпо, јесмо ли се већ негде видели?

- Нисмо. Хтела са да те упознам, јер знам ко си ти.

- Можда ме познајеш боље од било кога.

Схватила је о чему причам, мисли су нам биле исте.

Сишли смо доле, родитељи су нас чекали за столом. Видео сам по оцу да чита наше погледе, али је све препустио само нама.

- Деспоте, како ти је протекла ноћ? Видим да си упознао нашу Марију.

- Част ми је. Спавао сам ноћас како нисам одавно. Желео бих данас упознати околину.

- На мене је ред да идем на молитву. Можемо заједно шетати. Ако није непристојно, оче? - предложила је Марија.

- Није непристојно. Ти и Стефан сте као брат и сестра. Погледај, па и личите.

- Приметили смо. Ви ћете бити моја друга породица. Нашао сам код вас уточиште и мир. Хвала вам .

Шетао сам са Маријом кроз њихово село и околину, али само сам њу видео пред собом. У савршеном поверењу испричали смо једно другом сав свој живот, све своје мисли и жеље... Дан је пролазио, а моја душа се утапала у њену. Хођао сам, а као да лебдим, причао сам о својим несрећама, а више ниједна није болела. Брао сам јој цвеће са ливаде и пружао у руке које су и моје. Смејала се, а њен осмех је и мој, и кораци су нам исти, и погледи, и ветар нам исто милује косу, и све што је њој лепо, лепо је и мени. Заборавили смо када је почео дан, и да морамо на молитву, јер више нам ништа није значило што је јуче. Седели смо испод дрвета и гледали како две птице одлетеше са гране. Сати су прошли, а ми нисмо причали о ономе што је лебдело око нас. Једна света истина, божанска љубав. Нисам смео допустити да сутрадан одем, а да јој не кажем ништа.

- Молитва је почела, а ми нисмо отишли - тихо је рекла.

Главе су нам биле наслоњене на стабло, седели смо раме уз раме, рука уз руку.

- Маријо... Мислим да је време да причамо о нашој блискости. Јутрос, када смо се погледали... Ми смо се препознали. Мислиш ли исто?

Окрнула ми је лице, задовољни смешак није нестајао са њених усана.

- Јесмо. Ми смо душе близанци. Годинама сам се питала ко си, шта си, хоћеш ли ми икада доћи. Молила сам Господа да ми те наведе на пут. За тебе сам одавно чула. Зар сам могла икада да помислим да си ти онај којег чекам?

Ово је бајка, ово је прича коју само Господ може да напише. Имала сам осећај да ћу пасти без свести када си отворио врата.

- Ја сам се плашио да овај сусрет нећу никада доживети. Знаш, моји звездари су ми рекли да ћу искусити божанску љубав, али ја сам сумњао. Често сам веровао да су ме само тешили из сажаљења. А данас имам само једну жељу. Да останем овде са тобом. Ово место је пуно магије, осетио сам у ваздуху. Молим те да одемо на молитву, да испоштујемо оца. Ти одлучи како ћемо им рећи да смо се препознали.

- Не брини. Мој отац је учитељ, и мислим да је већ и сам схватио. Остави то мени. Када одеш, ја ћу им рећи. Идемо на молитву.

- Стани, само још мало. Све смо приче испричали, само нисмо ону, о светом пољупцу. Када се близанци пољубе, душе се стопе једна у другу, поново се споје. То је неописива радост у царству небеском.

Пољубили смо се. Душе су нам се утопиле једна у другу, у неизречивој срећи. Морао сам да одем следећег јутра. Било је онако како је Марија желела. Разговараће са родитељима, а ја ћу се вратити. Видео сам да су они све схватили, и било ми је лакше због тога. У соби где сам спавао, испод јастука сам оставио кесу пуну златника. У њој и поруку:

„ЖЕЛИМ ДА ВАМ ПОМОГНЕМ ОД СРЦА. ПРИМИТЕ МОЈУ ЗАХВАЛНОСТ. ВАШ СТЕФАН. ВРАТИЋУ СЕ.“

Вратио сам се на измаку јесени, крајем новембра.

Чекали су ме као сина који се враћа са далеког пута. Знали су све, и подржавали су нашу љубав. Остао сам само три дана, уз обећање да ћу се вратити. Морао сам код Жигмунда и браће из Реда.

И трећи пут сам се вратио почетком године, а задржао се много дуже. Марија је носила моје дете. Нисам знао како да се понашам. Опет сам плакао, али од среће и узбуђења. Било ми је познато да она не жели доћи у мој двор.

- Ако носиш наше дете, хоћеш ли пристати да се удаш за мене? Нећу те натерати, биће како желиш. Али, размисли. Тамо је мирно, све је у изградњи, народ је диван, и сви људи су дивни.

- Не могу да идем, разуми ме и опрости. Долазићемо на твој двор, остајаћемо колико желиш, али ћемо се враћати. Сећаш се, рекао си ми да би волео овде остати самном заувек? Нека тако и буде. Буди владар у својој земљи, али ја нисам за такав живот.

Слободан Савић *Бели, Вукошић*

БЕЛИ ГОЛУБЕ

У предвечерје октобарског дана
полети бели голуб
на пут страве и ужаса
не зна шта ће га у ране јутарње сате снаћи
када из дома свог полети
да ће га на хрватском аутопуту
покосити црна муња.
Можда се никад сазнати неће
одакле она дође и ко је и зашто прекинуо лет
голуба белог Тошета Проеског
песника са душом дечачком
његова песма и данас
кроз снове као бели анђео лети и
вечно подсећа на некадашњи лет
Белог голуба и нашу душу и тело крепи.
Погоди те, Тоше, црна муња
и сломи ти нежна крила
нека те у новом свету
анђели чувају и нек ти сваки опрост дају.
Нама остају твоје песме
да те се, Тоше, вечно сећамо
као разиграног
и веселог вечитог дечака

Снежана Томин, Кикинда

ИВЕР

Погледом очајника и звезде бих разбила
да се нису скриле иза кишних облака,
погрешна молитва
погрешан смер,
отцепила се радост од мене,
па далеко одбила као ивер.
Доследна, други образ окрећем,
отровнице кроз срце копају
нападају крв и кости.
Одглумљен поносу длановима нокти...
Боже, Ти им опрости.

Стоианка Попова *Тања*, Софија, Бугарска

ЦВЕЋЕ

У једном малом граду, у тихој улици, била је лепа кућа са још лепшом баштом. Марљиви сељак узгајао је у њој много цвећа. У њему било је једно цвеће које је много волео. Није се издвајало неким јарким бојама, нити силним мирисом, али било је нежно и прекрасно.

Једнога дана туда је пролазио туђинац. Он је угледао то дивно цвеће и одмах га заволео. Стајао је сатима уз ограду и дивео му се. Цвеће је то приметиле и насмешило се непознатом. Тада му он рече:

- Ах, драго цвеће, ти си тако нежно, тако скромно, да не могу да одем одавде док те не понесем са собом.

- Не идем - узвратило је цвеће. - Ја сам прекрасно зато што растем баш овде, у овој башти и имам сељака који брине о мени. Ако ме ти одвојиш и узмеш, ја ћу увенути и временом умрети. Молим те, долази сваког дана, радуј ми се, воли ме, али не тражи ништа више.

Туђинац је сваког дана пролазио покрај баште и све више се заљубљивао у цвеће. Ништа друго није постојало за њега, понекад је ћак остајао да спава на клупи пред кућом да би био ближе своме цвећу. Цвеће, увидевши колико он пати, једног дана му је рекло:

- Драги мој, и ја тебе заволах и желело бих да сам увек са тобом, али да би ме имао за себе, треба да замолиш сељака да ме извади пажљиво с кореном и земљом око њега. Тако можеш да ме пренесеш и засадиш у својој башти и бићемо увек заједно.

Цвеће није знало да туђинац није имао ни дом, ни башту и да нема где да га посади.

Једне ноћи он није издржао, поломио је ограду, ушао у башту и покидао цвеће. Побеглао је с њим у други град, радовао му се, љубио и волео, били су срећни обоје, али не за дуго. Без корена цвеће је почело да вене. Лишће му није било тако свеже, а мирис не тако слadak. Иако је стајало у вази с водом, иако се туђинац бринуо о њему, једнога дана глава му је клонула, умирало је.

Туђинац га је погледао с презрењем и казао:

- Шта ће ми то цвеће, шта ми се свидело у њему, како је жалосно и бледо?! - потом га бацио кроз прозор.

Другог дана он је пошао да тражи друго цвеће које би ставио у празну вазу. Пролазећи тротоаром погазио је бачено цвеће, чак ни да га примети.

Овог пута туђинац је решио да потражи неко дивље цвеће. Пређашње му је задао доста непријатности, а он је желео да доживи нешто ново и узбудљиво. Зато је одлучио поново на пут.

Путујући зашао је у густу шуму. Био је очаран – у њој је цветало толико различитог цвећа. На једном хладовитом месту привукао га је силан и слadak мирис. Погледао је тамо и видео цвеће – свеже, младо. Около њега кружио је рој пчела и други инсекти, али ни један није слетао на егзотично цвеће. То се путнику учинило чудним и он покуша да се удаљи. При покушају осетио је лак терет на леђима. То је било цвеће. Није имало корена, паразитско је и малим канцицама учврстило се туђинцу за одећу. Он га узео у руке и рече:

- Можда је то моје цвеће, само ме нађе.

Обрадован, понео га је у свој кућерак. Путем оно га је опијало све више својим сладуњавим мирисом и говорило како је срећно, како је снивало о таквом као што је он.

Када су стигли, туђинац је био скоро омађијан, спреман да испуни сваку жељу новоме цвећу. Оно није било задовољно кућом коју је видело. Желело је већу као и много других ствари у име љубави и среће коју је обећавало да поклони своме изабраном.

Он је био спреман да уради све за њега. Радио је неуморно, направио нови дом, носио је то егзотично цвеће и показивао га свуда, зато што је оно хтело да буде центар пажње, да он буде само његов, да остави своје пријатеље...

- Они ни по чему нису бољи од тебе, шта ти дају, чиме су заслужили да им помажеш? - говорило је цвеће. - Нисам ли ти довољна? Ја могу да ти дам све о чему си маштао. Веруј ми, учинићу те много срећним, ужасно срећним.

Ужасно – била је права реч. Туђинац је запазио да ово цвеће нема потребе за водом, као претходно. Било је грабљиво... Хранило се инсектима који су слетали поврх његових чашица, привучени опојним мирисом. То се туђинцу учинило мало чудним, но прихватио га. Љубав га је изазвала.

Временом је схватио да љубав једног зверског растиња је исто зверска. Она му је одузела слободу на коју је био навикао. Појела је његову гордост и слободан дух, присвојила је његове дане и ноћи.

Једнога дана, откако скоро ни један инсекат није слетео на врх цвета, туђинац је покушао да помилује своје цвеће, јер му се учинило тужним. Одједном оно му је стегло прст чврстим и халапњивим устима и полако га гутало. Човек је премро од ужаса и боли, али после је приметио да је цвеће постало још лепше, а његов мирис јачи. У име заједничке среће, лепоте и љубави он је жртвовао део себе. Али, то се понављало временом и сваки пут он је губио по нешто.

После неколико година крај куће је прошао један пријатељ странчев. Одлучио је да га види. Покуцао је, но нико није одговарао. Тада је он отворио врата и ушао. Крик ужаса се отргао из његових груди, пошто је видео како неко огромно, јарко-црвено цвеће гута последње парче његовог пријатеља. У кући свуда је било мањих цветова истог изгледа од којих се ширио неподношљив смрад.

Изненада туђинац се пробудио обливен студеним знојем. Опијао је своје утрнуло тело. Он је сањао овај кошмар, легао је под једним храстом у непознатој шуми у којој је синоћ омркнуо. Подигао се, разгледао околно дивље место и жмарци су га пробили. Олучио је, треба одмах да се макне отуда. Појурио је свом

снагом кроз шуму докле му и последње дрво није остало иза леђа. Пред њим се ширио пут и нудио нове доживљаје... Сео је на један камен, а главу притиснуо длановима. Пред очима су му се још увек вртеле слике кошмара. Замислио се над животом. Шта је у суштини имао, а шта је тражио?

На путовањима је видео много тога, додиривао различито цвеће, али чинило му се да никад није открио своје. У неким моментима се осећао незадовољним или досадним самом себи. Можда би требало, заиста да се врати у своју скромну кућу, да нађе некакав посао и да остави авантуре и пређашњи начин живота. Његова слободна душа није волела тапкање у месту и једноличност, више је волео промене и путовања. Али с друге стране, већ није био млад. Требало би да се заустави негде и почне живети мирно. С таквим мислима полако пође кући.

Већ се смркавало, кад је отворио улазна врата, поглед му се зауставио под прозором на нешто што је зрачило слабом, меком светлошћу. Пришао је и видео своје цвеће. А сасвим је био заборавио на њега. Подигао га пажљиво. Иако је било увенуло, оно је још увек одавало изузетан мирис од кога се срце туђинца стегло од бола. Мала суза сместила се у крајичку његовог ока, а из груди му се отео дуги уздах. Нежно је помиловао мртво цвеће, али већ је било касно да за њега учини било шта. Ако не више, могао је само да га стави међу странице неке књиге и тако да га чува за успомену.

Ожалошћен ушао је у собу и пажљиво спустио цвеће на сто. Тада је приметио да му је у руци остало неколико ситних, светлуцавих семенки. Туђинац се осмехнуо. Већ је знао шта треба да ради и каква је била последња жеља цвећа.

Ујутру је устао рано. Марљиво је раскопао малу леју под прозором и брижно засејао семенке. Потом је почистио и средио кућу, а за цвеће је изradio специјалну кутију од велура и га положио у њу.

Следеће седмице он је нашао посао као баштован у кући једног богаташа.

Једне вечери, када је стигао уморан с посла, и као сваке вечери полио леју под прозором, приметио је тек изникле нежне стручиће. Сузе радоснице замаглеиле су његов поглед. Цвеће је оживело.

Убрзо, под бригом туђинца, млади стручићи су порасли и расцветали се, исто нежни и пријатног мириса.

Кроз године туђинац је имао најлепшу башту у целој околини и најбољи баштовани долазили су њему по савет.

Сваке вечери он је отварао кутију са цвећем и по две сузе падале на њега, тако да оно није изгледало суво и мртво, већ мало увело. На столу у соби увек се налазио раскошан букет од истог цвећа које је стално расло у леји под прозором.

Стојанка Ковачевић, Сремски Карловци

Мирише зрео
црни дуд. Мала буба
на њему спава.

*

Жито до паса
ветар таласа. Само
се цврчак гласа.

*

На ниском жбуну
сенице дремају. Све
бело око њих.

*

Румено Сунце
лако се диже изнад
уснулог жита.

*

Над Дунавом мир.
Тек се слути зора у
крошњама врба.

*

Бели се Дунав
прекривен ледом. Ћути.
чамци мирују.

*

Циганска посла:
једно другом до уха –
седморо деце.

*

Осама. Поноћ.
Неће ме снови ноћас
наћи. Плакаћу.

Тадија Ераковић, Нови Сад

ШТОК

Очима хватам
небески свод,
звезде репатице
и светли зрак.
Видим
косе дуге и минивал.

Када ме не буде,
ни овде,
ни тамо,
ни онамо,
недостајаће ми
Раковац,
Венац,
кафеција Стево,
Вареника Перо и Крај света,
Олимп,
Кордун,
Илиџа,
Бранко, Бранка, Змајевац,
Карловци, Стражилово,
и пут за Венац.

Шток, молим!
Још један!
И опет шток!

Недостајаће ми!
И хоћу,
и нећу
и ћао,
и здраво,
и никада више
минивал.
Опет је кратак овај дан.

Тамара Луцић Динић, Неготин

СМРТ ДЕЛА

Убица сам који се престравио свог убиства.
Сенка сам која је стала на сред пруге
и претњом натерала воз да стане.
Убица сам који је из све снаге потрчао ка ивици
истерујући ветром све угинуле птице из главе.
Натруле, батргале су се још помало,
пиштале су измучене. Молиле за милост.
Убица сам који је плакао над својим злочином.
Без имало стида и кајања.
Јер не успева вода увек да тече тамо где жели,
понекад тихо зајубори на немогућим местима.
На образима малих девојчица које чекају казну,
смишљену од њима најдражих.
Понекад се појави ујутру на јастуку.
Само обрис сузе, само мирис буре,
само изборане руке које кишу приносе устима.
Убица сам који је то постао из очаја.
Који је за убиство користио чисту воду,
јаку реч и нежност.
Заључајте ме да не бесним више.

Татјана Вујанић, Надаљ

ОГЛЕДАЛО

Професор, Јован Бајић, мој дугогодишњи познаник дуго времена је спремао свој докторски рад. О том раду смо нас двоје често причали. Запажала сам да је професор на неки начин сазревао док је радио ту тему и истовремено постао нека врста зависника од ње саме. (Нестале су и његове ретке приче о ноћним рекреативним шетњама.) Сваки наш разговор је у великој мери био посвећен теми коју је он обрађивао. То је мене доводило у ситуацију у којој сам имала двоструку улогу. Постајала сам временом добар познавалац те теме и највернији слушаалац приче о њој. Некада сам имала осећај да сам се претворила у микрофон јер сам могла само да слушам, а не и да постављам питања, а камоли да нешто и просуђујем. У току тих наших сусрета који нису личили на разговоре него на његове монологе, сазнала сам да ће он ускоро пред једном групом професора, својих колега, направити неку врсту *генералне пробе*. (Барем сам ја то тако разумела.)

Јован је умножио свој рад и дао колегама да га прочитају како би могли на *проби* да изнесу своја мишљења и постављају питања.

На овако организованој презентацији доживео је изванредан успех који човек само пожелети може. Колега професор, који је водио скуп, био је необично задовољан и није крио осмехе задовољства. И остале колеге су пришле да му честитају уз бројне похвале. Ја сам стајала по страни и уживала у својој новој улози радозналост и обавештеног посматрача.

Јована је преплавило осећање самоуверености; гледам у човека који се толико изменио због осећања успеха да га више и не препознајем. Лице му сија од поноса, а победнички смех титра на његовим уснама.

Следи закуска и надрављање; он је стално у средини просторије окружен колегама и признањима. Његов глас је свечан и мало дубљи него иначе; гримасе на лицу, мени до сада непознате, делују ми скоро аристократски. Говори полако и јако бира речи, а то му раније уопште није била одлика. У току разговора непрестано додирује саговорнике, што иначе нема обичај. Не скида осмех са лица. Задовољан је.

Тек на крају, када су већ многи отишли, прилазим му и ја. Уздрхтавши од радости што је све добро прошло, пружио ми је руку. Осетих јак стисак његове шаке. За тренутак само стојимо и гледамо се, а онда је он проговорио. Постепено се у причању и гестовима преда мном појављује мени добро знани Јован.

Сутрадан је заказана званична одбрана докторског рада. Комисија седи за столом бочно према публици, а он седи насупрот њој. Ја сам заузела положај у горњем левом углу сале, последња столица лево да би погледом обухватила сцену и публику.

Оно што је било на јучерашњој проби мање више се данас поновило. Чланови комисије су постављали бројнија и краћа питања. Јован је полако одговарао на њих са, мени, мањом сигурношћу него јуче. Публика у тишини слуша сваку изговорену реч, а ја по боји његовог гласа осећам да је незадовољан. Иако се труди да звучи смирено и прибрано. Наслоњена на столицу посматрам његов профил. Чешка се по бради, а лице му се сија од зноја. Грло му се суши, те често узима по гутљај воде. Највећи део публике јуче није био присутан и то код њега није могао уочити.

Јован је успешно одбранио свој рад. Поново је окружен људима који му упућују честитке, а ја поново стојим по страни и слушам делове разговора.

Пратим његове очи, гримасе и његов глас. Делује мање полетно и мање самоуверено него јуче. То баш не разумем. Постоји нека једва приметна сенка на његовом лицу. Усиљено се смешка. Више пута је руком намештао кравату, као да га гуши. Осећам да га нешто мучи.

Опет сам намерно дочекала да међу последњима приђем и честитам му. Накривила сам главу да би боље видела његово лице. Његове тамне обрве се скупљају, а чело мршти. Очекујем да ћу поново постати његов најважнији слушалац.

Јован говори некако спорије и гласом који је тонски пао. И ја започињем своју кратку причу о његовом раду. Он ме прекида једним наглим покретом руке. Започиње једну реченицу и мимо обичаја не гледа ме у очи, него поред мене некуд далеко. Говори без мени видљивог повода и видљивог разлога.

- Јутрос сам неодевен изашао из купатила и прошао поред великог зидног огледала, а онда се вратио назад и стао испред њега. Када сам се угледао... грозно.

Ја сам одмах разумела шта је он хтео да каже и зато сам само ћутала. Схватила сам да је он у једном дану доживео сјајан успех пред другима, а пред огледалом разочарање. Скоро сам сигурна да је и њему дошла у свест древна мудрост - да у свему треба имати меру.

Не, није криво огледало, него се десио сукоб унутар његове личности. Очито је избила драматика која јако дуго траје у њему; дубока, тешка и неизбежна. Врло су близу били доживљаји великог признања пред јавношћу и осећање одбојности пред запуштеним сопственим изгледом. Само део њега је блистао. Али није он јединствен случај. Сваки добитак значи негде и некакав губитак. Опасно је кад баш све добро иде.

Ставила сам руку на његово раме у жељи да га охрабрим. Ништа није рекао, само ме је погледао и захвално климнуо главом.

Татјана Трашевић, Ниш

ПРОЛЕЋНИ ТРЕНУТАК

Све цавти, а бехар у мојој души
доноси латице и угодне мисли
о недосањаним сновима и
неопеваним сањама.

Наговештај љубави и додира меког
уноси лаки немир у моје биће,
а топлина погледа милог
пријатне вибрације Божије вечности
и хармоније у њој.

Ношена наговештајима љубави
ходам као по облацима
на путевима снова, а
у твом мени драгом микрокосмосу.

ОВИМ ПОБЕЋУЈ!

Када су се сусреле
прошлост и будућност,
у њиховом судару
настала је садашњост
и тако је дефинисано време.

Вертикалу прошлости и будућности
и хоризонталу садашњости,
као и крсни знак на коме је распет Христос,
видео је свети цар Константин као знамење
на небеском своду.

Тако дефинисаним васељенским знаком
уз завештање: „Овим побеђуј!“
уграђени беху темељи и срж на коме
Господ поручи како изградити хришћанску свест
и Богу угодну цивилизацију.

БИОГРАФИЈЕ АУТОРА

АЛЕКСАНДАР СТАНОЈЕВИЋ рођен је 1952.г у Врању. Живи у Нишу. Објавио је књиге: *Иза мог пера* (1999, Врање), *Нишлије, а нису калфе* (2007, Ниш), *Как(в)о нам је памћење* (2010, Ниш), *Речи у лавиринту душе* (2010, Ниш), *Речи у лавиринту душе 2* (2013, Ниш) и *Речи у лавиринту душе 3* (2014, Ниш).

АЛТЕНКА САПУНЦИЕВА алиас *Латинка Златна*, рођена је 1957.г у Бугарској. Живи у Ловечу, Бугарска. Објавила је 9 збирки песама: *Жена природе* (1994), *Избрани од Сунца* (1998), *Родопске Беллс* (2004), *Нисхан* (2006), *Реквијем* (2007), *Стидљивост* (2008), *Мелодија у зеленом* (2009), *Сјај* (2010) и *Дах* (2012).

АНЕТА АЛЕКСАНДРОВ рођена је 1976.г у Сурдулици. Објавила збирку песама *Неко умире* (2006, Врање). Живи у Врању.

БОЈАН ИВАНОВИЋ рођен је 1982.г у Београду. Живи у Ваљеву. Објавио је 6 збирки песама: *Сањар* (2006), *Свет који тражим* (2006), *Између светлости и таме* (2007), *Шумадијски венац* (2010), *Записи једног сањара* (2011) и *Песме за душу* (2014).

БОРИСЛАВ ПУТНИК *Пуб* рођен је 1940.г у Елемиру. Живи у Новом Саду. Објавио је: *Ја мислим, ти мислиш, он (с)мисли* (1985, Нови Сад), збирка афоризама за децу *Азбука и абецеда* (1986, Нови Сад), 2 романа: *Ни за, ни против - напротив* и *Волови на млечном путу* (1987, Нови Сад) и збирку сатире (трилогија) *Кроз црвено, Балвани из националног парка* и *Чувар вести радничке класе* (1988, Нови Сад). Члан је Комисије за пријем у чланство.

БОРКА ДРАГОЉЕВИЋ рођена је 1949.г у Доњем Раткову, БиХ. Живи у Новом Саду. Објавила је 2 збирке песама: *Писмо за Крајину* (2009, Нови Сад) и *На пређеном путу изгинусмо* (2010, Нови Сад). **Члан је Комисије за пријем у чланство.**

БОРКА ЖИВАНОВИЋ рођена је 1941.г у селу Лужани, Крајина. Објавила је 3 збирке песама: *Козарачка мајка* (2007, Нови Сад), *Збегови из Крајине 1993. и 1995. Патња народа мог* (2008, Нови Сад) и *Сељанка* (2011, Нови Сад).

БРАНКА ЗЕНГ рођена је 1955.г у Панчеву. Живи у Панчеву. Објавила је 2 збирке песама: *Сунцокрет* (2010) и *Михољско лето* (2011).

БРАТИСЛАВ ПЕТРОВИЋ *Браца* рођен је 1961.г у Шљивовику, СО Бела Паланка. Живи у Белој Паланци. Објавио је 4 романа: *Изјава* (2007), *Крвава*

нишавска зима (2008), Цариградски друм (2013) и Романа (2013), сатирични роман на дијалекту *С'н ил' јава* (преведен и на бугарски језик, 2012), хумористични роман на дијалекту *Госпавина слава* (2012), 2 монографије: *Манастир Свете Богородице у Сићеву* (2010) и *Манастир Успење Пресвете Богородице у Вети* (2012). **Председник је Огранка Бела Паланка.**

БУДИМИР ФРКА рођен је 1948.г у Љубљани, Словенија. Живи у Новом Саду. Објавио је 2 збирке песама: *Грана ватре* (1975) и *Оглас препарираних птица* (2011), *Контактно уземљење* (2013) и *Структура гравитације* (2013) и 4 збирке песама за децу: *У загрљају дечијег срца* (2011), *У загрљају дечијег срца 2* (2012, СКОР, Нови Сад), *У загрљају дечијег срца 3* (2012) и *Кликериште под дудом* (2012). **Члан је Уређивачко-издавачког одбора.**

ВАЊА АНГЕЛОВА алијас Ada Merope Nikopolis Ad Istrum рођена је 1967.г у Црвени Брег, Бугарска. Живи у Велико Тарново, Бугарска. Објавила је 15 збирки песама: *А куда сада, Смисао живота, Са вером у срцу, Једна различита страница, Очи дана, Вилендорфска Венера, Временска двоколица* (преведено на македонски и енглески језик), *Ulpia Nikopolis Ad Istrum, Меропе, Под незрелим сенкама Нукте, Игра Салиса, Наследници Херакла* (преведено на македонски језик), *Повратак у Галицију, Испред жртвеника и олтара и Путеви провиђења.*

ВЕРА АЛЕКСАНДРИЋ рођена је 1931.г у Обреновцу. Живи у Новом Саду. Објавила је 25 књига. **Један је од оснивача СКОР и почасни председник.**

ВЕРА ЦВЕТКОВИЋ рођена је 1949.г у Новом Селу, СО Лесковац. Живи у Книћанину. Објавила је 2 збирке песама: *Верина нада у љубав* (2012), *Створили смо љубав* (2014) и збирку песама за децу *Двориште на селу* (2013).

ВЕРОСЛАВА МАЛЕШЕВИЋ рођена је 1960.г у Београду. Живи у Костолцу. Објавила је 3 романа: *Трагачи* (2009), *Опет у тегли* (2011) и *Anpi* (2013).

ВЛАДИСЛАВ АРСЕНОВИЋ Саморастник рођен је 1954.г у Горњој Бадањи, СО Лозница. Живи у Шапцу. Објавио је књигу афоризама и кратких прича *Кад заљуља* (2009) и 7 збирки песама: *Насликано опевано* (2004, Београд), *Благо Владисава Саморастника* (2005), *Глогови мириси* (2006), *Нема стега* (2008), *Мало среће* (2011), *Божанствена сила* (2013) и *Пробуди се* (2014).

ВОЈИСЛАВ ТРУМПИЋ рођен је 1936.г у Гњилану. Живи у Јагодини. Објавио је 2 збирке песама: *Око дома мог* (2007) и *Песма не умире* (2011).

ГОРАН РАНЧИЋ рођен је 1960.г у Бабушници. Живи у Бабушници. Објавио је 2 збирке песама: *Златан кључ од непотребних речи* (2004,

Панчево) и *Лов на славуја старијег од песме* (2013, Бабушница), и 1 збирку прича на дијалекту *Сенће* (2012, Бабушница).

ГОРАН ТРИФУНОВИЋ рођен је 1983.г у Шапцу. Живи у Новом Саду. Објавио је збирку песама *Пишем за тебе* (2009).

ГОРДАНА Љ. МИЉКОВИЋ рођена је 1955.г у Параћину. Живи у Параћину. Објавила је 5 збирки песама: *Са призвуком туге* (2003), *Вечност поезије* (2006), *Свет камених фигура* (2008), *У сусрет пролећу* (2010), *Сунчани цвет* (2013).

ГОРДАНА ПАВЛОВИЋ рођена је 1971.године у Сарајеву, БиХ. Живи у Београду. Објавила је збирку песама *Аманет*.

ГОРЈАНА АНА ДАБИЋ рођена је 1959.г у Београду. Живи у Београду. Објавила је збирку песама *Очи говоре*.

ГРОЗДАНА ЦРЕПАЈАЦ рођена је 1971.г у Банатском Карловцу. Живи у Банатском Карловцу. Објавила 12 збирки песама: *Сенке моје душе* (2002), *На крилима времена* (2002), *Сат живота* (2003), *Чувар самоће* (2004), *Додири* (2005), *Пролећни сан* (2007), *Мансарда живота* (2008), *Осека и плима* (2008), *Јеси ли се озледило, дете моје* (2009), *Обала неспокоја* (2010), *Зашто* (2013), *Рукопис Сунца* (2013) и 2 романа: *Моћ храбрости* (2004) и *Кристина* (2008).

ДОБРИЛА РИСТИЋ рођена је 1953.г у Сокобањи. Живи у Сокобањи. Објавила је роман *Скок у спас или грех средњег прста* (2013 Ниш.), збирку песама *Panta rei* (2013, Ниш), збирку песама за децу *Бела трешња* (2013, Ниш, путописну књигу *Мирис земље фараона* (2013, Ниш.) и збирку приповедака *Утвара* (2014, Београд).

ДОБРИНКА СИМИЋ рођена је 1936.г у Пироту. Живи у Нишу. Објавила је 4 збирке песама: *Мојој грлици* (2010, Ниш), *Теби* (2011, Ниш), *Звезда моја* (2012, Ниш) и *Једна младост жедна младости* (2014, Ниш).

ДРАГИЦА ДОБРИЈЕВИЋ рођена је 1944.г у Аранђеловцу. Живи у Смедереву. Објавила књиге *Весела биологија од А до Ш, од Ш до А* (2003, Смедерево) и *Весела азбука*.

ДРАГИЦА ЖДРАЛИЋ рођена је 1974.г у Мостару, БиХ. Живи у Петроварадину. Објавила је 3 збирке песама: *Суза избјеглице* (1997), *Птице лете доље* (2000) и *Молитва анђелу* (2001). **Технички је уредник Уређивачко-издавачког одбора.**

ДРАГИЦА КОРАЋ ИВАНОВИЋ рођена је 1954.г у Радучу, СО Госпић, Хрватска. Живи на Новом Београду. Објавила је збирку песама *Пркосим ветру* (2013, Београд).

ДРАГОЉУБ СТАНКОВИЋ рођен је 1942.г. Живи у Београду. Објавио је збирку песама *Пољупци са мирисом процвалих липа* (2011) и збирку песама за децу *Декина стиходарја* (2012). **Потпредседник је СКОР.**

ДУШАН ЂОРЂЕВИЋ рођен је 1951.г. Живи у Нишу. Објавио је монографију *ШОСО „14. октобар“ Ниш наших 20, 30, 60 година* (1997, Ниш), *Култура здравог живота, Еколошко васпитање*, (2006, Ниш), *Педагошке слагалице* (2009, Ниш), *Методички путолази* (2013, Ниш), и 4 збирке песама: *Тиховање* (2006, Ниш), *Исповест* (2007, Ниш), *Молитва* (2008, Ниш) и *Прибежишта* (2014, Ниш).

ДУШАН ЖИВКОВИЋ рођен је 1955.г у Бијаковцу. Живи у Београду. Објавио је збирку песама *Само за љубав*.

ДУШАН Ж. ЈОВАНОВИЋ рођен је 1947.г у Долу, СО Бела Паланка. Живи у Белој Паланци. Објавио је књиге: *Бесмртници села Дол* (2001), *Несрећни догађаји у лову* (2001), *Волим Дол* (2002), *Волим лов* (2003), *Монографија Дола* (2003), *105 година лова у Белој Паланци* (2003), *Дуг завичају* (2004), *Горски цар* (2005), *Долски времеплов* (2006), *Белопаланачка азбука* (2007), *Ловачке форе и фазони* (2008), *Историја ловства Беле Паланке* (2008), *Хроника заплањског ловства* (сарадник, 2009), *Белопаланачке фудбалске звезде - први део* (2010), *Дол постоји или не постоји* (2010), *Белопаланачке фудбалске звезде - други део* (2011), *Шакал и ракунопас* (2011), *Матуранти гимназије из 1966.године* (2011), *Белопаланачке фудбалске звезде - трећи део* (2012), *Белопаланачке фудбалске звезде - четврти део* (2010), *Прекорамске ловачке чари* (2013), *Белопаланачке ловачке чари* (2013), *115 година ловства у Белој Паланци* (2013), *Ловачке искре и искрице* (2013), *Споменик ослободиоцима Беле Паланке од турака* (2013) и *Ловачки календар* (2014).

ЕМИЛИЈА ЖИВКОВИЋ рођена је 1936.г у Грузи, СО Крагујевац. Живи у Крагујевцу и Суботици. Објавила је збирку песама *Корак до свитања* (2012, Београд).

ЖИВКА ЗУБАНОВ рођена је 1960.г у Беочину. Живи у Беочину. Објавила је књигу *Примена лековитог биља у лечењу - И биље изворе* (2010), и 3 збирке песама: *Кишобран на тротоару и писма Јулији* (2008), *Нисам као други* (2005), *Бљесак Фрушке Горе* (2002).

ЖИВОЈКА ЖУЈКИЋ рођена је 1955.г у Пожаревцу. Живи на Раковој Бари. Објавила је 4 збирке песама: *Пантеонски храм у грудима* (2000), *Осунчана* (2007), *Ватреница у Хомољу* (2012) и *Дуге сенке*.

ЗАГОРКА ТОПОЛАЦ-РИСТИВОЈЕВИЋ рођена је 1939.г у селу Богдање, СО Трстеник. Живи у Трстенику. Објавила је 4 збирке песама: *У име живота* (1994), *Искре на длану* (1996), *Док не утрну звезде* (2002), *Капи душе* (2009).

ЗОРА РАШКА рођена је 1954.г у селу Црна Бара, СО Чока. Живи у селу Остојићево, СО Кикинда. Објавила је: *И после Маријане Маријана* (2007), збирку прича *Поглед у небо* (2009) и роман *Мостови чежње* (2013).

ЗОРАН МАСЛАКОВИЋ рођен је 1969.г у Нишу. Живи у Нишу. Објавио је 2 збирке песама: *Сањарења* (2002, Ниш) и *Обрачун души* (2003, Ниш) и роман *Једна нишка прича* (2013, Београд).

ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ рођен је 1943.г у селу Кленике, СО Бујановац. Живи у Врању. Објавио је 2 збирке кратких прича: *Записи са Пчиње* и *Из врањске чаришје*.

ЗОРИЦА СТАНКОВИЋ рођена је у Сврљигу. Живи у Нишу. Објавила је збирку поезије *Зорујем зору* (2010).

ЗОРКА ЧОРДАШЕВИЋ рођена је 1951.г у Модрану, СО Бијељина, Република Српска. Живи у Франкфурту, Немачка. Објавила је 7 збирки песама: *Семберске сузе* (1997, Крушевац), *Расуто стадо* (1999, Београд), *Чаробни оркестар* (1999, Подгорица), *Брезе у завичају* (2001, Земун), *Дјечак и свитац* (2008, Краљево), *Семберијски вијенац* (2008, Краљево) и *Семберијски славолук* (2013, Шамац).

ИГОР СТАНКОВИЋ алијас *Змај Врањски*, рођен је 1977.г у Сурдулици. Живи у Новом Саду. Објавио је 3 збирке песама: *преОкупације Ума* (2004), *Демола* (2005) и *Црни снег* (2006) и збирку приповедака *Горко семе* (2009).
Председник је СКОР.

ЈАДРАНКА ЋУЛУМ рођена је 1965.г у Кључу. Живи у Вршцу. Објавила је 8 збирки песама: *Корак до сна*, *Између времена*, *На длану песма*, *Карта за снове*, *Презрело јутро*, *Иза будућности*, *Душа молитвена*, *Кошава*, аутобиографску збирку *Босонога принцеза* и монодраму *Женске тајне*.

ЈЕЛЕНА РАДОЊИЋ рођена је 1988.г у Горњем Милановцу. Живи у Горњем Милановцу. Објавила је збирку песама *Линија бесконачности* (2011).

ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ рођена је 1978.г у Пожаревцу. Живи у Великом Градишту. Објавила је 2 романа: *Магличасти људи-шамар провинцији* (2011) и *Кучке* (2012).

ЈЕЛИЦА БОГОЈЕВИЋ рођена је 1963.г у селу Цакановац, СО Прешево. Живи у Бабушници. Објавила је 2 збирке песама: *Патроне срчаности* (2001) и *Поезија песнику вук* (2002).

ЈОВАНА РАИЛИЋ рођена је 1994.г у Санском Мосту, БиХ. Живи у Прњавору, Република Српска. Објавила је збирку песама *Од пулоља до руже* (2009, Прњавор).

КАТАРИНА СТАМЕНКОВИЋ рођена у Врању. Објавила је збирку песама *Верујте ми шта ћу вам сада рећи* (2013).

ЛАЗАР ЛАУШЕВ рођен је 1933.г у Врањеву, СО Нови Бечеј. Живи у Идвору. Објавио је 2 збирке песама: *Зајаши ветар* (2011), *На крилима маште* (2011).

ЛЕПОСАВА УВАЛИН Лена рођена је 1949.г у Српској Црњи. Живи у Кикинди. Објавила је 5 збирки песама: *Стао Лала на лудају, а што не мож' Соса, Духовне песме, Љубави одана, Душом одана и Истина у оку*.

ЉИЉАНА ГЛИГОРИЈЕВИЋ рођена је 1963.г у Дарковцу, СО Црна трава. Живи у Власотинцу. Објавила је књигу *Ми ћемо ти бити нада* (2013, Смедерево).

ЉИЉАНА МАРИЋ рођена је 1954.г у селу Врбовац, СО Смедерево. Живи у Смедереву. Објавила је 2 збирке песама: *Страх да се крене са облаком* (2013, Смедерево) и *Тражим наду за дан* (2014, Смедерево).

ЉИЉАНА ФИЈАТ рођена је 1959. године у Зрењанину. Живи у Новом Саду. Објавила је збирку песама *Софија од Месеца* (2011) и монографију *Мере против прања новца у банкама* (2012). **Члан је Надзорног одбора.**

ЉУБИНКА ЖИВКОВИЋ ЗЛАТКОВИЋ рођена је 1954.г у селу Бреница, СО Ниш. Живи у Нишу. Објавила је збирку песама *Беспућа* (1997, Ниш).

ЉУБИНКА СВЕТОЗАРЕВИЋ Љунка рођена је 1958.г у Лозовик, СО Смедерево. Живи у Нишу. Објавила је збирку песама *Мој сан* (2007), књигу *Бонтон* (три издања 2004, 2005, 2014).

ЉУБОМИР ГЛИГОРИЋ рођен је 1940.г у селу Алексићи, СО Бања Лука, БиХ. Живи у Новом Саду. Објавио је 5 збирки песама: *Рука немирна* (1980), *Бели дланови* (1982), *Са првог огњишта* (1982), *Мартовске љубави* (1983) и *Буре барута* (2013).

ЉУБОМИР ТРОЈАНОВИЋ рођен је 1963.г у селу Брањевац, СО Бујановац. Живи у Врању. Објавио је збирку песама *Живот или грешка. Председник је Огранка Врање*.

МАЈА ТОМИЋ рођена је 1991.г у Богатићу. Живи у Богатићу и Новом Саду. Објавила је збирку песама *Изнад облака* (2014).

МАРИЈА ЛЕСАН рођена је 1988.г у Београду. Живи у Београду. Објавила је 3 збирке песама: *Сокови бола и срдитости* (2013, Београд), *Ватре са Суматре* (2013, Београд) и *Друга пловидба* (2013, Београд).

МАРИЈА МИЛЕНКОВИЋ Маца рођена је 1956.г у Пироту. Живи у Нишу. Објавила је 2 збирке песама: *Бесмртни беседари* (2010) и *Распеће* (2014).

МАРИНА АДАМОВИЋ алијас *Камин(н)гс*, рођена је 1962.г у Нишу. Живи у Нишу. Објавила је 4 збирке песама: *Curriculum Vitae* (2011, Београд), *Психоделија минијатуре* (2012, Београд), *The rest of 1* (2013, Београд) и *То што ви називате лудилом* (2013, Београд). Објавила је и 4 електронских књига.

МИЛАН ДОБРОВОЉСКИ Ранчер рођен је 1951.г у Прњавору, БиХ. Живи у Маглићу. Објавио је 6 збирки песама: *Фрушка Гора, љубави моја* (2006, Бачки Петровац), *Пустаро, успомено моја* (2009, Бачки Петровац), *Мирушка* (2011, Бачки Петровац), *Ех... та љубав* (2011, Бачки Петровац), *Препознај се, љубави* (2011, Бачки Петровац) и *Мирушка, жена сумњивог морала* (2013).

МИЛАН МИЛУТИНОВИЋ рођен је 1966.г у Београду. Живи у Београду. Објавио је књиге: *Крстарење изван видокруга* (1997), *Искре душе* (1998), *Изворишта* (2000), *Шапат птица или одјеци тишине* (2005) и *Корак до...* (2007).

МИЛАНКА ГОЛУБОВИЋ рођена је 1959.г у Ореовици, СО Жабари. Живи у Пожаревцу. Објавила је 2 збирке песама: *Кап дубља од језера* (1994, Параћин) и *Одјеци ћутњи* (1999, Ћуприја), сонетни венац *И песма крила има* (1997, Пожаревац), ратни дневник *Печат времена злог* (2000, Мало Црниће) и новела *Мостарске сузе* (2007, Београд).

МИЛЕ КОСТИЋ рођен је 1951.г у селу Дубница, СО Врање. Живи у Дубници. Објавио је 2 драме: *Нећу татка да обрукам* (2004) и *Памет ноге води* (2006), 2 романа: *Месечева невеста* (2009) и *Улична дресура* (2013), и 2 збирке пословица и изрека: *Свака грбина товар не носи* (2011) и *Срећа у плитком џепу* (2014).

МИЛЕТА ТОМИЋ Мимо рођен је 1947.г у селу Ручићи, СО Горњи Милановац. Живи у Ваљеву. Објавио је збирку песама *Поетика порука* (2003.)

МИЛИЈАНА ГОЛУБОВИЋ Мика рођена је 1952.г у селу Дреновци, СО Ражане. Живи у Ужицу. Објавила је 2 збирке песама: *Недосањани снови* и *Можда невреме стане*, збирку песама за децу *Дођи да ти нешто шапнем*.

МИЛИЦА СТОЈКОВИЋ рођена је 1989.г у Врању. Живи у Нишу. Објавила је 2 збирке песама: *Тек сам почела* (2002, Врање) и *Само своја* (2008, Врање).

МИЛЕНКО МИЛОШЕВИЋ рођен је 1959.г у Модричи. Живи у Маглићу. Објавио је 10 збирки песама: *Плава планета* (2000), *Бог се љубав зове* (2004), *Прибојавам се доброте* (2005), *Тренутак љубави* (2007), *Одјеци Вечности* (2007), *Чини ли се љубав* (2008), *У мени борба* (2009), *Куда* (2010), *Сазвучја Духа* (2011) и *Стазама Вечности* (2012).

МИЛОШ ИВЕТИЋ рођен је 1969.г у Книну. Живи у Футогу. Објавио је 2 збирке песама: *Рехабилитација* (2011, Футог) и *Казна без злочина* (2012, Нови Сад), 2 монографије: *Трагом братства Иветић* (2014, Нови Сад) и *Родослов – Иветићи из Пеуља* (2014, Футог), а коаутор је библиографског дела *Сјећање на Боју Гашић - Иветић* (2012, Нови Сад). **Потпредседник је СКОР.**

МИЉАНА ИГЊАТОВИЋ КНЕЖЕВИЋ рођена је 1952.г у Пироту. Живи у Нишу. Објавила је роман *Игра судњег дана* (2012, Ниш) и 2 збирке песама: *Градови са оне стране пута* (2012, Ниш) и *Верижњача за душу* (2013, Ниш). **Председник је Огранка Ниш.**

МИОДРАГ БРКИН рођен је 1977.г у Кикинди. Живи у Кикинди. Објавио је збирку песама *Прасак светлости* (2008).

МИОМИРКА НЕШИЋ рођена је 1941.г у Беранама. Живи у Смедереву. Објавила је роман *Мачем од месечине* (2007), књигу есеја *Злазне птице* (2008, Смедерево), *Разорен мравињак* (2009, Смедерево), *Ваздушна опасност* (2010, Смедерево), *Кроз огледало* (2011, Смедерево), *Венци од сонета* (2012, Смедерево) и *Вертикале* (2013, Смедерево).

МИРЈАНА ЂАПО рођена је 1950.г у Смедереву. Живи у дистрику Брчко. Објавила је 2 збирке песама: *У бунилу* и *Тумарање по егу*, 2 збирке песама за децу: *Пут у седиште бајке* и *Лепе и ружне речи*, збирку приповедака *Клуна за тиху рају*, роман *Елусион*.

МИРЈАНА КРЧМАР рођена је 1972.г у Слапашници, СО Братунац, БиХ. Живи у Банатско Велико Село, СО Кикинда. Објавила је 2 збирке песама: *Постеља од снова* (2009) и *На црти сна* (2012).

МИРЈАНА СОКОЛОВИЋ рођена је 1959.г у Старој Пазови. Живи у Старој Пазови. Објавила је збирку песама *Искрења душе* (2003) и приручник за едукацију волонтера за рад са старим људима и професионалаца који се баве унапређењем волонтеризма *Старимо с љубављу – Приручник за добре суседе* (2005 и 2006 друго издање).

МИРЈАНА ЦВЕТКОВИЋ Мирча рођена је 1946.г у Београду. Живи у Смедереву. Објавила је збирку песама *Звуци из недара* и збирку песама за децу *Мудролије*.

МИРОСЛАВ БОЛТРЕС Мишел рођен је 1966.г у Смедереву. Живи у Смедереву. Објавио је збирку хаику поезије *365 хаику песама за добар дан и лаку ноћ* (2011, Смедерево) и збирку песама *Благост Божијег гнезда* (2014, Смедерево). **Председник је Огранка Смедерево.**

МИРОСЛАВА ЦВЕТКОВИЋ Мира рођена је 1938.г у Нишу. Живи у Смедереву. Објавила је психолошко-методички приручник *Пет лаких колажа* (2001) и 2 збирке песама: *Некако с јесени* (2009, Смедерево) и *Колаж од светла и сенки* (2013, Смедерево).

НАДА АДАМОВИЋ рођена је 1948.г у селу Бочар, СО Нови Бечеј. Живи у Кикинди. Објавила је 11 збирки песама за децу: *Зашто да се лажемо* (1995, Кикинда), *Месечев плашт* (1996, Ириг), *Играју се с` децом слова* (1998, Смедерево), *Свако дете моја песма* (1999, Београд), *Кад порастем бићу дете* (2002, Београд), *Природне чаролије* (2002, Београд), *Како је постао Деда Мраз* (Кикинда), *У сунчаном царству* (2009, Нови Сад), *Чудесни дарови природе* (2010, Ново Милошево), *Патак Срећко у вртићу* (2012, Београд) и *У кући маште, игре и знања* (2013, Кикинда).

НАДА МАЛЕК рођена је 1950.г у Црњи. Живи у Панчеву. Објавила је књигу сећања на школску генерацију *Емилијин споменар* (2001), 3 збирке кратких прича: *Емилијине обичне приче* (2002), *Емилијине одабране приче* (2003) и *Необично обичне приче* (2006) и роман *Иван Златопрсти* (2011).

НАЂА БРАНКОВ рођена је 1972.г у Вршцу. Живи у Вршцу. Објавила је 2 збирке песама: *Христу на дар* и *Небо под ногом небо над главом*.

НАТАЛИЈА КАРИЋ СЛИЈЕПЧЕВИЋ рођена је у Смедереву. Објавила је 3 романа: *Чије је семе човек* (2008, Смедерево), *Црно огледало* (2010, Смедерево) и *Лавиринт* (2013, Смедерево)

НЕВЕНА ЦАЈА рођена је 1954.г у Руми. Живи у Бечу, Аустрија. Објавила је књиге: *Мирис земље, Странац у својој земљи, Изгубљени у вртлогу живота, Дете, Живот, Три живота једне жене, Уби ме брате, И ја имам право на живот*, збирка приповедака *Сремица и Генерал*, збирка песама *Робиња туге*.

НЕНА МИЉАНОВИЋ рођена је 1952.г у Шапцу. Живи у Лозници. Објавила је 2 збирке песама.

ОЛИВЕРА НОСОВ рођена је 1961.г у Блаце. Живи у селу Дољевац, СО Ниш. Објавила је четири књига: *Касна буђења* (1986, Прокупље), *Време нећеш преварити* (1991, Београд), *Са оне стране* (1991, Параћин) и *Катарза* (2004, Дољевац).

ПЕТАР ЈАЋИМОВИЋ рођен је 1945.г у селу Маскаре, СО Варварин. Живи у Сремској Каменици. Објавио је књигу *Српска ћирилица – нека буде што бити не може* (2010, Нови Сад).

ПЕТАР ШУШЊАР рођен је 1936.г у Љесковцу, СО Двор, Хрватска. Живи у Новом Саду. Објавио је 3 романа: *Плаво, црно, црвено, Потражи ме у сећању и Степски соко – људи са два корена. Председник је Надзорног одбора*.

ПРЕДРАГ ВИДЕНОВИЋ рођен је 1977.г у Сокобањи. Живи у Сокобањи.

ПРЕДРАГ ЛАЗАРОВ рођен је 1962.г у Сремској Митровици. Живи у Шиду. Објавио је роман *За част небеског отечества* (2011, Шид).

ПРЕДРАГ РАДАКОВИЋ рођен је 1963.г у Зрењанину. Живи у Житишту. Објавио је 2 збирке песама: *Експлозија крика* и *Ждребац попио месец*.

РАДОЈКА КУВИЗИЋ рођена је 1943.г у Мокрину, Живи у Новом Саду. Објавила је књиге: *Драгања* (1983), *Војвођански живопев* (1985), *Концерт у хали* (1987), *Рањени мир* (1987), *Мокрин у четири фртаља* (1987), *Читачи сунца* (1989), *Звезда на јастуку* (2002), *Етнолошка монографија Мокрина* (2001), *Чувари светлости* (2011), *Мокрински речник* (2013), *Причац и записац* (2013).

РАТКО БЕЛИЋ рођен је 1941.г у Трепчи. Живи у Суботици. Објавио је 3 збирке песама: *Док шетам памћења* (2006, Параћин), *Верујте* (2008, Параћин), *Сви сте ви у срцу мом за незаборав* (2012, Београд).

РУЖЕНА КРАЋИЦА рођена је 1948.г у Белом Блату, СО Зрењанин. Живи у Падини. Објавила је 2 збирке песама на словачком језику: *Rozbité sny* (Разбијени снови; 2006) и *Prebehnutie porod dúhu* (Претрчимо испод дуге; песме за децу 2010).

САНДРА ГРГУРЕВИЋ. Живи у Новом Саду. Објавила је збирку песама *Пишем за тебе* (2008) и 2 романа: *Када срце запева* (2012) и *Црвенокоса* (2014). Секретар је СКОР.

САША АРАНЂЕЛОВИЋ рођен је 1968.г у Бабушници. Живи у Бабушници. Објавио је 2 романа: *Поглед са висине* (1999, Београд) и *Вечност* (2001, Београд).

СЛАВИЦА ЛАЛОШЕВИЋ рођена је 1964.г у Новом Саду. Живи у Новом Саду. Објавила је 5 збирки песама: *Душа на длану* (1996), *Трагови љубави* (1997), *Неукротива река* (1999), *Кључ живота* (2003) и *Пардон љубави* (2008).

СЛАВИЦА МИЈАТОВИЋ рођена је 1978.г у Келну, Немачка. Живи у Лозници. Објавила је 2 романа: *Срце Јованово* (2007, Лозница) и *Принц спознаје* (2013, Београд).

СЛОБОДАН САВИЋ Бели рођен је 1939.г. у селу Блажијевићи, СО Склани. Живи у селу Вукошић, СО Шабац. Објавио је 3 збирке песама: *Јецјај Дрине* (2010), *Живот је чудо* (2012) и *Моје песме, моји снови* (2013).

СНЕЖАНА ТОМИН рођена је 1972.г у селу Горњи Бушевић, СО Босанска Крупа. Живи у Кикинди. Објавила је 3 збирке песама. **Председник је Огранка Кикинда.**

СТОИАНКА ПОПОВА Тања рођена је 1966.г у Костенец, Бугарска. Живи у Софији, Бугарска. Објавила је 2 збирке песама: *Шта да радим са тобом* (2010) и *Црна чоколада* (2012).

СТОЈАНКА КОВАЧЕВИЋ рођена је 1960.г у Вијачанима Горњим, СО Челинац, БиХ. Живи у Сремским Карловцима, Банстол. Објавила је збирку песама *Трска на Дунавцу* (2013).

ТАДИЈА ЕРАКОВИЋ рођен је 1934.г. Живи у Новом Саду. Објавио је књиге *Молитва* (1994, СОС Дечије село, Сремска Каменица), *Тешке године* (1995, СОС Дечије село, Сремска Каменица), *Дједе, кажи ми нешто, оћу, образа ми* (1997, 1998, 1999, Нови Сад) и *Калиграфија* (2003, Нови Сад). **Члан је Надзорног одбора.**

ТАМАРА ЛУЦИЋ ДИНИЋ рођена је 1975.г у Зајечару. Живи у Неготину. Објавила је роман *Трн у слепоочници -метак у оку.*

ТАТЈАНА ВУЈАНИЋ рођена је 1978.г у Србобрану. Живи у Надаљу. Објавила је 2 романа: *Прозор душе* (2010) и *Љубав је и пријатељство* (2013).

ТАТЈАНА ТРАШЕВИЋ рођена је 1969.г у Нишу. Живи у Нишу. Објавила књигу *Гамбит принцезе Атех* (о „Хазарском речнику“ Милорада Павића) (2003, Ниш).

ЦВИЈА АШЋЕРИЋ-МИТРОВИЋ рођен је 1954.г. у селу Ашћерићи, СО Зворник, Република Српска. Живи у Сиднеју, Аустралији. Објавила је збирку хаику поезије *Сан ушушкан у жеље* (2013, Београд) и 5 збирки песама: *Испод забрањеног неба* (1996, Зворник), *Расути драгуљи* (2010, Београд), *Откуцаји из светлосних груди* (2011, Београд), *Цвијино вино* (2012, Београд).

САДРЖАЈ

ИМЕ УРЕДНИКА : РЕЧ УРЕДНИКА	4
АЛЕКСАНДАР СТАНОЈЕВИЋ, Ниш	5
АЛТЕНКА САПУНЦИЈЕВА, Ловеч, Бугарска.....	6
АНЕТА АЛЕКСАНДРОВ, Врање	7
БОЈАН ИВАНОВИЋ, Ваљево	8
БОРИСЛАВ ПУТНИК Пуб, Нови Сад	9
БОРКА ДРАГОЉЕВИЋ, Нови Сад.....	10
БОРКА ЖИВАНОВИЋ, Нови Сад	11
БРАНКА ЗЕНГ, Панчево.....	12
БРАТИСЛАВ ПЕТРОВИЋ Браца, Ниш	13
БУДИМИР ФРКА, Нови Сад.....	16
ВАЊА АНГЕЛОВА, Велико Тарново, Бугарска	17
ВЕРА АЛЕКСАНДРИЋ, Нови Сад.....	18
ВЕРА ЦВЕТКОВИЋ, Книћанин.....	19
ВЕРОСЛАВА МАЛЕШЕВИЋ, Костолац	20
ВЛАДИСЛАВ АРСЕНОВИЋ Саморастник, Шабац.....	21
ВОЈИСЛАВ ТРУМПИЋ, Јагодина.....	22
ГОРАН РАНЧИЋ, Бабушница.....	23
ГОРАН ТРИФУНОВИЋ, Нови Сад	24
ГОРДАНА Љ. МИЉКОВИЋ, Параћин.....	25
ГОРДАНА ПАВЛОВИЋ, Београд.....	26
ГОРЈАНА АНА ДАБИЋ, Београд.....	27
ГРОЗДАНА ЦРЕПАЈАЦ, Београд.....	28
ДОБРИЛА РИСТИЋ, Сокобања.....	29
ДОБРИНКА СИМИЋ, Београд.....	31
ДРАГИЦА ДОБРИЈЕВИЋ, Смедерево.....	32
ДРАГИЦА ЖДРАЛИЋ, Петроварадин.....	33
ДРАГИЦА КОРАЋ ИВАНОВИЋ, Београд.....	36
ДРАГОЉУБ СТАНКОВИЋ, Београд	37
ДУШАН ЂОРЂЕВИЋ, Ниш	38
ДУШАН ЖИВКОВИЋ, Београд	39
ДУШАН Ж. ЈОВАНОВИЋ, Бела Паланка	40
ЕМИЛИЈА ЖИВКОВИЋ Ема, Крагујевац.....	43
ЖИВКА ЗУБАНОВ, Беочин	44
ЖИВОЈКА ЖУКИЋ, Ракова Бара	45
ЗАГОРКА ТОПОЛАЦ-РИСТИВОЈЕВИЋ, Трстеник.....	46
ЗОРА РАШКА, Кикинда	47
ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ, Врање	49
ЗОРАН МАСЛАКОВИЋ, Ниш.....	51

ЗОРКА ЧОРДАШЕВИЋ, Франкфурт, Немачка	52
ЗОРИЦА СТАНКОВИЋ, Ниш.....	53
ИГОР СТАНКОВИЋ Змај Врањски, Нови Сад	54
ЈАДРАНКА ЋУЛУМ, Вршац	57
ЈЕЛЕНА РАДОЊИЋ, Горњи Милановац.....	58
ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ, Велико Градиште	59
ЈЕЛИЦА БОГОЈЕВИЋ, Ниш	62
ЈОВАНА РАИЛИЋ, Прњавор, Република Српска.....	63
КАТАРИНА СТАМЕНКОВИЋ, Врање.....	64
ЛАЗАР ЛАУШЕВ, Идвор	66
ЛЕПОСАВА УВАЛИН Лепа, Кикинда	67
ЉИЉАНА ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Власотинце	68
ЉИЉАНА МАРИЋ.....	69
ЉИЉАНА ФИЈАТ, Нови Сад.....	70
ЉУБИНКА ЖИВКОВИЋ ЗЛАТКОВИЋ, Ниш	71
ЉУБИНКА СВЕТОЗАРЕВИЋ Љупка, Ниш	72
ЉУБОМИР ГЛИГОРИЋ, Нови Сад.....	73
ЉУБОМИР ТРОЈАНОВИЋ, Врање	74
МАЈА ТОМИЋ, Богатић	75
МАРИЈА ЛЕСАН, Београд	76
МАРИЈА МИЛЕНКОВИЋ Маца, Ниш.....	79
МАРИНА АДАМОВИЋ, Ниш.....	80
МИЛАН ДОБРОВОЉСКИ Ранчер, Маглић	81
МИЛАН МИЛУТИНОВИЋ, Београд	82
МИЛАНКА ГОЛУБОВИЋ, Пожаревац.....	83
МИЛЕ КОСТИЋ, Врање	84
МИЛЕТА ТОМИЋ Мимо, Ваљево.....	85
МИЛИЈАНА ГОЛУБОВИЋ Мика, Ужице	86
МИЛИЦА СТОЈКОВИЋ, Ниш	87
МИЛЕНКО МИЛОШЕВИЋ, Маглић	88
МИЛОШ ИВЕТИЋ, Футог.....	89
МИЉАНА ИГЊАТОВИЋ КНЕЖЕВИЋ, Ниш	90
МИОДРАГ БРКИН, Кикинда	91
МИОМИРКА НЕШИЋ, Смедерево	92
МИРЈАНА ЂАПО, дистрикт Брчко	93
МИРЈАНА КРЧМАР, Кикинда.....	96
МИРЈАНА СОКОЛОВИЋ, Стара Пазова.....	97
МИРЈАНА ЦВЕТКОВИЋ Мирча, Смедерево	98
МИРОСЛАВ БОЛТРЕС Мишел, Смедерево	99
МИРОСЛАВА ЦВЕТКОВИЋ Мира, Смедерево.....	100
НАДА АДАМОВИЋ, Кикинда.....	101
НАДА МАЛЕК, Београд	102
НАЂА БРАНКОВ, Вршац.....	106
НАТАЛИЈА КАРИЋ СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Смедерево	107
НЕВЕНА ЏАЈА, Беч, Аустрија	108

НЕНА МИЉАНОВИЋ, Лозница	110
ОЛИВЕРА НОСОВ, Ниш.....	111
ПЕТАР ЈАЋИМОВИЋ, Нови Сад	112
ПЕТАР ШУШЊАР, Нови Сад.....	116
ПРЕДРАГ ВИДЕНОВИЋ, Сокобања.....	121
ПРЕДРАГ ЛАЗАРОВ, Шид	122
ПРЕДРАГ РАДАКОВИЋ, Житиште.....	125
РАДИСЛАВ ПАНТЕЛИЋ, Београд	126
РАДОЈКА КУВИЗИЋ, Нови Сад	127
РАТКО БЕЛИЋ, Суботица.....	129
РУЖЕНА КРАЋИЦА, Падина.....	130
САНДРА ГРГУРЕВИЋ, Нови Сад.....	131
САША АРАНЂЕЛОВИЋ, Бабушница	132
СЛАВИЦА ЛАЛОШЕВИЋ, Нови Сад	133
СЛАВИЦА МИЈАТОВИЋ, Лозница.....	134
СЛОБОДАН САВИЋ Бели, Вукошић	138
СНЕЖАНА ТОМИН, Кикинда	139
СТОИАНКА ПОПОВА Тања, Софија, Бугарска.....	140
СТОЈАНКА КОВАЧЕВИЋ, Сремски Карловци.....	143
ТАДИЈА ЕРАКОВИЋ, Нови Сад	144
ТАМАРА ЛУЦИЋ ДИНИЋ, Неготин.....	145
ТАТЈАНА ВУЈАНИЋ, Надаљ	146
ТАТЈАНА ТРАШЕВИЋ, Ниш.....	147
Биографије аутора.....	150
Садржај	162

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14 (082.2)

821.163.41-32 (082.2)

САЗВЕЖЋА 12 : зборник радова [чланова Савеза књижевника
у отаџбини и расејању, Нови Сад] / [уредник Милош Иветић] .
- Нови Сад : Савез књижевника у отаџбини и расејању, 2014
(Земун : ГОРАПРЕС) . – 165 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 300. – Садржи био-библиографске белешке о ауторима.

ISBN 978-86-7970-118-3

COBISS.SR - ID 289436679